

JIHO ČESKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TRKOLNÍ KNIHOVNA GYMNÁZIA PELHÁČOVA V IMOVĚ (1871-1918)

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.

Autor práce: Pavlína Vetráková

Studijní obor: Archivnictví

Ročník: čtvrtý

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky kolektivu a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 6. května 2014

vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala pracovníkům Státního okresního archivu v Pelhřimově za jejich ochotný přístup při poskytování materiálu, zejména Mgr. Pavlu Holubovi.

Největší poděkování však patří vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Marii Ryantové, CSc. za cenné rady, trpělivost a vstřícnost při tvorbě této bakalářské práce.

ANOTACE

Tato bakalářská práce školní knihovna gymnázia Pelh imov (1871-1918) si klade za cíl představit tématický rozbor profesorské a flákovské knihovny gymnázia Pelh imov. Práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola obsahuje kritiku použitých pramenů a literatury. Ve druhé kapitole jsou stručně nastíněny podmínky gymnázia Pelh imova. Třetí kapitola pojednává o podmínkách gymnázií a také se vztahuje k jiným gymnáziím v Pelh imov . Čtvrtá kapitola podává informace o vývoji veřejných školních knihoven. Jádrem práce se pak stal rozbor profesorské a flákovské knihovny gymnázia Pelh imov po stránce obsahové, jazykové, tématické a také z pohledu dochování knih. V závěru jsou shrnuty všechny poznatky.

ANNOTATION

This bachelor's thesis "The Pelh imov High School Library (1871-1918)" makes it its goal to present a thematic analysis of the teacher and student library at Pelh imov High School. The paper is divided into six chapters. The first chapter contains a critique of the parameters and literature used. The second chapter succinctly describes the history of the city of Pelh imov. The third chapter discusses the history of high schools as well as the history of the high school in Pelh imov. The fourth chapter presents information on the development of public school libraries. The core of the paper is the analysis of the teacher and student library at Pelh imov High School from the perspectives of time, language and subjects, and also from the perspective of the preservation of books. The conclusion summarizes all of the findings.

OBSAH

1. Úvod.....	7
2. Dějiny města Pelhřimova	11
3. Dějiny gymnázií.....	17
3.1 Dějiny gymnázia v Pelhřimov	24
4. Vývoj školních knihoven	32
5. Školní knihovna gymnázia Pelhřimov	37
5.1 Profesorská knihovna.....	37
5.1.1 Dochování knih z profesorské knihovny, chronologický a jazykový rozbor .	37
5.1.2 Tématický rozbor profesorské knihovny	40
5.2 Flákovská knihovna	69
5.2.1 Dochování knih z flákovské knihovny, chronologický a jazykový rozbor	69
5.2.2 Tématický rozbor flákovské knihovny.....	71
6. Závěr	81
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	83
SEZNAM ZKRATEK	86
SEZNAM PŘÍLOH	87
PŘÍLOHY.....	88

1. Úvod

Hlavním důvodem, pro který jsem si vybrala ke zpracování mé bakalářské práce téma školních knihoven, je především fakt, že jsem se s žádnou podobnou prací v takovém podání dosud nesešla. Ano, existují díla, která pojednávají o školních knihovnách, jde však především o směrnice bývalého státního zřízení nebo příručky z konce 20. století.¹ Já jsem se zaměřila spíše na starší knihovnu.

Mým ústředním tématem je totiž především tematický rozbor školní knihovny gymnázia Pelhřimov se zaměřením na léta 1871-1918. A protože se tato knihovna dělila na knihovnu profesorskou a flákovskou, hlavním zdrojem pro vytvoření tohoto rozboru jsou dva prameny. Pro profesorskou knihovnu představuje tento pramen *Seznam knih profesorské knihovny*,² který je uložený ve Státním okresním archivu Pelhřimov, ve fondu Gymnázium Pelhřimov. Naproti tomu *Katalog flákovské knihovny*, se nenachází v archivu, nýbrž v ústřední knihovně pelhřimovského gymnázia. Obsahem těchto pramenů jsou do oddílů rozdelené soupisy knih. V *Seznamu knih profesorské knihovny*, který byl psán v letech 1871-1942, jsou díla rozložena podle využívaných předmětů, zatímco *Katalog flákovské knihovny*, který zaznamenává léta 1904-1945, je rozdelen jen do čtyř oddílů a knihy v těchto oddílech jsou uspořádány pro fláky podle věkové kategorie.

A protože u některých knih nebyly uvedené přesné informace o jejich názvu či původu, používala jsem k jejich přesnějšímu určení mnoho databází. Jako nejlépe vybavený hodnotím katalog bibliografických záznamů ze sbírek 72 000 knihoven *WorldCat*.³ Samozřejmě také katalog Národní knihovny⁴ je velice obsáhlý, i proto jsem uhl jen okrajově využila katalogy některých institucí jako například katalog knihovny České akademie věd⁵ nebo Moravské zemské knihovny.⁶ Při vyhledávání časopisů online jsem nejvíce využila aplikaci Národní knihovny *Kramerius*.⁷

¹ Miroslav PETRÝL, Jiřina TĚLAMPOVÁ, *Příručka pro školní knihovny : základní směrnice a metodické pokyny pro budování, správu, vedení a činnost školních knihoven*, Praha 1986.; Milada DRÁTNAROVÁ, Eva FiřáKOVÁ, *Školní knihovny : Informativní příručka pro řídící pracovníky*, Praha 1985.; *Příručka pro školní knihovny Severomoravského kraje*, Olomouc 1974.; Ludmila UMPLOVÁ, Marie HANZOVÁ, *Školní knihovny a výchova k práci s informacemi*, Praha 1993.

² SOKA Pelhřimov, Gymnázium Pelhřimov, inv. č. 134a.

³ *Worldcat* - [online]. [cit. 2014-04-29]. Dostupné na WWW: <http://www.worldcat.org/>

⁴ *Národní knihovna* - [online]. [cit. 2014-04-29]. Dostupné na WWW: <http://www.nkp.cz/>

⁵ *Česká akademie věd* - [online]. [cit. 2014-04-29]. Dostupné na WWW: <http://www.lib.cas.cz/>

⁶ *Moravská zemská knihovna* - [online]. [cit. 2014-04-29]. Dostupné na WWW: <http://www.mzk.cz/>

⁷ *Kramerius* - [online]. [cit. 2014-04-29]. Dostupné na WWW: <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/Welcome.do>

Krom tohoto rozboru obsahuje práce další ty i kapitoly (krom úvodu a záv ru). První kapitola podává stručné dějiny města Pelh imova. Velice podrobné dějiny tohoto d íve královského města podal pelh imovský rodák Josef Dobiáš– ve svém p tidílném (p tisvazkovém) díle *D jiny královského města Pelh imova a jeho okolí*.⁸ Z tohoto díla jsem vyuffila p edev–ím poslední díl, ve kterém je zachycena doba pob lohorská. Úvod k této kapitole jsem erpala z tenkého spisu *Pelh imovsko = Pelh imov a okolí*,⁹ který vydal v roce 1996 okresní ú ad města Pelh imova. Historii tohoto města se v nuje Marie TÍCHOVÁ ve své práci *Minulost Pelh imovska v d jepisném vyu ování*¹⁰ a celým Pelh imovskem se zabývá také Ivo Balík a kolektiv v publikaci *Pelh imovsko ve druhém tisíciletí*.¹¹ Naopak *Pelh imov*¹² sepsali eský historik um ní Zden k Wirth a zakladatel znojenského gymnázia, p esto pelh imovský rodák Karel Polesný. Svými pam tmi pak i do mé práce p isp l editel pelh imovského gymnázia Václav Petr dílem *Z pam tí král. města Pelh imova*.¹³ A nakonec *Pelh imov v prom nách*¹⁴ popsala Miroslava Kvá–ová.

Druhá kapitola pojednává o d jinách gymnáziích. Jejich po átky zachycuje heslo *Gymnázium z Ottova slovníku nau ného*.¹⁵ O mnoho více informací k tomuto tématu podává práce Miroslava Somra a kolektivu *D jiny –kolství a pedagogiky*,¹⁶ a to nejen k po átk m gymnáziích, ale k celému rozvoji –kolství. Podobný výklad napsala také Zdenka Veselá ve svých dílech *Vývoj eského –kolství*¹⁷ a *Vývoj eské –koly a u itelského vzd lání*¹⁸ nebo Tomáš– Srogo a kolektiv v obsáhlém spise *D jiny –kolstva a pedagogiky*.¹⁹ Na *–koly eské. Obraz jejich vývoje a osud*²⁰ se specializoval také Jan TÍFRÁNEK. Protože jsem se ale zam íla na –kolství a konkrétn gymnázia v 19. a 20. století, nelze nezmínit knihu Kate iny ezní kové *–udáci a kanto i za starého Rakouska. eské st ední –koly v letech 1867-1918*²¹ a Franti–ka Morkese *Kapitoly*

⁸ Josef DOBIÁŠ, *D jiny královského města Pelh imova a jeho okolí. Díl V., Doba pob lohorská. ást I., T íciletá válka*, Praha 1970.

⁹ *Pelh imovsko = Pelh imov a okolí*, Pelh imov 1996.

¹⁰ Marie TÍCHOVÁ, *Minulost Pelh imovska v d jepisném vyu ování*, Jihlava 1958.

¹¹ Ivo BALÍK a kol., *Pelh imovsko ve druhém tisíciletí*, Pelh imov 2000.

¹² Zden k WIRTH a Karel POLESNÝ, *Pelh imov*, Pelh imov 1911.

¹³ Václav PETR, *Z pam tí král. města Pelh imova*, Pelh imov 1901.

¹⁴ Miroslava KVÁOVÁ, *Pelh imov v prom nách*, T ebí 2009.

¹⁵ *Ott v slovník nau ný X. díl*, Praha 1896.

¹⁶ Miroslav SOMR a kol., *D jiny –kolství a pedagogiky*, Praha 1987.

¹⁷ Zdenka VESELÁ, *Vývoj eského –kolství*, Praha 1988.

¹⁸ Zdenka VESELÁ, *Vývoj eské –koly a u itelského vzd lání*, Brno 1992.

¹⁹ Tomáš–SROGO a kol., *D jiny –kolstva a pedagogiky*, Bratislava 1986.

²⁰ Jan TÍFRÁNEK, *–koly eské. Obraz jejich vývoje a osud*. II. svazek, r. 1848-1913, Praha 1918,

²¹ Kate ina EZNÍ KOVÁ, *–udáci a kanto i za starého Rakouska. eské st ední –koly v letech 1867-1918*, Praha 2007.

o školství, ministerstvu a jeho představitelích. (Období let 1848-2001).²² Nápomocná mi byla také publikace *Gymnázium a školy gymnaziálního typu. Retrospektiva let 1788-1990*.²³ Poslední zmiňovaná českého školství dokumentuje samo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.²⁴

Ve této kapitole jsem se zabývala dějinami gymnázia v Pelhřimově. O tom napsala svou diplomovou práci Jana Hurdová,²⁵ pro mne byla tato práce spíše irelevantní, protože zkoumá jen krátký časový úsek. Jen okrajově mi v této kapitole pomohla již zmíněvaná kniha Zdenka Wirtha a Karla Polesného *Pelhřimov*.²⁶ Hlavními zdroji k vylišení osudu tohoto gymnázia mi byla publikace *Gymnázium Pelhřimov : Almanach 1996*²⁷ a dále publikace označené jako špamátníky. Špamátník *Památník gymnasia v Pelhřimov 1871-1921*²⁸ byl vydán k 50. výročí od obnovení gymnázia, *Památník Státního reálného gymnasia plukovníka Jos. Jiřího Těvce v Pelhřimov k 75. výročí obnovení ústavu*²⁹ a ke 100. výročí vydání *Památník gymnasia v Pelhřimov 1871-1971*.³⁰ Další informace k dějinám tohoto gymnázia podávají také jeho výroční zprávy, ve kterých jsou obsaženy i bohaté informace k jeho školní knihovně.³¹

Poslední kapitola úvodní části práce se vztahuje k vývoji veřejných lidových knihoven, protože mezi školní knihovny patří i školní literatura se samostatně nezabývá vývojem veřejných nebo školních knihoven. Obecně však *Dějiny knihoven a knihovnictví*³² představuje kolektiv autorů Jiří Cejpek, Jan Inera a Ivan Hlaváček. Ačkoli se ani kniha Jana Těvce *Školy české. Obraz jejich vývoje a osud*³³ nesoustředí primárně na školní knihovny, zmínka se zde o nich přece jen najde. Zmínka o rozvoji školních knihoven je také v článku Ludmily Umilové, který je

²² František MORKES, *Kapitoly o školství, ministerstvu a jeho představitelích. (Období let 1848-2001)*, Praha 2002.

²³ *Gymnázium a školy gymnaziálního typu. Retrospektiva let 1788-1990*, Praha 1992.

²⁴ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *160 let Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2014-06-23]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/ministerstvo/160-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>>

²⁵ Jana HURDOVÁ, *Gymnázium v Pelhřimov v letech 1871-1921*, české Budjovice 2013.

²⁶ Zdeněk WIRTH a Karel POLESNÝ, *Pelhřimov*, Pelhřimov 1911.

²⁷ *Gymnázium Pelhřimov : Almanach 1996*, Pelhřimov 1996.

²⁸ *Památník gymnasia v Pelhřimov 1871-1921*, Pelhřimov 1921.

²⁹ *Památník Státního reálného gymnasia plukovníka Jos. Jiřího Těvce v Pelhřimov k 75. výročí obnovení ústavu*, Pelhřimov 1948, s. 10.

³⁰ *Pelhřimovské gymnasium 1871-1971*, Pelhřimov 1971.

³¹ *Výroční zprávy Reálného gymnasia v královském městě Pelhřimov za školní rok (1872-1881)*, Tábor 1872-1881.; *Výroční zprávy veřejného gymnasia v Pelhřimov za školní rok (1885-1909)*, Pelhřimov 1885-1909.; *Výroční zpráva c. k. reálného gymnasia v Pelhřimov za školní rok (1909-1917)*, Pelhřimov 1909-1917.

³² Jiří CEJPEK a Jan INERA a Ivan HLAVÁČEK, *Dějiny knihoven a knihovnictví*, Praha 2002.

³³ Jan TĚVCE, *Školy české. Obraz jejich vývoje a osud*. I. svazek, r. 862-1848, Praha 1913.

přístupný na internetu.³⁴ I proto pro mne byla nejplněnější práce Karla TNDELÁ *D jiny knihoven v českých zemích do roku 1918*,³⁵ která obsahuje alespoň několik kapitol k vývoji veřejných lidových, tedy i školních knihoven.

³⁴ Ludmila ŠUMPLOVÁ, Školní knihovny v české republice. *Knihovna* [online]. 2008, s. 96-100. [cit. 2014-04-23]. Dostupné na WWW: <http://knihovna.nkp.cz/knihovna82/82096.htm>

³⁵ Karel TNDELÁ, *D jiny knihoven v českých zemích do roku 1918*, Praha 1989.

2. D jiny m sta Pelh imova

V údolí í ky B lé se rozkládá malebné m sto Pelh imov, o jehožl vznik se podle pov sti zaslouffil poutník, údajn pražský biskup Peregrin (esky Pelh im), kdyfl se na své cest do íma zastavil u í ky B lé.³⁶

Tato pov st nemá historické jádro. Nejd íve bylo založeno sídli-t , které leželo na pravém b eh u í ky, kterému se íkalo Na hradi-ti. Na opa ném b eh u byla osada svatovítská, která pozd ji dostala jméno i práva od dne-ního Starého Pelh imova.³⁷

Založení Pelh imova tak spadá do první poloviny 13. století, kdy náležel k majetku pražských biskup .³⁸ Ti toto území získali za vlády knížete Vladislava II. a stalo se sou ástí panství, jehožl centrem byla ervená e ice. Koncem 13. století m lo toto m sto podobu osady ulicového typu okolo kostela sv. Víta a Hrn í ské ulice. V roce 1289 v-ak bylo toto m sto vypáleno Vítkem II. z Krumlova jako odvet a za popravu jeho bratra Záví-e z Falken-tejna. Proto hned následujícího roku ud lil král Václav II. právo biskupovi Tobiá-ovi z Bechyn založit m sto znovu a opevnit ho hradbami.³⁹ Novými osadníky se stali nejen domorodí, ale hlavn cizinci, zejména n mecké národnosti. Ti založili nový základ m sta s pravidelným p dorysem tvercového nám stí a ulic sbíhajících se do pravého úhlu. P ed husitským hnutím byl v-ak Pelh imov z velké ásti jifl m stem eským.

Jifl na konci 14. století je doložena celá ada řivností, které byly sdružené do cech , a to p edev-ím soukenictví, tkalcovství, plátenictví, peka ství i pivovarnictví.⁴⁰

M sto bylo biskupským, (afl do roku 1415, pozd ji arcibiskupským) a proto získalo ádu výsad. Nap íklad arcibiskup Zbyn k Zajíc z Házmburka ud lil velké privilegium v roce 1406, ježl upravovalo vztah m sta a vrchnosti. Roku 1415 se v-ak m sto dostalo do sv tských rukou Janka z Chot mi, ale jifl roku 1422 jej spravují tábor-tí hejtmani.⁴¹

³⁶ *Pelh imovsko = Pelh imov a okolí*, s. 6.

³⁷ M. TŤÍCHOVÁ, *Minulost*, s. 8.

³⁸ V. PETR , *Z pam tí* s. 3-4.

³⁹ M. KVÁŤOVÁ, *Pelh imov v prom nách*, s. 7.

⁴⁰ M. TŤÍCHOVÁ, *Minulost*, s. 8-17.

⁴¹ *Pelh imovsko = Pelh imov a okolí*, s. 6.

Husitské války měly pro Pelhýmův zásadní význam, protože odtud pocházely osobnosti, které husitské hnutí silně ovlivnily - jako například Tomáš z Týna, na jehož kritiku církevních poměrů navazoval ve svém učení i Jan Hus.⁴²

Po husitských válkách přešel Pelhýmův v roce 1437 do držení rodu Trčků z Lípy, nejdivě Mikuláš Trčků z Lípy, za jehož působení se zde i pro svou výhodnou polohu odehrály ty i zemské sněmy.⁴³ Poslední člen rodu Trčků z Lípy, který v Pelhýmův vládnul, byl Vilém Trčků z Lípy. Ten v roce 1550 prodal panství Adamovi římskému císaři.⁴⁴ S dalšími členy tohoto rodu, především s panem Karlem římským, mělo mnoho dlouholeté spory, které ustaly až vykoupením města z poddanství roku 1572.⁴⁵ Dne 21. září 1596 byl pak Pelhýmův majetkem císaře Rudolfa II. povýšen mezi města královská.⁴⁶

Bohufel, město postihly ty i poháry, první již roku 1561, a protože město muselo platit výkupné bývalé vrchnosti, obnova města trvala dlouho.⁴⁷ Další pohár propukl roku 1618, v souvislosti se třicetiletou válkou. Město otevřelo na nátlak velitele Dampierra brány císařským vojákům a téměř každý rok války přišlo do Pelhýmova vojsko. Město byla vyloďována zvěř a zásoby a občas bylo třeba sloužit císaři i i vojenským vojskům najednou. Přesto třicetileté vydrancovali město dokonce dvakrát. Císařské vojsko pod vedením kapitána Dariuse von Neuhaus zavinilo zmíněný pohár a po těchto událostech se město téměř vzpamatovávalo. Tuto tíživou situaci již neusnadnil v podobě již třetí pohár, který Pelhýmův zasáhl v roce 1646. Trvalo mnoho let, než se město podařilo znovu vybudovat, až ke konci 17. století byly nejhroší stopy války a ohn ztlazeny.⁴⁸

Toto nestí ale nebylo poslední katastrofou, která město postihla. Roku 1766 byl hřádem založen další pohár, a přesto, že prameny uvádějí přes sto zničených domů a mnoho dalších staveb, včetně radnice nebo pítálu, Pelhýmův se nevzdali. Po tvrdé vzpírání své domovy z popela a výsledky jejich snahy měžeme obdivovat dodnes, protože právě za této přestavby získal Pelhýmův tvář, díky níž se roku 1969 stal městskou památkovou rezervací.⁴⁹

⁴² M. KVÁČOVÁ, *Pelhýmův v proměnách*, s. 8.

⁴³ *Pelhýmůvsko = Pelhýmův a okolí*, s. 7.

⁴⁴ V. PETR, *Z paměti*, s. 10-11.

⁴⁵ M. KVÁČOVÁ, *Pelhýmův v proměnách*, s. 9.

⁴⁶ *Pelhýmůvsko = Pelhýmův a okolí*, s. 7.

⁴⁷ M. KVÁČOVÁ, *Pelhýmův v proměnách*, s. 9.

⁴⁸ M. TÍCHOVÁ, *Minulost*, s. 43-47.; J. DOBIÁŠ, *Dějiny*, s. 277-278.

⁴⁹ M. KVÁČOVÁ, *Pelhýmův v proměnách*, s. 10-11.

Ale abychom nepedbíhali, období po třicetileté válce se v Pelh imov nevyzna oválo jen odstra ováním následk války, ale také spory o míru robotních a dal-ích povinností.⁵⁰ První nepokoje vypukly v roce 1690, dal-í v letech 1713 a 1742, tvrtá vzpoura vznikla v roce 1748. Velkého selského povstání v roce 1775 se sedláci nezú astnili, afl v lét roku 1776 vyhroflovali pelh imovské vrchnosti, nic víc ale nepodnikli.⁵¹ Období od po átku 18. století do roku 1740 bylo pro Pelh imov bez ní ivých vojenských vpád , ale válka, kterou vedla monarchie, poci oválo obyvatelstvo v podob kafdoro ního ubytování císa ských a spojeneckých vojsk a zejména rostoucích daní, které se staly nejv t-í zát fí. První léta vlády Marie Terezie pak p ivedla do okolí Pelh imova (i kdyfl jen na krátkou dobu) nep átelská vojska, tentokrát pruská.

Pro Pelh imov byly podstatnou událostí reformy, které probíhaly v pr b hu celého 18. století. Tehdy docházelo k ad dal-ích konflikt poddaných s vrchností p edev-ím proti robot , sedláci se ale zmohli jen na vyhroflování. Významná se v tomto ohledu stala tzv. raabizace, která vycházela z principu rozd lení p dy vrchnostenských dvor rolník m, kte í místo roboty odvád lí vrchnosti poplatky. V jejím rámci v-ak do-lo na Pelh imovsku na sklonku 18. století a na po átku 19. století k rozd lení p dy, p í emfl zde z stala robota roz-í eným jevem afl do následujícího století.⁵²

Po -kolské reform z roku 1774 se rozvíjely síť -kol, které se za aly odpoutávat od farní organizace. Rozporuplné pocity budily reformy církevního rázu. Toleran ní patent (1781) ukon il d ív j-í jednotu víry. Dal-í Josefínskou reformou byla zru-ena stará m stská samospráva. Na místo primas a kon-el z m - an byl z ízen tzv. magistrát z dosazovaných, placených a zkou-ených ú edník .

Na p elomu let 1805ó1806 pobývali na tomto území p echodn francouz-tí vojáci p ed bitvou u Slavkova.⁵³

V první polovin 19. století se prvky modernizace nevyhnuly sfé e emeslné výroby, ani doprav . Omezení cech umofnilo v textilních emeslech manufakturní podnikání.⁵⁴ Tato forma výroby se zde v-ak prosadila jen v nepatrné mí e, protofle soukenictví, nejd leflit j-í emeslo, ovládaly nadále cechy, které se uvoln ní pom r bránily, a to afl do roku 1866, kdy okresní hejtmanství na ídilo rozpu-t ní cechu,

⁵⁰ I. BALÍK a kol., *Pelh imovsko*, s. 36.

⁵¹ Z. WIRTH ó K. POLESNÝ, *Pelh imov*, s. 43.

⁵² I. BALÍK a kol., *Pelh imovsko*, s. 36-37.

⁵³ M. TÍCHOVÁ, *Minulost*, s. 55-58.

⁵⁴ I. BALÍK a kol., *Pelh imovsko*, s. 37.

respektive do roku 1883, kdy se tak opravdu stalo. Velký význam pro budoucí hospodářský vývoj měla rekonstrukce silniční sítě, která došlo mezi léty 1830-1860.⁵⁵

Co se týče jazykové otázky v době národního obrození, nebyla tato otázka vyhraněná národnostního rázu, ale spíše sociálního.⁵⁶ V Pelhémoví se v té době používala němčina, kterou však mluvila především úzká vrstva německé byrokratické elity, na které bohatě šlechtické rodiny, využívaly se s ní ve školách a také se s ní více učilo. Ostatní obyvatelstvo si ale zachovalo vesměs český kulturní ráz i jazyk.⁵⁷

Přelomový byl rok 1848. Sesazení kancléře Metternicha a vyhlášení konstituce našlo v Pelhémoví zetelelnou podporu. Podařilo se zde malou revolucí sesadit neoblíbeného, vládou dosazeného purkmistra a předsedu kriminálního soudu Kuehnera. Ve většině měst vznikl oddíl Národní gardy a nejinak tomu bylo i v Pelhémoví.⁵⁸ Tato garda vznikla většinou ze státního spolku a vykonávala úkoly spíše policejní, udržovala pořádek ve městě, konala noční hlídky a hlídala slavnosti. Od tohoto roku se na radnici již neúčastnilo německy, nýbrž česky.⁵⁹ Na vesnicích byl vyřešen problém roboty, kdy již v polovině roku odmítali rolníci tuto povinnost vykonávat. Její oficiální zrušení tak pouze potvrdilo faktický stav.

V roce 1850 se Pelhémoví stal okresním městem a správním střediskem. Když po roce 1860 nastalo uvolnění politických poměrů, vedle obecních a okresních samosprávných orgánů začaly vznikat především národní spolky, které v šedesátých a osmdesátých letech suplovaly i roli politických stran. Politický život zde nebyl zpočátku příliš diferencovaný, většina obyvatel podporovala kandidáty Národní (staročeské) strany. Teprve na přelomu osmdesátých a devadesátých let 19. století se ve volbách výrazně prosadila Národní strana svobodomyšlná (mladočeši).

V druhé polovině 19. století byl Pelhémoví svědectvím dramatických politických událostí, protože pobyt pruských vojsk v 1866 byl pouhou epizodou.⁶⁰ Přesto toto období patřilo k velmi těžkým, protože právě tehdy zde byly položeny základy moderní společnosti. Rozvoj školství vytlačil negramotnost mezi okrajové jevy. V poslední čtvrtině 19. století zde vznikaly průmyslové podniky - v roce 1880 perleárna bratří Hermannů, roku 1882 kartárna Josefa Hrdiny, roku 1895 pletárna Jiřího Kouřimského a rok později Matějův strojárna. Budování nemocnic, sociálních

⁵⁵ Z. WIRTH a K. POLESNÝ, *Pelhémoví*, s. 46-48.

⁵⁶ I. BALÍK a kol., *Pelhémovsko*, s. 37-38.

⁵⁷ M. TŘÍCHOVÁ, *Minulost*, s. 59.

⁵⁸ Z. WIRTH a K. POLESNÝ, *Pelhémoví*, s. 47.

⁵⁹ M. TŘÍCHOVÁ, *Minulost*, s. 61-62.

⁶⁰ I. BALÍK a kol., *Pelhémovsko*, s. 38.

ústav , z izování kanalizace i elektrifikace zm nily b hem n kolika generací flivotní podmínky obyvatel. Navíc byla v letech 1887-1888 vybudována fleznice z Horní Cerekve do Tábora, procházející Pelh imovem. Proces industrializace m l v-ak i negativní dopad, nebo jeho místní dynamika se nemohla rovnat rozvinut j-ím pr myslovým oblastem, a tak se Pelh imov dostával v rámci ech je-t více na ekonomickou periferii.⁶¹

V devadesátých letech 19. století se začal ve ejný a politický flivot v tomto regionu výrazn ji diferencovat a radikalizovat. Velkého ohlasu dosahovaly národn zam ené akce (hromadný odpor proti zru-ení jazykových na ízení, jeff m la zrovnoprávnit uflívání e-tiny a n m iny ve ve ejné správ v roce 1899). Nechyb ly ani bou livé projevy antisemitismu v letech 1899-1903.⁶²

V období první sv tové války (1914-1918) zafil Pelh imov t flké ztráty. Zahynulo na stovky vojín a v zázemí panoval nedostatek potravin, který v posledních letech války (1917) vyvolal hladové bou e. Vále né útrapy podporovaly touhu obyvatel po zm n pom r . Prvním ve ejným projevem, kdy zazn l jifl ve ejn pořadavek ustavení samostatného eskoslovenského státu, byla je-t za Rakouska v roce 1918 svatováclavská m-e. Vznik republiky byl tedy v t-inou obyvatel p ijat s nad-ením.⁶³

Po první sv tové válce z stal Pelh imov okresním m stem a zdej-í spole nost se mohla op ít o osv d ené instituce vytvo ené v p edcházejících desetiletích. P esto první povále ná léta byla neklidná, protofe drahoty a d sledky hospodá ské krize vedly v roce 1919 k nepokoj m a výtrfnostem. Citlivou otázkou byla na celém Pelh imovsku drflba zem d lské p dy, protofe pozemková reforma zlomila moc -lechty a naopak vzrostl podíl rolník a eských velkostatká . V období Mnichovské dohody podporovalo obyvatelstvo eskoslovenskou vládu, sou asn v-ak -í ilo odpor k vládnoucím politickým stranám a skepsi v i jejich schopnosti uhájit stát.⁶⁴

Za druhé sv tové války vstoupily n mecké jednotky na území Pelh imova jifl v b eznu 1939. Jejich p íchod vyvolal odpor, jeho fl následkem bylo n kolikeré hromadné zatýkání. Po atentátu na Reinharda Hendricha (1942) byla dovr-ena perzekuce obyvatelstva, kdy bylo v období okupace zadrfleno na 1300 obyvatel regionu, kolem 700 z nich nep eflilo (v t-inou se jednalo o p íslu-níky flidovské komunity). Ke

⁶¹ *Pelh imovsko = Pelh imov a okolí*, s. 9.

⁶² I. BALÍK a kol., *Pelh imovsko*, s. 39.

⁶³ M. TÍCHOVÁ, *Minulost*, s. 75.

⁶⁴ I. BALÍK a kol., *Pelh imovsko*, s. 39-40.

konci války sloužil Pelh imov jako ústupový prostor n mecké armády p ed armádou Rudou a d leffitou roli zde sehlál i odboj, který m l ty i skupiny.

V kv tnové revoluci roku 1945 se správy ujala Komunistická strana eskoslovenska, která stála ve vedení národních výbor .⁶⁵ Toho samého roku za alo odvolávání len nekomunistických stran z funkcí ve ve ejné správ , -kolství i v dal-ích ve ejných institucích. Represe, zahájené v únorových dnech roku 1948, pokračovaly se stoupající intenzitou afl do roku 1953 a byly zam ené p edev-ím proti majitel m v t-ích podnik , statká m a p edstavitel m nekomunistické inteligence.

Od padesátých let byla situace na celém Pelh imovsku katastrofální: země d lství bylo rozvráceno, stagnovala pr myslová výroba i stavebnictví, innost v t-iny spolky a dal-ích ve ejných institucí byla ochromena. Nejzávafln j-í skute ností v-ak byla úplná likvidace základ ob anské spole nosti, na nichfl spo íval rozvoj ve ejného flivota v p edchozích letech. V roce 1968 za alo vedení KS provád t liberáln j-í politiku, po roce 1969 v období tzv. normalizace se v-ak situace vrátila k princip m doby p ed rokem 1968. Otev ený odpor byl záleflitostí pouze jednotlivc .

Po roce 1989 m lo pro Pelh imov mimo ádný význam obnovení komunální samosprávy a rozvoj soukromého podnikání. Naopak n kdej-ího rozsahu nenabylo spolkové hnutí. Nejpatrn j-ím výsledkem posledních deseti let je obnovení princip ob anské spole nosti.⁶⁶

⁶⁵ M. TÍCHOVÁ, *Minulost*, s. 79-83.

⁶⁶ I. BALÍK a kol., *Pelh imovsko*, s. 41-44.

3. D jiny gymnázíí

Abychom poznali p edch dce nyn j-ích gymnázíí, musíme se vrátit do dob st edov ku. Ve st ední Evrop byly v -estém a sedmém století p i nejstar-ích klá-terech zakládány první klá-terní -koly, které primárn slouffily k výchov mnich , pozd ji i -lechtic , kte í se vzd lávali odd len . Vyu ování se zde ud lovalo zcela zdarma a hlavním cílem bylo osvojit si latinský jazyk.⁶⁷

V 8. století se ke -kolám klá-terním p ipojily -koly katedrální, z izované u biskupských sídel. Poskytovaly vzd lání nií-í i vy-í a tímto rozd lením jsou p edzví stí gymnázíí a univerzit. P vodn byly také ur eny k vzd lání kn flstva, záhy v-ak do nich byli p íjímání i laikové ze -lechtických kruh . Jejich úpadek nastal ve 12. století, do té doby jen kvetly.⁶⁸

Ve 13. století za al vznikat nejvy-í stupe u ení, tedy univerzity. V tomto století se s rozvojem m st rozvinuly také -koly m stské, které se vnit ní náplní neli-ily od -kol církevních. D lily se na -koly partikulární a triviální. V t chto ve ejných m stských -kolách se fláci u ili psaní, základ m latiny, latinské konverzaci, ale také nábofenství.⁶⁹

Na po átku 16. století se pak objevuje gymnázium jako ústav, který podával plnou znalost latiny a e tiny, n kdy také hebrej-tiny, eventuáln i základy pro univerzitní studium. Zpo átku byl tento typ -koly spjatý s reformací, protofe o jejich formování se zaslouffil spolupracovník Martina Luthera, n mecký humanista Filip Melanchton. Podle jeho návrhu, ve kterém si vedle literárních studií v-ímal i studia filozofického a v d p írodních, bylo zaloeno n kolik gymnázíí (nap íklad v roce 1524 v Magdeburku, o dva roky pozd ji v Norimberku). Filip Melanchton byl také autorem prvního vzd lávacího programu pro gymnázia. V roce 1528 vytvo il pro saské kurfi tství -kolní ád, který se stal v-eobecní platný v celém N mecku.⁷⁰

V katolických zemích se organizace tohoto typu -kol ujali jezuité. Podle jejich vzoru pak svoje st ední -koly vytvá ely také dal-í ády, roku 1617 v Salcburku benediktini, v severním N mecku také franti-káni a v na-ích zemích p edev-ím piaristé.⁷¹

⁶⁷ Ott v slovník nau ý X. díl, Praha 1896, s. 651.

⁶⁸ Tamtéí, s. 652.

⁶⁹ M. SOMR a kol., *D jiny*, s. 59.

⁷⁰ K. EZNÍ KOVÁ, *řídáci*, s. 11.

⁷¹ Ott v slovník nau ý, X. díl, s. 653.

Od 16. století se v českých zemích vedle sebe vyskytovala gymnázia v-ech povolených i jen trp-ných konfesí (nap . Jednota bratrská si založila gymnázium v Ivan-icích v roce 1574).

Po vít-zství Habsburk-ve t-icetileté válce v první polovin- 17. století se-íroková nabídka gymnázií zmen-ila a nejvíce jich vedli a spravovali práv- jezuité. Ti si svou první- kolu založili jifl roku 1556, pozd-ji se práv- z této- koly, z pražského Klementina, stala univerzita, ke které bylo p-ipojeno jezuitské u-ení. Ve t-icátých letech 17. století za-aly podle jezuitského-ádu vyu-ovat také piaristé.⁷²

A práv- piaristé za-ali na p-elomu 17. a 18. století pod vlivem nových my-ílenek uplat-ovat vyu-ování mate-ským jazykem a reálií, což ovlivnilo osnovy výuky také u jezuit- .⁷³

Jak tedy m-íeme vid- t, gymnázia byla do této doby spravována církevními-ády. Od roku 1735 za-ala do- kolských záležitostí stále- ast-ji a ú-inn-ji zasahovat státní správa.⁷⁴ Hospodá-ská a politická situace poloviny 18. století p-ínutila Marii Terezii k opravám- kolství. V roce 1752 byla gymnázia pod-ízena státnímu dozoru a v roce 1764 byla vydána nová u-ební osnova. Navíc kdyl- v roce 1773 do-lo ke zru-ení jezuitského-ádu, nastala p-íznivá situace pro reformu ve-kerého- kolství.⁷⁵

Nejvýrazn-jích zm-n bylo dosaženo v roce 1775, kdy úprava gymnázií navazovala na reformu obecného- kolství z p-ede-lého roku. Nov- zavedené, obecn- závazné gymnaziální osnovy vypracoval piarista Gratian Marx a ustanovovaly pom-r mezi- kolou obecnou a st-ední, ale také pom-rn- obtílné p-íjímací- ízení, kdy student musel prokázat znalost- n- meckého a latinského jazyka (protože n-m-ina se stala jazykem vyu-ovacím a latina hlavním p-edm-tem), základy po-t-a náboženství. V roce 1784 bylo také Josefem II. zavedeno celkem vysoké- kolné a dal-ími závažnými zm-nami byl p-ísný státní dozor, omezení po-tu st-edních- kol nebo zkrácení délky studia ze-esti na p-t let.⁷⁶

Omezení- n- kterých st-edních- kol se v-ak nep-ízniv- projevílo poklesem student- (i na univerzitách), kn-ífl, u-itel-, léka- atd., proto byl v roce 1802 vydán souhlas k roz-í-ení st-edo-kolské síť- .⁷⁷

⁷² K. EZNÍ KOVÁ, *Ťudáci*, s. 11-12.

⁷³ Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 16.

⁷⁴ *Gymnázium a- koly gymnaziálního typu. Retrospektiva let 1788-1990*, Praha 1992, s. 6.

⁷⁵ Z. VESELÁ, *Vývoj- eského- kolství*, Brno 1988, s. 17-18.

⁷⁶ Z. VESELÁ, *Vývoj- eské- koly a u- itelského vzd-ání*, s. 17-18; K. EZNÍ KOVÁ, *Ťudáci*, s. 13; M. SOMR a kol., *D- jiny*, s. 154.

⁷⁷ K. EZNÍ KOVÁ, *Ťudáci*, s. 14.

První v t-í reformu gymnázií v 19. století p inesl rok 1805, kdy byl zaveden nový studijní ád, jehož vypracováním byl op t pov en len piaristického ádu. Franti-ek Inocenc Lang zavedl novinku odborných u itel a v hlavních m stech byla gymnázia op t roz-í ena na -estit ídní.⁷⁸

Na zm ny tohoto rozsahu bylo brzy, a tak proti Langovým reformám vyvstali odp rci a v roce 1818 byl nejvy-ím rozhodnutím obnoven systém t ídních u itel i Marxovy u ební osnovy.⁷⁹

Z drobn j-ích zm n stojí za zmínku jazykový dekret z roku 1816, který na izoval, aby na gymnázia s p evahou ech byli dosazováni jen profeso i znalí e-tiny a fláci se m li cvi it v eském p ekládání a skládání eských písemností, protofle na ú ednická místa m li být p ednostn p íjímání studenti se znalostí e-tiny. Jak d sledn se m la tato na ízení dodrřovat v-ak ur eno nebylo.⁸⁰

Zásadní p elom gymnaziálnímu vzd lání p inesl revolu ní rok 1848, kdy byl uve ejn n první návrh reforem. Ten p ípravil Franz Seraphin Exner, profesor pražské univerzity, který do Vídn pozval n meckého gymnaziálního profesora Hermanna Bonitze. Díky jejich spolupráci vznikl dokument s názvem *Nástin organizace gymnasii a reálných -kol v Rakousku*, který byl potvrzen v roce 1849. Na definitivní potvrzení od císa e si ale tato písemnost musela po kat afl do roku 1854.⁸¹

Zm nou bylo omezení církevního vlivu a posílení státu ve správ st edního -kolství. Výuka na gymnáziích byla o dva roky prodloufena, studium tedy trvalo osm let, p í emfl byla -kola rozd lena na dva stupn ó nif-í a vy-í. P em n doznaly také osnovy, kdyfl bylo posíleno postavení spole ensko-v dních a p írodov dných p edm t , navíc byla zavedena maturitní zkou-ka. Zm ny se dotkly také pedagog , protofle byl obnoven systém odborných u itel , kte í ale sami museli být vzd laní nebo si vzd lání doplnit na nov ustanovených t íletých filozofických fakultách. Jako protiváhu gymnáziím za adili reformáto i mezi st ední -koly i reálky, které na eském území vznikaly jifl od t ícátých let 19. století. Stejn jako gymnázia byly rozd leny na nif-í a vy-í a byly vhodné pro p ípravu na technické profese.⁸²

V období Bachova absolutismu op t posílil vliv církve a v roce 1855 byl podepsán konkordát (dohoda mezi státem a církví), jímfl byly -koly zcela pod ízeny

⁷⁸ Ott v slovník nau ý, X. díl, s. 655.

⁷⁹ Z. VESELÁ, *Vývoj eské -koly a u itelského vzd lání*, s. 19.

⁸⁰ K. EZNÍ KOVÁ, *řídáci*, s. 15.

⁸¹ TAMTÉfi, s. 16-17.

⁸² J. TAFRÁNEK, *řkoly*, s. 50-62.

církevnímu doзору. Církevní úřady schvalovaly učebnice, rozhodovaly o obsazování učitelských míst, protoře učitelem se mohl stát jen člověk s katolickým vyznáním a bez úhony ve víře i mravech.

Středesátá léta 19. století přinesla učitelé uvolnění a vydání říjnového diplomu (1860, obnovení ústavnosti) napomohlo i v řešení otázky českého jazyka. Zemským zákonem o provedení rovného práva obou jazyků na středních školách z roku 1866 byly český i německý jazyk uznány jako jazyky vyučovací a bylo uzákoněno, že ve školách bude vyučován jen jeden z těchto jazyků jako hlavní a druhý bude vedený jako nepovinný. Tento zákon byl zrušen dva roky poté.⁸³

Z teoretických úvah *Nástinu* vznikl také pokus o vytvoření reálného gymnázia. Stalo se tak v roce 1862 v Táboře, kde bylo spojeno jak gymnázium, tak výjimečně sedmiletá reálka. V prvních dvou třídách byl zaveden společný základ a poté si žáci mohli vybrat humanitní nebo technické zaměření, na které potomtyvážmli společně. (Ovšem i tento typ školy musel respektovat státní učební plány, aby zde byla povolena maturita opravující ke vstupu na univerzitu.)⁸⁴

Po porážce v prusko-rakouské válce roku 1866 a rakousko-uherském vyrovnání roku 1867 došlo v habsburské monarchii k politickému i společenskému uvolnění. Jednou z nejpodstatnějších změn, které vyplynuly z prosincové ústavy, byl říšský zákon o postavení škol k církvi, vydaný v roce 1868. Základní dozor nad školstvím a výchovou přešel opřet stát, církevní vliv byl omezen jen na výuku náboženství. Náboženské vyznání přestalo omezovat jak učitele, tak přijímané žáky.⁸⁵

Se zákonem z roku 1868 souvisí i zesvětění vyučujících, kdy byly všechny úřady vyznány k tomu, aby na jejich gymnáziích vyučovali pouze státem zkoušením profesori. Tím ale bylo jen minimum, a tak byli učitelé dosazováni státem nebo obcemi.⁸⁶

V roce 1868 byly reformovány také reálky, kde bylo hlavní tendencí přiblížení ke gymnaziálnímu studiu tím, že studium bylo prodlouženo na sedm let a zakoněno maturitou.⁸⁷ Středesátá léta přinesla pod vedením ministra Karla Stremayra došleflitý pokrok v postavení učitelů, protoře začali dostávat pravidelně plat.⁸⁸

⁸³ M. SOMR a kol., *Dějiny*, s. 165.

⁸⁴ Z. VESELÁ, *Vývoj českých škol a učitelství*, s. 39.

⁸⁵ K. EZNÍ KOVÁ, *Učitelství*, s. 23.

⁸⁶ Z. VESELÁ, *Vývoj českého školství*, s. 44.

⁸⁷ K. EZNÍ KOVÁ, *Učitelství*, s. 23.

⁸⁸ M. SOMR a kol., *Dějiny*, s. 166.

V sedmdesátých a osmdesátých letech rostly finanční tlakosti státu, a tak když se v roce 1885 stal ministrem vyučování Paul Gautsch, rozhodl se k omezení státního školství, a to především v českých zemích. Pro tato opatření se vžil název Gautschovy ordonace a uveřejněny byly v roce 1887. Těmto politikům se proto dostávali s ministrem do ostrých konfliktů a nakonec byly ordonace díky politickým jednáním zrušeny.

V devadesátých letech české školství nezaznamenalo žádné velké změny, probíhaly jen různé diskuse o možných reformách.⁸⁹

Poslední zásadní změny před zánikem Rakousko-Uherska přinesla do státního školství tzv. Marchetova reforma, která vznikla v roce 1908 na základě ankety (jednání nad návrhy o reformě školství formou referátů a koreferátů). Jedním z hlavních výsledků bylo, že organizační struktura školství byla rozdělena o osmiletá reálná gymnázia. Oproti reálnému gymnáziu v Táboře byly předemty v učebním programu kombinovány z obou typů státních škol. Z gymnázií byla převzata latina, ale již bez četiny, a po vzoru reálky byl zaveden jeden živý jazyk, obvykle francouzština, a dále také přirodovědné předemty a kreslení.⁹⁰

U těchto škol došlo také k vnitřnímu dělení, a to na dvě mírně odlišné varianty reálná gymnázia typu A a B. Učební osnovy varianty A se více shodovaly s výukou na gymnáziích, v té době byl kladen na přirodní vědy a francouzštinu (oblíbenější). Typ B nazývaný také reformní reálné gymnázium se naopak více přiblížoval k reálkám, proto vyučování na nižším stupni bylo zcela okopírováno a až na vyšším stupni byla připojena latina a naopak některé praktické předemty vypuštěny.⁹¹

V českých zemích se objevily ještě dva typy reformních škol, a to tzv. dělnický a valašsko-meziříčský typ. Německé obecné gymnázium v Dělně bylo v roce 1908 změněno na gymnázium s osmiletou reálkou a později byl připojen i typ reálné gymnazijní, takže si žáci po čtyřech společných letech mohli vybrat své zaměření. Tento typ měl mnoho společného s reálným gymnáziem v Táboře.

V roce 1910 se vyvinul typ valašsko-meziříčský, přičemž šlo o tři dívkové školy ve Valašském Meziříčí, v Brně a Pardubicích. Zde se studentky rozhodovaly mezi oddělením klasickým (více latiny) a moderním (více přirodovědných předmetů) a

⁸⁹ K. EZNÍ KOVÁ, *Průběh*, s. 24-25.

⁹⁰ F. MORKES, *Kapitoly*, s. 20.

⁹¹ Z. VESELÁ, *Vývoj českých škol a učitelského vzdělání*, s. 61-62.

v posledních dvou ročnících. Tato gymnázia byla postupně přeměněna na reálná gymnázia.⁹²

Marchetova nařízení se dotkla také obsahu a rozsahu osnov, kdy bylo ubráno na výuce latiny a naopak se zlepšilo postavení přírodních a humanitních věd.⁹³

Úpravy se došla také maturita, jejíž nejpodstatnější změnou bylo (krom zjednodušení v písemné i ústní části) zrovnoprávnění, které bylo s úžitými doplňujícími zkouškami opravováno ke studiu na vysoké škole.⁹⁴

První světová válka znamenala značné omezení výuky, a to především ve dvou nejvyšších ročnících, protože studenti museli nastoupit vojenskou službu. V téžinou se tito žáci vraceli jen složitou zkouškou nebo válečnou maturitou, která byla značně zjednodušená. Ale také ti, kteří zůstali ve škole, měli ztížené podmínky vyučování, nebo i na dlouhý nedostatek. Museli se účastnit různých dobročinných akcí, přispívat do sbírek nebo absolvovat tzv. Junobranu, tedy v podstatě vojenský výcvik.⁹⁵

V období po vzniku samostatné československé republiky probíhala první dílčí střední školská reforma v roce 1919, která měla za úkol zjednodušení a sblížení jednotlivých typů škol. Byla zakládána reformní reálná gymnázia, která ale nepříliš úspěšnou úpravou z roku 1927 začala stagnovat a do přehledy se začalo dostávat gymnázium reálné. V osnovách se promítalo úsilí o laicizaci škol, a tak bylo ubráno na výuce náboženství, naopak rozšířeny byly přírodovědné předměty a na reálných byla zavedena filozofická propedeutika. Ale protože osnovy jednotlivých typů škol byly stále rozdílné, nadále probíhaly různé ankety (1919) i návrhy na zlepšení situace (1922, 1923, 1929).⁹⁶

Definitivně se tak stal ministerský výnos z roku 1933 *Návrh ušebných osnov pro střední školy*, který znamenal sblížení všech gymnázií, reálných gymnázií, reformních reálných gymnázií i reálných a v podstatě také realizaci jednotného nižšího stupně všeobecného vzdělávající střední školy.⁹⁷

V meziválečném období tzv. Protektorátu Čechy a Morava a fašistické okupace byly provedeny rozsáhlé zásahy do struktury českého školství. Střední školství bylo postifleno obsazováním a uzavíráním školních budov, mobilizací, ale také germanizací,

⁹² Z. VESELÁ, *Vývoj českého školství*, s. 64-67.

⁹³ K. EZNÍ KOVÁ, *Školství*, s. 26-27.

⁹⁴ F. MORKES, *Kapitoly*, s. 21.

⁹⁵ K. EZNÍ KOVÁ, *Školství*, s. 27-29.

⁹⁶ Z. VESELÁ, *Vývoj české školy a ušebného vzdělání*, s. 88-89.

⁹⁷ T. SROGO a kol., *Dějiny*, s. 293.

kdy se hlavním vyuovacím předmetem stala matematika. Z obsahu vzdělání zmizela výuka českých národních dějin, zrušila se perzekuce studentů i vyučujících a rušné nestudijní povinnosti –kol jako například sbírání různých surovin (papír, kovy, kosti atd.). Navíc úsilí o jednotnou podobu středních –kol narušila okupační úprava z roku 1941. Proto se naše –kolství nacházelo v roce 1945 v žalostném stavu, který bylo potřeba co nejrychleji změnit.⁹⁸

A právě po zániku Protektorátu se začala znovu objevovat myšlenka na jednotné –kolství. To dostalo svou tehdejší podobu díky zákonu o základní úpravě jednotného –kolství z roku 1948, který sjednotil všechny –koly (kromě vysokých). Děti tak mohli být vyuováni od mateřské školky, přes první a druhý stupeň (základní –koly prvního a druhého stupně) až na stupeň třetí (odborné –koly nebo gymnázia) společně, bez rozdílu pohlaví, náboženství nebo společenského postavení.⁹⁹

Vyhlášením československé socialistické republiky přinesl zákon o soustavě výchovy a vzdělání z roku 1960. Byl zde vytvořen jednotný –kolský systém (jifi i vysoké –koly) a střední –koly měly zastoupení v podobě odborného učiliště, učitelské –koly, střední všeobecně vzdělávající –koly, střední odborné –koly a střední –koly pro pracující.¹⁰⁰

V roce 1984 vyšel poslední významný zákon z oblasti –kolství československé socialistické republiky. Tento zákon o soustavě základních a –kolských –kol zrovnoprávňuje všechny tři proudy středních –kol (střední odborná učiliště, gymnázium a střední odborné –koly).¹⁰¹

Po pádu komunistického režimu byl v československé republice vydán v roce 1989 zákon o soustavě základních, středních a vyšších –kol. Ten dnes jifi ale také není v platnosti a hlavním pilířem českého –kolství je zákon z roku 2004 a jeho novely.¹⁰²

⁹⁸ Z. VESELÁ, *Vývoj českého –kolství*, s. 126-131.

⁹⁹ T. SROGO a kol., *Dějiny*, s. 377.

¹⁰⁰ TAMTÉŽ, s. 382-383.

¹⁰¹ M. SOMR a kol., *Dějiny*, s. 314.

¹⁰² *Ministerstvo –kolství, mládeže a tělovýchovy: 160 let Ministerstva –kolství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2014-04-23]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/ministerstvo/160-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>>

3.1 Dejiny gymnázia v Pelh imov

Nejstarší pelh imovské učení máme sledovat téměř zároveň se samotným počátkem města ve 13. století. Nejstarší zmínka o pelh imovské škole pochází z roku 1346 a jedná se o zprávu, která se dotýká Konráda švachovatele –kolních dětí města Pelh imova a pochází z rukopisných pokladů vatikánských.¹⁰³

Založení císařsko královského a arcibiskupského obecného gymnázia v roce 1763 se Pelh imovským podařilo oproti sousedním městům později. Nebyla to ovšem jejich vina, protože o zřízení latinské školy usilovali již o téměř sto let dříve.¹⁰⁴

Neúspěšně vyjednávala pelh imovská obec o otevření gymnázia i s koleji již na konci 17. století s augustiniány. Proto se v roce 1680 obrátila s prosbami známých osobností jak majetkových, tak finančních na piaristy, kteří však nepřišli. V roce 1707 započalo nové jednání s karmelitány, později s jezuitami a roku 1746 opět s piaristy. Požadavky ze stran obou řádů byly nemalé a také nedostatek zájmových profesorů způsobily, že všechny tyto pokusy vyšly na prázdno.¹⁰⁵

Až za vlády Marie Terezie se zřízením gymnázia začala opět zabírat magistrátní rada a primátor města Matěj Altenhofer, který obci za tímto účelem odkázal budovu pro gymnázium a také nadaci v obligacích.¹⁰⁶ Když se navíc obec zavázala k známým podmínkám, mohla být v roce 1762 sepsána zakládací listina šInstrumentum fundatoris.¹⁰⁷ Organizace ústavu byla vedena podle jezuitského řádu v šestiletém kurzu, a gymnázium tak bylo vedeno jako úplná šestiletá škola, která měla za úkol připravit žáky především na kněžské povolání.¹⁰⁸

V době sledku josefinských nařízení z roku 1777 bylo mnoho latinských škol zrušeno na hlavní školy německé. Pelh imov se snažil této změně zabránit, ale marně. V roce 1783 bylo gymnázium zrušeno a nahrazeno sice školou německou, ale organizací se jednalo o školu městskou. V roce 1809 se škola dočkala opět změny na hlavní školu o čtyřech třídách, zůstala ovšem stále německá. V roce 1819 byla navíc tato škola rozšířena o přípravku pro kandidáty učitelství na českých triviálních školách,

¹⁰³ Památník Státního reálného gymnasia plukovníka Jos. Jiřího Těvce v Pelh imově k 75. výročí obnovení ústavu, s. 10.

¹⁰⁴ TAMTÉŽ, s. 17.

¹⁰⁵ Z. WIRTH a K. POLESNÝ, *Pelh imov*, s. 37.

¹⁰⁶ Památník gymnasia v Pelh imov 1871-1921, s. 46.

¹⁰⁷ Památník Státního reálného gymnasia, s. 19.

¹⁰⁸ Památník gymnasia, s. 46

kteře se říkávalo také preparanda. Revoluční rok 1848 přinesl reformu této hlavní školy, když byla v roce 1851 změněna v německou podřádku.¹⁰⁹

Změnou situace v Pelhémovsi vyhlášen nový školský zákon z roku 1869, který se snažil o zvýšení úrovně středních škol. Tímto zákonem se podřádky rušily a obce si mohly zvolit buď tzv. německé gymnázium nebo německou školu chlapeckou, obojí s českým vyučovacím jazykem. Představitelé pelhémovské obce se přiklonili hlavně k druhé variantě, ve skutečnosti se rozhodnutí postavila proti tomu. Proto bylo k 1. říjnu 1871 otevřeno německé reálné gymnázium po vzoru tábořského gymnázia, kde místo ředitele získal po zvolení městskou radou Václav Petr, který byl zároveň učitelem klasických jazyků. Učitelem přirodních věd a matematiky se stal Karel Mollenda a za katecheta byl ustanoven P. Matěj Hovorka. Po nařízení zemské školní rady byl učitelský sbor rozdělen o další učitele, například o zatímního učitele pro rýsování Josefa Sýkoru.¹¹⁰

Obec se zavázala, že ve školním roce 1871/72 zvolí první třídu, každé další rok třídu další, takže v roce 1874/75 bude německé reálné gymnázium úplné. Škola měla zatím zaujmout místnosti bývalé podřádky, ale během těchto let byla na náklady obce postavena budova nová. Stavba byla vybudována podle plánů architekta Ignáce Ullmanna a stavitele pana Walsera z Vítkova a stojí na místě bývalého pivovaru a Řehřkova domu.¹¹¹

Pár let po otevření reálného gymnázia bylo možné vysledovat, která z vyučovacích větví byla oblíbenější. Nejdivnější to byla v tehdejší době reálná, později gymnazijní, a nakonec neměla ve školním roce 1881/82 reálná větve téměř žádné zastoupení. Toho roku jednala městská rada o zřízení vyššího gymnázia a navrhla zrušení reálné větve, přičemž název gymnázia zůstal prozatím stejný. Rada však řádala o zachování vyučovacích kreslení, nejspíše i proto, že řádci této školy slavili s výtvarnými pracemi významné úspěchy, a to nejen na domácím, ale také v zahraničí. Již v roce 1873 získali na světové výstavě ve Vídni první uznání v podobě diplomu. V roce 1878 byla studentka další světové výstavě v Paříži udělena bronzová medaile, o rok později v Teplicích dokonce medaile stříbrná.

¹⁰⁹ Památník Státního reálného gymnasia, s. 23.

¹¹⁰ Gymnázium Pelhémov, s.7.

¹¹¹ Památník gymnasia, s. 47-49.

asto fláci po absolvování tvrté t ídy tohoto ústavu p estupovali na jiné ústavy, zvlá-t do Tábora, Jind ichova Hradce nebo Havlí kova Brodu, aby dokon ili svá studia na vy-ích gymnáziích.¹¹²

Roku 1881 oslavil ústav desáté výro í otev ení a vedení -koly i m -anstvo se snažilo o prosazení roz-í ení gymnázia na vy-í ukon ené maturitní zkou-kou. fládost, která byla podaná v roce 1882, neusp la ani p i druhém pokusu. Nová p íleflitost pro podání dal-í fládosti se naskytl v roce 1885 a i díky podpo e staro eského poslance JUDr. Karla Dostála byla tentokrát fládost ve Vídni kladn vy ízena. Tak tedy bylo v Pelh imov z ízeno Obecní vy-í gymnázium, které v roce 1886/87 otev elo pátou t ídu a kařdý rok p íbývala t ída dal-í, z ehofl vyplývá, že ve -kolním roce 1888/89 byla kone n zahájena výuka ve v-ech osmi t ídách a k úsp -nému ukon ení studia bylo poprvé nutné sloflit maturitní zkou-ku.¹¹³

Z ízení vy-ího gymnázia znamenalo pro m sto zna né finan ní problémy, proto nep estávalo hledat cestu k zestátn ní ústavu. Zemská -kolní rada doporu ila fládost zemskému -kolnímu inspektorovi a díky op tovné pomoci JUDr. Karla Dostála usp la deputace Pelh imovských u ministra vyu ování Paula Gautsche ve Vídni. Ten slíbil zestátn ní gymnázia jifl od zá í 1892, i kdyfl smlouva k tomuto ú elu sepsaná byla platná afl od 1. ledna 1893, a ústav se tak stal c. k. vy-ím gymnáziem. M stské obci tak z staly k placení n které povinnosti (sloflení 45 tisíc zlatých, udrřlování budovy, opat ování otopu a ro ní p ísp vek 200 zlatých na sbírky), ale hlavní náklad, platy profesor , p evzal stát.¹¹⁴

Třkolním rokem 1895/96 dovr-il ústav svých 25 let, navíc roku 1896 uplynulo 300 let od doby, kdy byl Pelh imov pový-en na m sto královské, a tak se chystaly oslavy. Nakonec z nich ale se-lo v d sledku boje Mlado ech a Staro ech , a proto si gymnázium uspo ádalo svou vlastní oslavu.¹¹⁵

V roce 1905 se po 34letém p sobení s gymnáziem rozlou il jeho první editel Václav Petr . Tuto funkci p evzal Josef Frána, který zde dlouho nez stal. V roce 1908 byl t etím editelem ústavu ustanoven Josef Kubr, za jehofl vedení do-lo k mnohým zm nám. I kv li úbytku flactva bylo zdej-í gymnázium na fládost m stské rady p em n no op t na reálné gymnázium. Od -kolního roku 1908/09 se díky usnesení ministerstva kultu a vyu ování stalo z c. k. vy-ího gymnázia c. k. reálné gymnázium

¹¹² Památník Státního reálného gymnasia, s. 27.

¹¹³ Gymnázium Pelh imov, s. 8.

¹¹⁴ Památník gymnasia, s. 48.; Gymnázium Pelh imov, s. 8.; Památník Státního reálného gymnasia, s. 30.

¹¹⁵ Památník Státního reálného gymnasia, s. 30.

nového typu A. Uební osnovy tak doznaly n kterých zm n, které se týkaly sniflování po t hodin e tiny a latiny a naopak p ibyla povinná francouz-tina, chemie, deskriptivní geometrie a t locvik. Dal-í zásadní zm nu zaznamenaly od -kolního roku 1907/08 zkou-ky dosp losti. Místo záv re ného vysv d ení z 8. t ídy museli fláci absolvovat zkou-ku, která byla rozd lená na dv ásti, a to písemnou a ústní.¹¹⁶

Nemén d leflitá zm na nastala pro dívky, protofe od roku 1909/10 získali moflností tuto -kolu nav-t ovat také, ale pouze jako tzv. privatistky, které mohly naslouchat vyu ování, ale zkou-ky konaly pololetn . Navíc díky elektrifikaci se zlep-ily materiální podmínky -koly.¹¹⁷

Poslední významnou zm nou p ed první sv tovou válkou byl odchod editela Kubra, který byl vyst ídán Josefem T esohlavým. Ten ustál t flkou dobu války a ústav opustil v roce 1922. Navíc se zm nilo zam ení absolvent gymnázia oproti p ede-lému období, kdy jich mnoho odcházelo na teologii. Po roce 1900 sm ovaly dal-í kroky student nejvíce na práva. Také oproti minulosti pokračovalo v dal-ích studiích vy-í procento flák .¹¹⁸

První sv tová válka ovlivnila vyu ování na Pelh imovském gymnáziu. Pro nedostatek topiva byly vyhla-ovány uhelné prázdniny, fláci dostávali volno na zem d lské práce, povinná byla vále ná výchova flectva tzv. junobrana, byly po ádány polní hry a r zné sbírky nap íklad kov nebo látek. D jiny gymnázia zasáhly také dv aféry, které na-t stí skon ily dob e. flák Bohuslav Chmelík byl obvin n, fe se posmíval ma arskému d stojníkovi, vy-et ování v-ak mluvilo ve prosp ch studenta. Rozsáhlé výslechy, které do-ly afl k soudu v Praze, byly vedeny také proti profesorovi Karlu Junovi, který byl anonymním udava em obvin n z toho, fe v d l o podvrtném letáku, dokonce si ho m l schovat a nenahlásit ho p íslu-ným ú ad m. Dr. Jun byl nakonec shledán nevinným pro nedostatek d kaz a dokonce bylo vypátráno, kdo leták vylepil. Nejhor-í záflitky si ale nejspí-e odnesli ti z profesor a student , kte í museli rukovat na frontu. Za profesory jmenujme Dr. Karla Polesného, Dr. Zde ka ezní ka nebo Vojt cha erného, který zem el v ruském zajetí v roce 1919. Mezi nejznám j-í absolventy, ze kterých se stali legioná i, pat il plukovník ruských legií Josef Ji í Tvec a za druhé sv tové války umu ený generál Otakar Zahálka.¹¹⁹

¹¹⁶ *Gymnázium Pelh imov*, s. 11.

¹¹⁷ *Památník Státního reálného gymnasia*, s. 31.

¹¹⁸ *Gymnázium Pelh imov*, s. 11-12.

¹¹⁹ *Památník Státního reálného gymnasia*, s. 32-34.

První roky po vyhlášení československé republiky se vyznačovaly opojením ze svobody. V roce 1921 oslavil ústav 50 let od svého založení a nejenom, že vzrostl počet žáků, ale studenti dokonce vyjádřili své požadavky formou rezoluce, ve které žádali mimo jiné samosprávu celého ústavu, dále zrušení povinné bohoslužby, volné kroužky a volné navštěvování biografu, muzeí, knihovny nebo kavárny. Této rezoluci bylo třeba na jeden požadavek vyhovo-
no ministerstvem vyučování a nutno dodat, že studentská samospráva zde byla vedena opravdu dobře a dosáhla takového ohlasu, že se dostala až do českého rozhlasu. Kromě toho, že byly obnoveny studentské časopisy jako například *Revue*, *Náhled*, *Průběh* a další, vedla studentská samospráva také zájmové kroužky nebo pořádala různé akce. Zlom nastal také pro dívky, protože se staly rovnými žáky. ¹²⁰ Své požadavky vznesli také profesori, kteří si žádali svobodnou volbu učitele. Tím se v roce 1922 stal Josef Krkoška. Za jeho působení byla zajištěna úprava a opravy budovy, byly vyměněny podlahy, byl zaveden vodovod a splachovací zařízení, v celé budově se nainstalovalo elektrické osvětlení a v neposlední řadě byla zřízena a v následujících letech i opravena tělocvična. V roce 1926 byla na gymnaziální budově odhalena pamětní deska plukovníku československých legií Josefu Jiřímu Němcovi. Na jeho počest byl v roce 1934 výnosem ministerstva školství a národní osvěty udělen gymnáziu název Štátní československé reálné gymnázium plukovníka Josefa Jiřího Němce v Pelhově. ¹²¹ V roce 1929 vystoupil ve funkci učitele ústavu Josefa Krkoška Dr. Karel Jun. V letech 1930/31 došlo ke zmírnění maturitních zkoušek. Absolventi dále nejvíce pokračovali ve studii na právech, naopak teologie a studium profesury zaznamenalo značný propad. ¹²²

Předzvěstí druhé světové války byl zvýšený branný výcvik středněškolské mládeže již v roce 1938. Od školního roku 1938/39 se na školu valila lavina zákazů a příkazů. Tehdejší učitel Dr. Karel Jun byl od 1. října 1939 penzionován a zatímním správcem gymnázia byl ustanoven profesor Antonín Valenta. Ústav si podle nařízení musel několikrát změnit název. ¹²³ Z žákovských a profesorských knihoven byly vyazovány české vlastenecké knihy, zakázány byly upomínky na významné osobnosti. Ve školním roce 1940/41 byli ze studia vyloučeni židové a v roce 1941/42 byla zavedena němčina jako vyučovací jazyk pro ty, které předtím a například v hodinách zeměpisu mohlo být vyučováno jen o oblastech Německa a Protektorátu Čechy a Morava.

¹²⁰ *Gymnázium Pelhově*, s. 14-16.

¹²¹ *Památník Státního reálného gymnasia*, s. 35-36.

¹²² *Gymnázium Pelhově*, s. 16.

¹²³ *Památník Státního reálného gymnasia*, s. 37-40.

Nmcm se poda ilo zavít v t-inu st edních -kol v echách a v roce 1941 do-lo i na Pelhimov. Profeso i si byli nuceni hledat nová místa nebo úpln jiná zam stnání, stejn tak studenti vy-ích t íd. Nif-í gymnázium bylo p evedeno na -kolu m -anskou. Nespo etn flák tohoto ústavu bylo odve eno do koncentra ních tábor a tam umu eno nebo zem eli jiným zp sobem.

innost reálného gymnázia v Pelhimov byla obnovena výnosem Zemské -kolní rady v roce 1945.¹²⁴ Gymnázium nem lo v této dob editel a zatímním správcem se stal Dr. Jind ich Tmída.¹²⁵ Podle výnosu ministerstva -kolství a osv ty o od in ní vále ných k ívd z roku 1945 mohli fláci 7. a 8. t íd nastoupit do kurzu, který trval do 15. zá í a jeho absolvoáním získali vysv d ení dosp losti bez zkou-ky. Nif-í t ídy byly obnoveny afl po prázdninách 1945/46 a fláci 3. afl 5. t ídy si za souhlasu rodi prodloufili o jeden rok -kolní docházku.¹²⁶ Jediným problémem z stala -kolní budova, protofle n meckou posádku zde vyst ídala Rudá armáda. Významnou událostí pro pelhimovské gymnázium byly oslavy 75 let od založení ústavu. Také byla obnovena studentská samospráva, která za ala op t vydávat studentský asopis a konec -kolního roku zakon íla uspo ádaným majálesem.

V roce 1947 byl Dr. Jind ich Tmída jmenován editel ústavu, ne v-ak na dlouho, protofle ufl následující -kolní rok ode-el a nahradil ho prozatímní správce Jan Hlofek.¹²⁷ Na za átku nového -kolního roku 1948/49 v-ak Tmída oznámil nemilou záleflitost. T i fláci, Old ich Tmílár, Josef Svodoba a Stanislav Mar-ík, p e-li o prázdninách státní hranici eskoslovenské republiky a protofle to bylo považováno za vlastizrádný in, byli mladíci z gymnázia vylou eni.¹²⁸ Za stejný in se do kal vylou ení i Stanislav Vilímek. Studentská samospráva byla rozpu-t na, maturitní zkou-ky byly zp ísn ny a p ípravovaly se politické a hospodá ské zm ny, které m ly vést k budování lidov demokratické republiky. Jifl od roku 1949/50 se za ala do praxe promítat likvidace gymnázií a v následujícím roce byly otev eny pouze ty i t ídy. V roce 1950 byl odvolán prozatímní správce Jan Hlofek a funkci editel -koly p evzal Rudolf asa. Za jeho tvrdého p sobení mezi ním a studenty do-lo ke sporu, který vyvrcholil tím, fle dev t student bylo vylou eno z maturitních zkou-ek. Na jinou -kolu byl p elofen profesor e-tiny a francouz-tiny Josef Beránek, ale sám tento editel se

¹²⁴ *Gymnázium Pelhimov*, s. 18-19.

¹²⁵ *Pelhimovské gymnásium 1871-1971*, Pelhimov 1971, s. 77.

¹²⁶ *Památník Státního reálného gymnasia*, s. 53.

¹²⁷ *Gymnázium Pelhimov*, s. 19-20.

¹²⁸ *Pelhimovské gymnázium*, s. 78.

do kalp elofení také. Vedením gymnázia byl ve –kolním roce 1951/52 pov en Josef Chalupa, se –kolním rokem 1952/53 skon ila existence gymnázií a začala být budována jednotná –kola.¹²⁹

V roce 1953 byl přijat zákon o vytvoření jedenáctileté st ední –koly, na jehož základ byly slou eny t i samostatné –koly, a to st ední chlapecká, st ední dív í a gymnázium. Za ízení gymnázia se p est hovalo do budovy chlapecké –koly a editelkou se stala Anna Hrab tová. Neprodlen se ukázalo, že ídit tuto šmamutí –kolu je velmi t ílké, a proto byla jířl v následujícím roce od jedenáctiletky odd lena osmiletka. V roce 1958 ode-la paní editelka Hrab tová do d chodu a jejím nástupcem se stal Josef Chalupa. V následujícím –kolním roce 1959/60 byla povinná –kolní docházka o rok prodlouřlena a v roce 1960 vznikly z jedenáctiletky na základ zákona řO soustav výchovy a vzd láníō dva ústavy ó Základní devítiletá –kola a St ední v–eobecná vzd lávací –kola. Hlavní úsilí bylo kladeno na spojení –koly se řivotem, lépe e eno s praxí. Bylo ustupováno od humanitních p edm t , řáci chodili na praxe do Spojených kartá oven a do Agrostroje, dokonce i zářimové krouřfky byly zam eny spí–e prakticky.¹³⁰ V roce 1960 byla provedena správní reforma, která ovlivnila také –kolství na Pelh imovsku, které se stalo sou řstí Jiho eského kraje. Protože se m ly ru–it –koly v Pacov a Kamenici nad Lipou a ve –kolním roce 1967/68 zde nebyl otev en první ro ník, mnoho profesor i řák posílilo st ední –kolu v Pelh imov . Tyto –koly nakonec byly zru–ení u–et eny a hned v p í–tím roce byli řáci op t p ířímání.

Prářským jarem v roce 1968 se snahou po svobod řprojevu a faktických zm nách řřil celý národ a ohlasy na tyto události byly patrné i ve –kole.¹³¹ Byly p edstaveny nové návrhy na uspo řádání –kolských záleřitostí, a tak bylo usneseno, že mají být obnovena alespo řty letá gymnázia. Ve –kolním roce 1968/69 vznikla první t ířa gymnaziálního typu, studenti se mohli hlásit také na t ířeté studium na p vodní st ední –kole. Dvanáctiletka byla zru–ena, také její editel Josef Chalupa ode-el do penze a jeho místo nahradil profesor Jaroslav Burian. Tragický následek okupace, upálení Jana Palacha, zasáhnul Pelh imov a studenti se v roce 1969 zú astnili smute ního p řvodu. Od roku 1968 byla uvedena dal-ř iniciativa student , a to asopis *Rumcajs*, který vy-el z politických d vod řjen osmkrát a v n kterých p řípadech byl pom rn řhodn zcenzurovaný, protože studenti glosovali n které sou řsné události.

¹²⁹ *Gymnázium Pelh imov*, s. 20-21.; O vývoji –kolství v této dob ř pojednává práce od kolektivu autor , Antonín BOHÁ ř et al., *D řiny –kolství v řskoslovensku 1945-1975, první říl*, Praha 1982.

¹³⁰ *Pelh imovské gymnázium*, s. 78-79; *Gymnázium Pelh imov*, s. 21-22.

¹³¹ *Pelh imovské gymnázium*, s. 79-81.

Je-t v roce 1968 byly nad je na uvoln ní situace v eskoslovensku zma eny, op t se upev ovala vláda jedné politické strany a co se -kolství tý e, u ítelé se museli ú astnit povinného politického -kolení, navíc docházelo k op tovnému ru-ení -kol, a tak pelh imovské gymnázium zaznamenalo roz-í ení profesorského sboru.

V roce 1971 dosáhlo gymnázium slavnostních 100 let a k této p ílefitosti vy-el i zda ilý sborník.

Po átek osmdesátých let znamenal pro pelh imovský ústav zm nu v osob editele, kterým se v roce 1980 stal Stanislav Makovec, protofe profesor Jaroslav Burian ode-el do penze. Probouzela se také samovolná studentská innost. V roce 1984/85 vznikla hudební skupina Tram a byl obnoven studentský asopis *Napíná ek*. Protofe -kolní budova jifl nedosta ovala pofladavk m modernizace, bylo v roce 1985 zapo ato se stavbou nového pavilonu, který byl dokon en v roce 1989. Symbolicky byla prolomena flelezná opona náv-t vou student z Holandska.

Od -edesátých do osmdesátých let se m nila i podoba maturity, která se v písemné podob za ala více p íklán t k p ezkou-ení z cizích jazyk a ústní zkou-ka byla více zam ena na odborné p edm ty.

Absolventi, kte í maturovali v osmdesátých letech, se ponejvíce vydávali na pedagogické fakulty, oproti minulosti byl také zvý-ený zájem o technické obory.

Výraznou odezvu probudilo studentské hnutí 17. listopadu 1989 také u student pelh imovského gymnázia. Polistopadové zm ny se dotkly takzvaných povinných akcí, n které byly úpln zru-eny jako nap íklad spartakiáda. D leffitou zm nou bylo obnovení víceletého gymnázia v roce 1990. Mén závaflné úpravy prob hly ve struktu e vyu ování, kde se omezila výuka odborných p edm t a naopak byl kladen d raz na hodiny eského jazyka.¹³²

¹³² *Gymnázium Pelh imov*, s. 24-27.

4. Vývoj –kolních knihoven

Ideologie osvícenského absolutismu navazovala na pokrok v českém bádání 17. století, přičemž draz kladla na vzdělání obyvatelstva, které mělo ve svém dle sledku zásadně napomoci zvýšení sociální úrovně jednotlivce. V období národního obrození nastal všeobecný rozvoj osvětové činnosti, spojený bezprostředně s oblastmi –kolství, vědy a kultury.¹³³ Ovšem ve stejné době a podmínky, které začaly vznikat na konci 18. a počátku 19. století, nesloužily českým vzdělávacím a osvětovým cílům, ale především německému měnám –anstvu, úředníkům a snad i nižší –lecht. české inteligenci, kněm a učitelům, učitelům úředníkům a spisovatelům, kteří byli nositeli národního obrození, bylo jasné, že vzdělání nižších vrstev není možno dosáhnout bez veřejných přístupných knihoven.¹³⁴

A právě proto do tohoto období spadá vznik a rozvoj prvních veřejných lidových knihoven, přičemž prvními knihovnami, které se staly základem dalšího rozvoje veřejného lidového knihovnictví, byly knihovny –kolní.¹³⁵ Na některých –kolách se začaly objevovat malé sbírky knih již na konci 18. a 19. století. Pokud ale v této době existovaly, neměly k shromáždění oficiální povolení. Výjimku představoval takzvaný Lesekabinet, který tedy –kole pro doplnění v domostí kandidátů učitelství, úředníků a zřízení přič. k. normální –kole v Praze již v roce 1779. O jejím uplatnění na jiných –kolách nemáme ale zprávy.¹³⁶

V letech 1780, 1797 a 1803 vycházely vládou vydávané seznamy povolených knih, jimiž se snažila ovlivnit skladbu –kolních knihoven. Na výběru titulů se obsahově podílely církevní úřady, zároveň se však seznamy staly dokladem pokusu o práci s knihou na některých –kolách.¹³⁷

Dále bylo 15. dubna 1816 vydáno nařízení dvorní studijní komise o zřízení knihoven na každém gymnáziu, které ale byly určeny jen pro členy profesorského sboru. Takové knihovny se vydržovaly studijním fondem a byla pro ně povolena mimořádná roční dotace 200 zlatých.¹³⁸

¹³³ K. TYNDELÁ, *Dějiny*, s. 59.

¹³⁴ J. CEJPEK a J. INČERA a I. HLAVÁČEK, *Dějiny*, s. 171.

¹³⁵ –kolní knihovny tak mohl označovat buď oba typy knihoven dohromady nebo knihovnu –kolní. Zde jde o první případ, tedy jak o knihovnu učitelství, tak –kolní.

¹³⁶ K. TYNDELÁ, *Dějiny*, s. 80-81.

¹³⁷ TAMTÉŽ, s. 81.

¹³⁸ J. TMAFRÁNEK, *Knihovny*, s. 237.

Následujícího roku vydala stejná komise významný dekret o povinném zakládání malých pedagogických knihoven p i hlavních –kolách. V roce 1820 navíc uve ejnila i seznam knih zahrnující 15 pedagogických, zejména n meckých d l, které m la taková –kolní knihovna obsahovat, p edev-ím kv li p ípravnému kurzu pro u itele.

D leflitým dokumentem, který p ispl k rozvoji ve ejného lidového knihovnictví, se stal takzvaný Hradecký plán. Tento plán biskupské konzisto e v Hradci Králové, schválený státními ú ady v roce 1820, zam oval svoji pozornost na zakládání obvodních knihoven ve –kolních okresech. Knihovny m ly být z izovány jen p i vikariátních ú adech, aby jejich íinnost mohly kontrolovat státní i církevní orgány.¹³⁹

Konzisto v té dob p edpokládala z ízení malých sbírek knih, které byly ur ené výhradn jen pro u itele a jejich pomocníky za vedení zku-ených u itel nebo kn flí. Tento plán pokryl z hlediska vzniku knihoven daleko v t-í sí míst, nefl ur oval zmín ný dekret vydaný víde skou komisí v roce 1817. Z hlediska obsahu budovaných knihovních fond p esn stanovil knihy, které do nich m ly být zakoupeny. Navrhoval p t knih pro eské a ty i pro n mecké knihovní sbírky. írádná dal-í publikace bez schválení státní cenzury nesm la být do fond za azena. To ve svém d sledku ovlivnilo asto jednostranné zam ení knihoven.¹⁴⁰

Ve t icátých letech 19. století se jifl do pov domí u itelské ve ejnosti pevn zapsaly nejen pedagogické, ale i místní –kolní knihovny. V roce 1836 byl dán podn t ke zlep-ení práce okresních u itelských knihoven, který vznikl zásluhou hrozn tínského viká e Aloise Johanna Rennera. Ten vytvo il organizaci, kterou tvo ilo vzájemné p j ování knih mezi u iteli celého vikariátu s tím, fle k tomu slouffily jejich osobní sbírky knih vytvá ející dohromady fiktivní spole ný knihovní fond. Také pro tento ú el zavedl evidenci v-ech pouffivaných knih zahrnutých do souborného katalogu a stanovil pravidla pro jejich p j ování. Renner v plán byl ú ady zamítnut, protofle bylo zji-t no, fle u vikariát jifl je vybudována pom rn hustá sí knihoven pro u itele a vedle nich p sobila také ada místních –kolních knihoven ur ená i flák m.¹⁴¹

Naproti tomu guberniální dekret z ervence roku 1838 na izoval konzisto ím dále zakládat a roz-í ovat knihovny p i –kolách a vikariátních dozor ích ú adech. Docházelo tak k vytvá ení místních –kolních knihovních sbírek. Rozvoj –kolních

¹³⁹ J. CEJPEK ó J. IN ERA ó I. HLAVÁ EK, *D jiny knihoven*, s. 171.

¹⁴⁰ K. TÍNDELÁ , *D jiny*, s. 81.

¹⁴¹ TAMTÉfi, s. 82.

knihoven pokračoval od této doby značným tempem. Jen v letech 1838 a 1847 jich bylo nově zřízeno 486.

Knolní knihovny byly ašl do tycátých let 19. století pod vlivem státních a církevních úad. Jejich pokroková úloha tak byla velmi omezena, vřdy samotné seznamy knih povolených do fond smovaly k omezení jejich využití. Význam pro rozvoj veřejného lidového knihovnictví mly však knolní knihovny slouřící i dospělým ženám, a to zejména v místech, kde úady nechtly povolit založení obecní knihovny.¹⁴²

Další vývoj knihoven v českých zemích, odrážející společenské podmínky kulturního řivota, byl po revolučním roce 1848 charakterizován dualismem. Na jedné straně byly budovány a psořily knihovny veřejné a odborné, a naproti tomu v období 1848 a 1918 vznikaly a svojí řinnost zcela odděleně a poměrně rychle rozvíjely veřejné lidové knihovny, přístupné svým zaměřením co nejřiršimu okruhu žen.

Avšak knolní knihovní sbírky, které byly dříve v n kterých případech zpřístupňovány řiršimu okruhu žen, se po roce 1848 v tšinou změnily na fondy, které byly určeny jen pro učitele a řlky. Jiřl v období Bachova neoabsolutismu, kdy bylo zakázáno zakládat knihovny bez povolení nadřizených úad, ustupovala veřejná funkce knolních knihovních sbírek do pozadí. Úpadek a zánik knolních knihoven pro dospělé, slouřících řiroké veřejnosti, nastal hlavně v ředesátých letech 19. století. Veřejné lidové knihovnictví se od této doby rozvíjelo v tšinou mimo knolní zřízení, zatímco na knolách byly budovány knihovny určeny bu řlákům nebo učitelům.¹⁴³

Zákon z roku 1869 o využití na obecních knolách nařizoval zakládání jen okresních učitelských knihoven.¹⁴⁴ Ale úřední výnosy vídeňského ministerstva kultury a využití z let 1870 a 1871 jiřl stanovily vytváření knihoven na každé obecně knole.¹⁴⁵

Nově vytvářené knolní knihovní fondy byly zaměřeny na potřeby výuky a orientovány tedy p edevším na literaturu nezbytnou pro studenty a učitele. Od roku 1870 vycházely každoročně úřední seznamy knih pro výuku, které ukazovaly, jaká říla mají být do kniřních sbírek zařizována. Navíc v roce 1883 vydalo ministerstvo kultury

¹⁴² TAMTÉří, *D řiny*, s. 83.

¹⁴³ TAMTÉří, s. 89.

¹⁴⁴ Josef KRÁL, *Sbírka řiských zákon knolských*, Praha 1894, s. 17-48. Tento zákon se online nachází také na webových stránkách *Virtuální knihovna řávních p edpis*. [online]. [cit. 2014-05-03]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>

¹⁴⁵ *P řiršitě kniha řiských a zemských zákon, na řizení a p edpis v řáleřitostech knolství obecného na Morav*, Brno 1908, s. 149-152.

a vyuování na ízení upozor ující u ítele, aby kupovali pro fláky vhodné knihy, odpovídající svým obsahem státnímu a politickému z ízení Rakousko-Uherska. Kontrolu zmín ného na ízení provád íli zem-tí a okresní -kolní inspekto i.¹⁴⁶

Po první sv tové válce zd díla první republika rozsáhlou sí -kolních knihoven. Na obsah fond a innost -kolních knihoven p sobila v tomto období snaha státních orgán izolovat -kolu od politického ílivota, proto byly vylou eny v-echny tenden ní knihy, které slouffily zájm m dynastickým a zájm m tzv. -ír-í vlasti, tj. Rakouska-Uherska.

Vzhledem k tomu, fle v dob národního obrození p sobily -kolní knihovny asto i jako knihovny ve ejné, se v dob první republiky objevil názor n kolika knihovník , fle by se tyto dva typy knihoven m ly op t spojit. T-kolní knihovny si v-ak uhájily svou p ináleffitost jen ke -kolám, byly vydrffovány a nov z izovány na základ právních ustanovení o jednotlivých typech -kol a úst edn podléhaly ministerstvu -kolství a národní osv ty.¹⁴⁷

V období po druhé sv tové válce se -kolním knihovnám v noval knihovnický zákon z roku 1959. V roce 1963 byla dokonce vydána sm rnice, která ur ovala, fle na každé -kole bude odd len vedena knihovna flákovská a profesorská.¹⁴⁸ Tato sm rnice byla zru-ena v roce 1967.

V roce 1979 byla Ministerstvem -kolství v souvislosti s novým -kolským zákonem vydána Instrukce o -kolních knihovnách, která stanovila pravidla pro vedení -kolních knihoven. Uvád nou možností bylo také z ízení -kolní knihovny jako mimo-kolního výchovného za ízení.

Organiza ní zm ny ve -kolství v roce 1991 p inesly zm ny i v oblasti -kolních knihoven. áda z nich byla zru-ena nebo se knihy za aly p edávat ve ejným knihovnám. Úrove -kolních knihoven je r zná, proto fle z izovateli -kol jsou obce a kraje a innost ze strany ministerstva není nijak kontrolována.

Dnes se v-ak pohled na -kolní knihovny m ní a stávají se z nich p edev-ím studijní a informa ní centra. Tato centra jsou vhodná k vytvá ení návyk tak, aby se

¹⁴⁶ TAMTÉÍ, s. 98-99.

¹⁴⁷ J. CEJPEK ó J. IN ERA ó I. HLAVÁ EK, *D jiny knihoven*, s. 188.

¹⁴⁸ *Vyhlá-ka ministerstva -kolství a kultury ze dne 25. ervna 1963*. [online][cit. 2014-05-03]. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=30349&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

fláci naučili využívat všechny možnosti knihoven, jak správně pracovat s informačními zdroji v etn internetu, ale také etice při jejich používání.¹⁴⁹

¹⁴⁹ L. UMPLOVÁ, *Tržní knihovny v České republice. Knihovna* [online]. 2008, s. 96-100. [cit. 2014-04-23]. Dostupné na WWW: <http://knihovna.nkp.cz/knihovna82/82096.htm>

5. ~~Tr~~kolní knihovna gymnázia Pelh imov

V roce 1871 vznikla spolu se založením gymnázia v Pelh imov také jeho –kolní knihovna, která byla rozdělena na profesorskou a flákovskou.¹⁵⁰

5.1 Profesorská knihovna

5.1.1 Dochování knih z profesorské knihovny, chronologický a jazykový rozbor

Jak již bylo řečeno v úvodu této práce, k rozboru profesorské knihovny, která bude tématem této kapitoly, jsem zpracovala především pramen, který je uložen ve Státním okresním archivu v Pelh imov ve fondu Gymnázium Pelh imov. Tato kniha nese název *Seznam knih profesorské knihovny*.¹⁵¹ Tento pramen má o celkových 448 stran, ovšem na první neobslované stránce se nalézá obsah celého dokumentu, který si pro představu můžeme prohlédnout v příloze . 5. Na první pohled z něj zjistíme, že všechny knihy byly rozděleny do 23 oddílů podle využívaných podmínek a nakonec byly zahrnuty také v deskové spisy České akademie věd, které knihovna vlastnila. Jednotlivé oddíly s počtem knih, které byly do knihovny zařazené, jsou k prohlédnutí v tabulce . 2 a dále bude následovat rozbor každého oddílu. Ten je vždy označen písmenem a názvem a obsahuje záznamy o knihách, které byly do daného úseku zařazeny.

První údaj, který si můžeme všimnout v záznamu o dané knize především, je její pořadové číslo. To je velice důležité, protože písmenem oddílu a tímto pořadovým číslem byly knihy označeny na hřbetu vazby a také na titulním listu. Toto označení tedy sloužilo jako dnešní signatura. Další důležitou informací, kterou si z jednotlivých záznamů o knihách můžeme všimnout, je název knihy a dále také kde a kdy byla vydána. Což v praxi znamená, že je zde vypsán hlavní název knihy (pokud kniha obsahovala podnázev, ten byl zpravidla uvedený nebývá) a dále místo, nakladatelství a rok, ze kterého kniha pochází. Tyto náležitosti však k jednoznačné identifikaci knih bohat stačí. Dále se ze záznamů můžeme dohledat počet svazků jednotlivých knih, tedy jestli byla publikace do knihovního fondu zařazená vícekrát nebo jen jednou, což bývalo nejčastější. Pokud však dílo vycházelo v sešitech, byl zaznamenán počet sešitů, kterých bylo zpravidla

¹⁵⁰ Výroční zpráva Realního gymnasia v královském městě Pelh imov za školní rok 1872, Tábor 1872, s. 18.

¹⁵¹ SOKA Pelh imov, Gymnázium Pelh imov, inv. . 134a.

více. Další poskytovaná informace se týkala ceny dokumentu, která byla udávána ve zlatých a krejcarech až do roku 1892,¹⁵² kdy proběhla nová reforma a byla zavedena koruna, která se dále dělila na haléře. U oddílů šedé jepisovny, šedé beletristiky a šmatematiky se objevovaly na konci stránky součty cen. (Nebyly ovšem sjednocené, protože u oddílů šedé jepisovny, šedé beletristiky a šmatematiky jsou všechny součty cen knih počítány dohromady, kdežto u šedé byly jen ceny knih na jednotlivých stránkách.) Ovšem do profesorské knihovny přibývaly knihy i jako také darem, což nám pomůže zjistit ze samostatné kolonky, která byla této informací vnována. Od koho byla kniha darovaná nebo jinak získána (například převzata z jiné knihovny), je zapsáno v posledním políčku, tedy v poznámce. V té se mohlo objevit označení kalendářního roku, jednalo se však o údaj, který byl zapisován jen po dobu několika let a velice nepravidelně. První označení roku, na které nám pomůže v jednotlivých oddílech narazit, je kalendářní rok 1889/1890 a dále 1894/1895. Od tohoto kalendářního roku bylo zapisováno dokonce i přesné datum, kdy byla kniha do knihovny získána a také inventurní číslo, což pokračovalo až do kalendářního roku 1897/1898. V roce 1898 se však přesné datum, ba dokonce i rok přestaly zcela zapisovat a zbylo jen inventurní číslo, které bylo zapisováno u všech zbývajících knih. Kromě dárce knih, označení kalendářního roku, přesného data získání knihy do knihovny nebo inventurního čísla, se nám může v poznámce vyskytnout také spojení šin duplo, které označuje, že publikace byla do profesorské knihovny uložena dvakrát. Do kolonky poznámky se však zapisovalo také sdělení o přesunutí knihy, buď do jiného oddílu (například z oddílu fyziky a chemie do oddílu matematiky), do sborovny gymnázia Pelhřimov nebo mohlo být předáno do flákovské knihovny. Na které publikace však byly z knihovny vyřazené a dozdívá se o tom nám pomůže právě v poznámce.

Tabulka 1. Ukázka popisu jednotlivé knihy v profesorské knihovně

číslo	Název knihy, kde a kdy byla	Počet		Přibýlo		Poznámka
		svazků	sešitů	koupí	darem	

Nyní se již zaměřím na rozbor knihovny, konkrétně po chronologické, jazykové stránce, ale také z pohledu dochování knih z profesorské knihovny.

¹⁵² Ivan HLAVÁ EK, Rostislav NOVÝ, Jaroslav KAŤPAR, *Vademecum pomocných v dějepisných, Praha 1988, s. 447.*

Dochování knih z profesorské knihovny

I v současné době má Pelhárkovské gymnázium dvě knihovny, a to u itelskou a flákovskou. flákovská knihovna je nově zrekonstruována a všechny knihy, které jsou z obou knihoven zachovány, jsou umístěny v dnešní knihovně u itelské. Více knih se dochovalo z původní knihovny u itelské, z jejího celkového počtu 4729 knih je jich dnes v knihovně uloženo pouze 350. Z toho vyplývá, že z této celkem obsáhlé knihovny zbyl jen zlomek knih. Největší skupinu tvoří publikace z oboru věd, kterou charakterizují dochované české mluvnice, ale také díla českých klasiků, kterých je okolo 180 kusů. V knihovně se také nachází celý soubor *Ottova slovníku naučného*,¹⁵³ který je zařazen do oddělení českého jazyka. Ze stejného oddělení jsou dochované také některé mluvnice nebo ústanky jazyka českého,¹⁵⁴ dále například *Labyrint světa a ráj srdce* od Jana Amose Komenského,¹⁵⁵ *Nový zákon Bible Kralické*, který byl vydán v roce 1875,¹⁵⁶ ale i dílo Zikmunda Wintera *Dějiny kroje v zemích českých od počátku století XV. až po dobu bitvy u Mohoradské*¹⁵⁷ nebo *Dějiny vysokých škol Pražských od secese cizích národů po dobu bitvy u Mohoradské (1409-1622)*,¹⁵⁸ které se řadí do širšího jazyka. Z této kategorie jsou dochovány také spisy Václava Vladivoje Tomka *Paměti z mého života*,¹⁵⁹ *Kosm v letopisech českých s pokračováními*, na kterém spolupracoval s Josefem Emlerem¹⁶⁰ a vyšel v edici *Fontes rerum Bohemicarum* nebo *Dějiny mocnářství rakouského*.¹⁶¹ Dále jsou v knihovně uchovány také *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě* od Františka Palackého.¹⁶² Toto jsou ve stručném pohledu nejvýznamnější díla, která jsou v u itelské knihovně dochována dodnes. Z ostatních kategorií, do kterých byla původní knihovna rozdělena, zbyl jen zlomek, z nichž skupin, jako jsou například přírodní vědy (matematika, fyzika a chemie) nebo širší přírodní vědy (matematika, fyzika a chemie) nejsou v u itelské knihovně gymnázia Pelhárkovské uloženy žádné knihy, což může souviset s tím, že dnes by byly již zastaralé.

¹⁵³ *Ottova slovník naučný, I a XXVII díl*, Praha 1888-1909.

¹⁵⁴ Václav ZIKMUND, *Skladba jazyka českého*, Praha 1863.; František Ladislav ELAKOVSKÝ, *Česká ústavní kniha pro nižší třídy gymnasiální. Díl první*, Praha 1852.

¹⁵⁵ Jan Amos KOMENSKÝ, *Labyrint světa a ráj srdce*, Praha 1782.

¹⁵⁶ *Nový zákon Pana a Spasitele našeho Ježíše Krista, s veškerými výklady pobofňných a učených Bratří českých z roku 1601 opět vytištěný*, Praha 1875.

¹⁵⁷ Zikmund WINTER, *Dějiny kroje v zemích českých od počátku století XV. až po dobu bitvy u Mohoradské*, Praha 1893.

¹⁵⁸ Zikmund WINTER, *Dějiny vysokých škol Pražských od secese cizích národů po dobu bitvy u Mohoradské (1409-1622)*, Praha 1897.

¹⁵⁹ Václav Vladivoj TOMEK, *Paměti z mého života*, Praha 1904-1905.

¹⁶⁰ Václav Vladivoj TOMEK, *Kosm v letopisech českých s pokračováními*, Praha 1874.

¹⁶¹ Václav Vladivoj TOMEK, *Dějiny mocnářství rakouského*, Praha 1852.

¹⁶² František PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*, Praha 1876-1877.

Chronologický rozbor

Chronologický rozsah u itelské knihovny prochází přes pět století. Nejvíce knih pochází z 19. století, a to 77,6 % z nich. Ve 20. století vzniklo 21,1 % knih. Zbývající procenta patří 18. století s výjimkou tří děl: *Parnassus illustratus, sive nomina et elucidatio Historiarum*¹⁶³ je z roku 1685 a *Compendium, Das ist Kurtzer Außzug der gantzen Niderländischen Historien*¹⁶⁴ od skupiny autorů Franciscuse Lanaria Aragóna, Caspariuse Ense a Eberhardta Jobacha vzniklo v roce 1628. Nejstarší kniha celé u itelské knihovny byla však vydána již v roce 1538 a jmenuje se *Aeneae Silvii (Piccolomini) Senensis de Bohemorum origine ac gestis historia: varium rerum narrationem complectens*.¹⁶⁵

Jazykový rozbor

Co se týče jazykové skladby knihovny, je u každého oboru rozdílná. V konečném důsledku je však nejvíce zastoupena čeština, kterou je napsáno 62 % knih. Za ní následuje s 32% němčina a 3,5% latina. Zbýlá procenta představuje eština, francouzština, angličtina, ale také chorvatština, polština, ruština nebo ukrajinština a knihy, které jsou těmito jazyky psány patří do kategorie cizích jazyků.

5.1.2 Tématický rozbor profesorské knihovny

V *Seznamu knih z profesorské knihovny* jsou publikace rozděleny podle jednotlivých oborů.¹⁶⁶ Ty nejdříve vyjmenuji podle označení, které v knize nesou, a dále bude následovat bližší rozbor každého oddílu. Na první místo se tedy řadí náboženství, dále filosofie a pedagogika, dále jepis, pod který spadal zeměpis a statistika, poté následovala čeština, latina, eština, která zahrnuje dvě kategorie básně a beletristiku. Dále následují záznamy knih z oblasti němčiny, cizích jazyků, matematiky, fyziky a chemie, maturitních textů, varií, přírodopisu, který se dělí na zoologii, botaniku, minerály, básně a shrnutí z přírodopisu a nakonec jsou zaznamenány v deskách spisy české akademie v d. V katalogu se mimo jiné došlo, že knihovna zahrnovala také rukopisy. V následující tabulce 2 jsem u jednotlivých oddílů knihovny uvedla počet knih.

¹⁶³ *Parnassus illustratus, sive nomina et elucidatio Historiarum*, Pragae 1685.

¹⁶⁴ *Compendium, Das ist Kurtzer Außzug der gantzen Niderländischen Historie*, Cölln 1628.

¹⁶⁵ *Aeneae Silvii (Piccolomini) Senensis de Bohemorum origine ac gestis historia: varium rerum narrationem complectens*, Salingiaci 1538.

¹⁶⁶ SOKA Pelhřimov, fond Gymnázium Pelhřimov, inv. , 116.

Tabulka . 2 ó Po et knih jednotlivých odv tví knihovny

Obor	Po et knih
A. Nábofenství	156
B. Filosofie a pedagogika	290
D. D jepis	576
Da. Zem pis	124
Db. Statistika	72
E. e tina	333
F. Latina	454
G. e-tina	549
Ga. e-tina - asopisy	95
Gb. e-tina - belletristika	378
H. N m ina	302
Ch.Cizí jazyky	142
J. Matematika	161
Ja.Fyzika a chemie	205
M. Maturitní texty	0
N. Varia	285
La. P írodopis - zoologie	154
Lb. P írodopis - botanika	77
Lc. P írodopis - minerály	79
Ld. P írodopis - asopisy	5
Le. P írodopis ó r zné z p írodopisu	49
Oa - Od. V decké spisy eské akademie v d	240
Oe. Soupis rukopis	3
Celkem	4729

Z této tabulky lze vy íst, že nejv t-í d raz byl kladen na e-tinu, dále d jepis nebo latinu. Naopak nejmen-í po et knih zastávají kategorie maturitních text , p írodopisných asopis a soupis rukopis .

šA. Nábofenství

Nyní bude následovat rozbor jednotlivých obor podle knih, které obsahují. V prvním oddílu šnábofenství se nejvíce knih zam ovalo na Bibli. Tyto publikace podávaly vysv tlení d j Starého a Nového zákona, nejvíce zjevení Boffího, emu se v novaly p edev-ím dva auto i, a to Mat j Procházka a Týmon Pokoj.¹⁶⁷ Dále byly sou ástí knihovny evangelia, nejvíce je zastoupeno evangelium sv. Jana. Tím se dostáváme k dal-ímu významnému tématu týkajícímu se Bible, kterým je život Jeffí-e Krista, ale také lí ení (popis) jeho utrpení.

Dal-í skupinou knih, které profesorská knihovna obsahovala, jsou práce zam ující se na d jiny církve. Na po átky d jin církve se ve svém díle *Obrazy z d jepisu církve Pán* zam il Tomá-Vlastimil Novák.¹⁶⁸ Z tohoto oddílu bylo ov-em nejvíce spis v nováno jednotlivým církvím, p edev-ím církvi katolické. Zdaleka nejvíce d l se v tomto ohledu zabývá katolickou mravov dou, kterou publikovali nap . Jan Procházka¹⁶⁹ i Leopold Valerian Guggenberger.¹⁷⁰ Ten napsal také dílo s názvem *D jiny církve katolické pro st ední -koly*.¹⁷¹ Pelh imovská knihovna obsahovala také *Krátký d jepis katolické církve*, který sepsal Václav Macek a knihu ur il spí-e flák m -kol m -anských, jak napovídá její podnázev.¹⁷² K mládeři se snažil promluvit také Jan Evangelista Hulakovský se svými spisy *Duchovní promluvy k mládeři na -kolách st edních a m -anských*¹⁷³ nebo *U ebná kniha katolického nábofenství*.¹⁷⁴ Knihovna vlastnila také knihy o katolickém u ení od Josefa Ctibora, Franti-ka Vinklá e i Bohumila Franti-ka Hakla.¹⁷⁵

šB. Filosofie a pedagogika

V oblasti filosofie byly do této knihovny za azeny knihy zam ující se na d jiny filosofie. Zde m feme jmenovat Alberta Schweglera a jeho dílo *Geschichte der*

¹⁶⁷ Mat j PROCHÁZKA, *D jiny zjevení boffího ve Starém zákon*, Praha 1880.; Týmon POKOJ, *D jiny zjevení boffího ve Starém zákon*, Praha 1905.

¹⁶⁸ Tomá-Vlastimil NOVÁK, *Obrazy z d jepisu církve Pán*, Praha 1869-1877.

¹⁶⁹ Jan PROCHÁZKA, *Katolická mravov da pro vy-í t ídy -kol st edních*, Praha 1881.

¹⁷⁰ Leopold Valerian GUGGENBERGER, *Katolická mravouka pro sedmou t ídu gymnasijní*, Praha 1884.

¹⁷¹ Leopold Valerian GUGGENBERGER, *D jiny církve katolické pro st ední -koly*, Praha 1888.

¹⁷² Václav MACEK, *Krátký d jepis katolické církve: pro fláky -kol m -anských*, Praha 1893.

¹⁷³ Jan Evangelista HULAKOVSKÝ, *Duchovní promluvy k mládeři na -kolách st edních a m -anských*, Praha 1874.

¹⁷⁴ Jan Evangelista HULAKOVSKÝ, *U ebná kniha katolického nábofenství*, Praha 1879.

¹⁷⁵ Josef CTIBOR, *Katolické u ení o ví e a zákonech mrav pro gymnasia a -koly realné*, Praha 1871.; Franti-ek VINKLÁ, *U ebná kniha katolického nábofenství pro níř-t ídy -kol st edních a pro -koly m -anské*, Praha 1880.; Bohumil Franti-ek HAKL, *Katolická v rouka pro vy-í st ední -koly*, Praha 1871.

Philosophie im Umriss.¹⁷⁶ Filosofii starov ku se zabýval Friedrich Ueberwegs ve své práci *Grundriss der Geschichte der Philosophie des Alterthums*.¹⁷⁷ Naopak d jiny nejnov j-í filosofie zachycoval ve své práci *D jiny filosofie nejnov j-í* Josef Durdík.¹⁷⁸ Sou ástí filosofie je také logika, o které profesorská knihovna vlastnila spisy od Franti-ka Krej ího¹⁷⁹ nebo Williama Standleyho Jevonse.¹⁸⁰ Logikou pro vy-í gymnázia se zabírala společná práce Josefa Dasticha a Václava Jandeky.¹⁸¹ Do knihovny byla zažena také *Logika pro st ední -koly* od Franti-ka Xavera Procházky.¹⁸² Dal-í slofkou filosofie byla metafyzika, o které se zmi uje Hermann Lotze.¹⁸³ Poslední v t-í skupinou knih, které byly do pelh imovské knihovny za len ny jsou ty, které se zajímají o jednotlivé filosofy a jejich my-lenky. Carl Beck podával výklad Platónovy filosofie v díle *Platons Philosophie im Abriss ihrer genetischen Entwicklung*.¹⁸⁴ Josef Pospí-íl vydal v roce 1883 publikaci s názvem *Filosofie podle zásad sv. Tomá-e Akvinského*.¹⁸⁵ Knihovna zahrnovala také práci *Lord kanclé Francis Bacon z Verulamie a jeho essaye*, kterou p elofil B etislav Foustka.¹⁸⁶ A nakonec knihovna vlastnila také knihy n meckého filosofa Immanuela Kanta. Práv Franti-ek Krej í a Julius Hermann Kirchmann znovu vydali šKantovo o st flejn-í dílo *Kritika ístého rozumu* a p edná-kou k tomuto dílu p ísp l Josef Durdík¹⁸⁷ do stoleté ro nice díla Kantova na valné hromad-í Filosofické jednoty dne 27. íjna 1881.

V oboru šfilosofie a pedagogiky o bylo ale více knih v nováno pedagogice. Zde se jmenovec Josefa Durdíka, Petr Durdík¹⁸⁸ zajímal o pedagogiku pro st ední -koly. Nemén významné byly instrukce pro u itele, p í emfl knihovna obsahovala instrukce pro u itele a dozor v n meckých -kolách.¹⁸⁹ D lefitými zdroji byly také publikace zabývající se pedagogikou pro jednotlivé druhy -kol. V *Seznamu knih profesorské knihovny* se nacházela kniha ur ena pro mate ské -koly *Knihovna mate ská* od Barbory

¹⁷⁶ Albert SCHWEGLER, *Geschichte der Philosophie im Umriss*, Stuttgart 1847.

¹⁷⁷ Friedrich UEBERWEGS, *Grundriss der Geschichte der Philosophie des Alterthums*, Berlin 1871.

¹⁷⁸ Josef DURDÍK, *D jiny filosofie nejnov j-í*, Praha 1887.

¹⁷⁹ Franti-ek KREJ Í, *Logika*, Praha 1898.

¹⁸⁰ William Stanley JEVONS, *Po átkové logiky*, Praha 1906.

¹⁸¹ Josef DASTICH a Václav JANDE KA, *Logika pro vy-í gymnasia*, Praha 1880.

¹⁸² Franti-ek Xaver PROCHÁZKA, *Logika pro st ední -koly*, Praha 1893.

¹⁸³ Hermann LOTZE, *Metaphysik*, Lipsko 1841.

¹⁸⁴ Carl BECK, *Platons Philosophie im Abriss ihrer genetischen Entwicklung*, Stuttgart 1853.

¹⁸⁵ Josef POSPÍ-IL, *Filosofie podle zásad sv. Tomá-e Akvinského*, Brno 1883.

¹⁸⁶ B etislav FOUSTKA, *Lord kanclé Francis Bacon z Verulamie a jeho essaye*, Praha 1933.

¹⁸⁷ Josef DURDÍK, *O Kantov ístého rozumu. P edná-ka ve stoletou ro nici díla Kantova ve valné hromad-í Filosofické jednoty dne 27. okna 1881*, Praha 1896.

¹⁸⁸ Petr DURDÍK, *Paedagogika pro st ední -koly*, Praha 1882.

¹⁸⁹ *Instruktionen für das gesamte Schulaufsichts- und Lehrpersonal in den deutschen Erbstaaten*, Prag 1807.

Ledvinkové,¹⁹⁰ dále také publikace pro rakouské st ední školy, konkrétně pro gymnázia *Mittelschulen Österreichs: Sammlung der Vorschriften betreffend die Gymnasien* od Adalberta Halmy a Gustava Schillinga.¹⁹¹ Využívané metody na základní škole sledovala publikace *Uiber Lehrmethode in Volksschulen* od Alexe Vincence Pařízka¹⁹² a na gymnáziích a reálných školách kniha *Erziehungs- und Unterrichtslehre für Gymnasien und Realschulen* od Wilhelma Schradera.¹⁹³ Profesorská knihovna však disponovala také pro pedagogiku velice významnými spisy od Jana Amose Komenského *Orbis pictus* s předmluvou Josefa Chmely¹⁹⁴ a *Didaktikou*, kterou na oslavu dvoustoleté památky úmrtí spisovatelova vydala pražská Budejovická, jmenovitě toto dílo vydal Jindřich Beránek.¹⁹⁵

ŠD. D jepis

Do tohoto oddílu byly zařazeny mnohé významné učebnice dějepisu, jmenovitě například *Dějepis všeobecný pro nižší třídy škol st edních*, který vytvořil český historik a meckého pedagoga Antonín Gindely a pedagog Jan Josef Šmahálek.¹⁹⁶ Profesorská knihovna se mohla pochlubit dvěma těmito díly dokonce v několika vydáních, stejně jako *Dějepisem všeobecným pro vyšší třídy škol st edních* od stejného autora i překladatele¹⁹⁷ a navíc tímto dílem *Dějepis všeobecného pro st ední školy české* v úpravě od Josefa Erbena.¹⁹⁸ Stejně tak zde nechyběly i díly *Všeobecného dějepisu k potěšení fláků na vyšších gymnáziích českoslovanských* od školního inspektora Jana Lepa.¹⁹⁹ Také

¹⁹⁰ Barbora LEDVINKOVÁ, *Škola mateřská*, Praha 1889.

¹⁹¹ Adalbert HALMA a Gustav SCHILLING, *Mittelschulen Österreichs: Sammlung der Vorschriften betreffend die Gymnasien*, Vídeň 1911.

¹⁹² Alex-Vincenc PAŘÍZKA, *Uiber Lehrmethode in Volksschulen für Präparanden, Katechetek und Lehrer, nebst einem Anhang vom Präparandenunterrichte für Musterlehrer*, Praha 1796.

¹⁹³ Wilhelm SCHRADER, *Erziehungs- und Unterrichtslehre für Gymnasien und Realschulen*, Berlin 1873.

¹⁹⁴ Josef CHMELA, *Joan Amos Comenii Orbis pictus = Die Welt in Bildern = Swět v obrazech = svět v obrazech = Le monde en tableaux*, Hradec Králové 1833.

¹⁹⁵ Jindřich BERÁNEK, *Jana Amosa Komenského Didaktika : na oslavu dvoustoleté památky úmrtí spisovatelova vydává pražská Budejovická*, Praha 1871.

¹⁹⁶ Antonín GINDELY, *Dějepis všeobecný pro nižší třídy škol st edních*, Svazek první, *Věk starý*, Praha 1887; Antonín GINDELY, *Dějepis všeobecný pro nižší třídy škol st edních*, Svazek druhý, *Věk st ední*, Praha 1888.; Antonín GINDELY, *Dějepis všeobecný pro nižší třídy škol st edních*, Svazek třetí, *Věk nový*, Praha 1890.

¹⁹⁷ Antonín GINDELY, *Dějepis všeobecný pro vyšší třídy škol st edních*, Díl první, *Dějiny starého věku*, Praha 1884.; Antonín GINDELY, *Dějepis všeobecný pro vyšší třídy škol st edních*, Díl druhý, *Věk st ední*, Praha 1886.; Antonín GINDELY, *Dějepis všeobecný pro vyšší třídy škol st edních*, Díl třetí, *Věk nový*, Praha 1891.

¹⁹⁸ Antonín GINDELY, *Dějepis všeobecný pro st ední školy české*. Svazek třetí, *Věk nový*, Praha 1874.

¹⁹⁹ Jan LEPA, *Všeobecný dějepis k potěšení fláků na vyšších gymnáziích českoslovanských*, Díl I, *Starý věk*, Praha 1893.; Jan LEPA, *Všeobecný dějepis k potěšení fláků na vyšších gymnáziích českoslovanských*, Díl II, *Středověk*, Praha 1890.; Jan LEPA, *Všeobecný dějepis k potěšení fláků na vyšších gymnáziích českoslovanských*, Díl III, *Nový věk*, Praha 1878.

profesorská knihovna zahrnovala knihu Václava Vladivoje Tomka *Krátký všeobecný dějepis s předmluvou Pavla Josefa Tmáčka*,²⁰⁰ ale také jeho *Dějiny království českého*²⁰¹ nebo *Dějiny university Pražské*.²⁰² Stručné dějiny české univerzity v Praze vlastnila knihovna také od Celestina Frije.²⁰³ Pokud se však vrátíme k českým dějinám, nemůžeme vynechat stejné dílo Františka Palackého *Dějiny národu českého v Čechách i v Moravě*, které je dochováno v ústřední knihovně Gymnázia Pelhřimov dodnes.²⁰⁴ Dále knihovna obsahovala ve dvou výtiscích *Dějiny mocnářství rakousko-uherského* od Františka Kameníka a Rudolfa Dvořáka.²⁰⁵ Do tohoto oddílu byly zapsány také knihy pojednávající o nejznámějších osobnostech, nejvíce o panovnících. *Maria Theresia und der österreichische Erbfolgekrieg, 1740-1748* sepsal Johann Baptist von Weiss²⁰⁶ a dále knihovna vlastnila publikaci o Františkovi Josefovi I. od Viléma Krejzy.²⁰⁷ Posloupnost rakouských panovníků po úmrtí Ladislava Pohrobka sledoval Heinrich von Zeissberg.²⁰⁸ Kromě panovníků se knihy v profesorské knihovně dotýkaly také Prokopa Holého, Mikuláše Daického z Heslova nebo mistra Jana Husa.²⁰⁹

šDa. Zem pisů

V kategorii zeměpisů byla téměř polovina z celkového počtu knih koncipována jako učebnice. Jedná se o učebnice všeobecného zeměpisu určeného pro různé třídy středních škol. Nejčastějšími autory těchto publikací jsou Antonín Tille²¹⁰ i Tomáš Cimrhanzl.²¹¹ Předmětem dalších prací, které byly do profesorské knihovny

²⁰⁰ Václav Vladivoj TOMEK, *Krátký všeobecný dějepis*, Praha 1842.

²⁰¹ Václav Vladivoj TOMEK, *Dějiny království českého*, Praha 1864.

²⁰² Václav Vladivoj TOMEK, *Dějiny university Pražské*, Praha 1849.

²⁰³ Celestin FRIJE, *Stručné dějiny české univerzity v Praze: V upomínku na znovuzřízení české university dnem 1. října roku 1882*, Praha 1882.

²⁰⁴ František PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*, Praha 1848-1876.

²⁰⁵ František KAMENÍK a Rudolf DVOŘÁK, *Dějiny mocnářství rakousko-uherského se zvláštním zretelem ke zřízení jeho: pro osmou gymnasiální třídu*, Praha 1899.

²⁰⁶ Johann Baptist von WEISS, *Maria Theresia und der österreichische Erbfolgekrieg, 1740-1748*, Wien 1863.

²⁰⁷ Vilém KREJZA, *Život a panování Františka Josefa I.: Vládnutí a lidské osudy Jeho Velikosti slovem i obrazem*, Praha 1916.

²⁰⁸ Heinrich von ZEISSBERG, *Der österreichische Erbfolgestreit nach dem Tode des Königs Ladislaus Postumus (1457-1458)*, Wien 1879.

²⁰⁹ Jan Zdeněk VESELÝ, *Prokop Veliký: Nástin historicko-biografický*, Praha 1881.; Antonín REZEK, *Paměti Mikuláše Daického z Heslova*, Praha 1878-1880.; Josef Alexander HELFERT, *Mistr Jan Hus; aneb, Pašátkové církevního rozdělení v Čechách*, Praha 1857.

²¹⁰ Antonín TILLE, *Učebnice zeměpisu obecného i rakousko-uherského pro nižší střední a ústavy ústřední*, Praha 1876.; Antonín TILLE, *Učebnice zeměpisu pro první třídu středních a m. st.*, Praha 1871.

²¹¹ Tomáš CIMRHANZL, *Zeměpis pro nižší třídy středních škol*, Praha 1876.; Tomáš CIMRHANZL, *Zeměpis pro první třídu středních škol*, Praha 1883.; Tomáš CIMRHANZL, *Zeměpis pro druhou třídu středních škol*, Praha 1883.

za len ny, jsou jednotlivé kontinenty i zem . Nap íklad eský geograf Jan Palacký se v noval Asii,²¹² o které publikoval také Wilhelm Sievers.²¹³ Tento geograf n meckého p vodu spolupracoval s Willym Kükenthalem a společ n vydali spis *Australien, Ozeanien und Polarländer*.²¹⁴ Wilhelm Sievers se podílel rovn í na knihách Alfreda Philippsona a Ludwiga Neumanna *Europa*²¹⁵ a Friedricha Hahna *Afrika*.²¹⁶ Emil Holub cestoval v letech 1872-1879 do Afriky a v roce 1880 vydal o této jist dobrodrufné cest dílo s názvem *Sedm let v jifní Africe*.²¹⁷ O Severní Ameriku se zajímal profesor geografie Emil Deckert.²¹⁸ Na echy se zam íl Josef Rank a sestavil knihu s názvem *echy: krátký popis zem , obyvatelstva, jeho fivota a výroby, d jin, jazyka a literatury*.²¹⁹ A záv rem nesmíme opomenout, íe do pelh imovské knihovny v oboru zem pisu byla za azena práce Augusta Sedlá ka *Sn -ka starých jmen, jak se nazývaly v echách eky, potoky, hory a lesy*²²⁰ a tvrtý afl desátý díl díla *Hrady, zámky a tvrže království eského*.²²¹

šDb. Statistikaõ

Po šzem pisuõ následovalo odv tví šstatistiky,õ ve kterém se nám t knih nej ast ji zam oval na rakouskou monarchii. Václav K ífek sepsal práci s názvem *Statistika císa ství Rakouského ili í-e Rakousko-Uherské*²²² a Antonín Tille s Jind ichem Metelkou pojmenovali sv j po in podobn , a to *Statistika mocná ství rakousko-uherského*.²²³ V n m in obsahovala knihovna k této problematice práci Vincenze Prasche *Handbuch der Statistik des österreichischen kaiserstaates*.²²⁴ O echách ze statistického hlediska pojednává v n meckém jazyce stylizovaný spis Josefa Süsse *Schematismus für das Königreich Böhmen*.²²⁵ Od Viléma Gau e byla do

²¹² Jan PALACKÝ, *Asie : P írodní pom ry*, Praha 1872.

²¹³ Wilhelm SIEVERS, *Asien*, Lipsko 1904.

²¹⁴ Wilhelm SIEVERS, Willy KÜKENTHAL, *Australien, Ozeanien und Polarländer*, Lipsko a Víde 1902.

²¹⁵ Alfred PHILIPPSON, Ludwig NEUMANN a Wilhelm SIEVERS, *Europa*, Lipsko 1906.

²¹⁶ Friedrich HAHN, Wilhelm SIEVERS, *Afrika*, Lipsko 1906.

²¹⁷ Emil HOLUB, *Sedm let v jifní Africe. P íhody, výzkumy a lovy na cestách mých od poli diamantových afl ece Zambezi (1872-1879)*, Praha 1880.

²¹⁸ Emil DECKERT, *Nordamerika*, Lipsko 1904.

²¹⁹ Josef RANK, *echy: krátký popis zem , obyvatelstva, jeho fivota a výroby, d jin, jazyka a literatury*, Praha 1880.

²²⁰ August SEDLÁ EK, *Sn -ka starých jmen, jak se nazývaly v echách eky, potoky, hory a lesy*, Praha 1920.

²²¹ August SEDLÁ EK, *Hrady, zámky a tvrže království eského*, Praha 1884-1895.

²²² Václav K ífEK, *Statistika císa ství Rakouského ili í-e Rakousko-Uherské*, Praha 1872.

²²³ Antonín TILLE a Jind ich METELKA, *Statistika mocná ství rakousko-uherského*, Praha 1887.

²²⁴ Vincenz PRASCH, *Handbuch der Statistik des österreichischen kaiserstaates*, Brno 1853.

²²⁵ Josef SÜSS, *Schematismus für das Königreich Böhmen*, Prag 1874.

knihovny zahrnuta kniha *Stručná statistika země a obyvatelstva království českého s ohledem na prvotní výrobu, průmysl, národnost a náboženství*.²²⁶ Obyvatelstvo v městech, na Moravě a ve Slezsku porovnával také Antonín Josef Zavadil²²⁷ a *Statistiku královského hlavního města Prahy* shrnul pražský statistik Jan Erben.²²⁸ Do této kategorie byly rovněž zahrnuty zprávy ze školství. O stavu ve školství informoval Adolf Ficker,²²⁹ o gymnáziích a školách reálných v letech 1859-1860 Alois Vaníček²³⁰ a o školách vysokých v letech 1868-1877 Karl Lemayer.²³¹

šLingvistické knihy

První skupině nyní bude následovat rozbor několika oddílů, které zahrnují knihy lingvistického obsahu, budou se v nově tvořících kategoriích objevovat. Dá se totiž říci, že největší zastoupení u všech jazyků mají spisy, které se týkají jazyka jako takového. To znamená, že v této početné skupině publikací můžeme nalézt několik svazků mluvnic, školních gramatik, cvičebnic, práce zabývající se stylistikou, slovníky nebo mnohé slovníky. Co se týče literatury, největší soubor knih představují díla literatury určité země, dále články, poté díla jednotlivých autorů nebo jejich analýzy. Nyní se můžeme podívat na každý oddíl konkrétně.

šE. e tina

První skupinou knih, které profesorská knihovna z oboru jazyků obsahovala, je š e tina. Mluvnice českého jazyka pro gymnasia česká sepsal profesor klasické filologie, překladatel z řečtiny a básník Jindřich Niederle²³² a v knihovně se objevovala dokonce v několika vydáních. Podobnou mluvnici vydal také Jaroslav Gustav Schulz²³³ nebo František Týr²³⁴ podle německého klasického učence Raphaela Kühnera. *Českou cvičební knihu pro gymnasia česká* vytvořil klasický filolog a autor českých slovníků František Lepa.²³⁵ Téma české gramatiky, které se v této kategorii často objevovalo, zahrnovalo dílo George Curtiuse *Erläuterungen zu meiner griechischen*

²²⁶ Vilém GAU, *Stručná statistika země a obyvatelstva království českého s ohledem na prvotní výrobu, průmysl, národnost a náboženství*, Praha 1866.

²²⁷ Antonín Josef ZAVADIL, *Obyvatelstvo v městech, na Moravě a ve Slezsku*, Kutná Hora 1891.

²²⁸ Jan ERBEN, *Statistika královského hlavního města Prahy*, Praha 1871.

²²⁹ Adolf FICKER, *Bericht über österreichisches Unterrichtswesen*, Vídeň 1873.

²³⁰ Alois VANÍČEK, *Schematismus der österreichischen Gymnasien und Realschulen für das Schuljahr 1859-1860*, Praha 1860.

²³¹ Karl LEMAYER, *Die Verwaltung der österreichischen Hochschulen von 1868-1877*, Wien 1878.

²³² Jindřich NIEDERLE, *Mluvnice českého jazyka pro gymnasia česká*, Praha 1873.

²³³ Jaroslav Gustav SCHULZ, *Mluvnice jazyka českého pro gymnasia česká*, Praha 1889.

²³⁴ František TÝR, *Mluvnice česká*, Praha 1852.

²³⁵ František LEPA, *Českou cvičební knihu pro gymnasia česká*, Praha 1874.

Schulgrammatik.²³⁶ Stejnou tematiku si vybral také Ernst Koch.²³⁷ Jak ufl bylo zmín no vý-e, Franti-ek Lepa byl autorem slovník a pelh imovská knihovna od n j vlastnila *Slovník ecko- esko-n mecký*.²³⁸ D jinám ecké literatury se ve svých dílech v novaly Gabriel TMRAN,²³⁹ Gottfried Bernhardy²⁴⁰ nebo Václav Sládek.²⁴¹ Za zástupce ítanky, kterými knihovna disponovala, m fme jmenovat knihu s názvem *Griechisches Lesebuch für die Humanitäts Classen in den Gymnasien der österreichischen Staaten*.²⁴² Do knihovny byly umíst ny také publikace individuálních autor , p i emfl nejv t-í mnofství publikací bylo v nováno eckému filosofovi Platónovi. Jeho dílem se zevrubn zabýval Johann Gottfried Stallbaum²⁴³ a profesorská knihovna obsahuje t ináct jeho revidovaných vydání Platónových spis . Karl Friedrich Hermann vydal Platonovy dialogy²⁴⁴ a díla *Platonis Euthydemus, Protagoras*.²⁴⁵ Za eské vydavatele m fme jmenovat Josefa Krále, který se také zam il na publikaci *Protagoras*²⁴⁶ a dále na *Laches*.²⁴⁷ Navíc od n j bylo v knihovn ulofeno dílo *Elektra* od athénskéo dramatika Sofokla.²⁴⁸ Franti-ek TŮhaj zase vydal *Sofokleovu Antigonu*.²⁴⁹ Sofoklovu dílu se v noval také Peter Schubert,²⁵⁰ od kterého bylo v knihovn ulofeno –est takových spis . Jen o jeden spis mén pak knihovna vlastnila od Eduarda Wundera.²⁵¹ Ze zástupc eckých básník se nejvíc vydávalo dílo Homéra. Jeho *Iliadu* do e-tiny

²³⁶ Georg CURTIUS, *Erläuterungen zu meiner griechischen Schulgrammatik*, Praha 1876.

²³⁷ Ernst KOCH, *Kurzgefasste griechische Schulgrammatik*, Leipzig 1883.

²³⁸ Franti-ek LEPA , *Slovník ecko- esko-n mecký*, Praha 1873.

²³⁹ Gabriel TMRAN, *P ehled d jin literatury ecké: se zvlá-tním z etelem k fák m st edních -kol*, Praha 1892.

²⁴⁰ Gottfried BERHARDY, *Grundriss der Griechische Litteratur*, Halle 1876-1880.

²⁴¹ Václav SLÁDEK, *D jiny ecké literatury doby klasické*, Praha 1898.

²⁴² *Griechisches Lesebuch für die Humanitäts Classen in den Gymnasien der österreichischen Staaten*, Wien 1822.

²⁴³ Johann Gottfried STALLBAUM, *Platonis opera omnia*, Gothae 1859.; Johann Gottfried Stallbaum, *Politicus et Minos*, Gothae 1841.; Johann Gottfried Stallbaum, *Platonis Sophista*, Gothae 1840.; Johann Gottfried Stallbaum, *Timaeus et Critias*, Gothae 1838.; Johann Gottfried Stallbaum, *Platonis Dialogos selectos, Continens Politice libri I.-V.*, Gothae 1829.; Johann Gottfried Stallbaum, *Platonis Faidon symposium*, Gothae 1834.; Johann Gottfried Stallbaum, *Platonis Gorgias / Protagoras*, Gothae 1861.

²⁴⁴ Karl Friedrich HERMANN, *Platonis Dialogi secundum Thrasylli tetralogias dispositi*, Lipsiae 1851.

²⁴⁵ Karl Friedrich HERMANN, *Euthydemus, Protagoras*, Lipsiae 1868.

²⁴⁶ Josef KRÁL, *Platonis Protagoras*, Praha 1886.

²⁴⁷ Josef KRÁL, *Platonis Laches*, Praha 1888.

²⁴⁸ Josef KRÁL, *Sofokleova Elektra*, Praha 1889.

²⁴⁹ Franti-ek TŮHAJ, *Sofokleova Antigona*, Praha 1862.

²⁵⁰ Peter SCHUBERT, *Sophoclis Antigone*, Praha 1883.; Peter SCHUBERT, *Sophoclis Oidipus Coloneus*, Praha 1885.; Peter SCHUBERT, *Sophoclis Oidipus Rex*, Praha 1883.; Peter SCHUBERT, *Sophoclis AIX*, Praha 1883.; Peter SCHUBERT, *Sophoclis Electra*, Praha 1884.; Peter SCHUBERT, *Sophoclis trachimiae*, Praha 1886.

²⁵¹ Eduard WUNDER, *Ajax*, Gothae 1845.; Eduard WUNDER, *Antigone*. Gothae 1856.; Eduard WUNDER, *Oidipus coloneus*, Gothae 1863.; Eduard WUNDER, *Filoktét*, Gothae 1831.; Eduard WUNDER, *Elektra*, Gothae 1844.

přelozil například František Třebek²⁵² nebo Jan B. Josef Vlček.²⁵³ Znovu toto dílo vydal Karl Friedrich Ameis, který však publikoval i Homerovu *Odysseu*.²⁵⁴ Dílo *Belli persici historia* a *Historiarum libri* prvního antického historika Herodota vydal Alfred Holder.²⁵⁵ A nakonec Xenofontovu *Kýrovu cestu vzhru* znovu publikoval Arnold Hug²⁵⁶ a Karl Schenkl.²⁵⁷ Samozřejmě profesorská knihovna má spisy i dalších významných antických spisovatelů jako byl například Euripides, Aischylos, Thukydides, Démosthenes i Aristofanes.²⁵⁸

šF. Latina

Po šesti následovaly v katalogu knihovny knihy z oddílu šlatiny. Na latinskou mluvnici se zaměřilo více autorů, například český filolog Josef Kořínek,²⁵⁹ český římskokatolický kněz Josef Václav Voják²⁶⁰ nebo český spisovatel František Patočka.²⁶¹ *Latinskou cvičebnou knihu pro první gymnasiální třídu* a *Latinskou cvičebnou knihu pro druhou gymnasiální třídu* zformuloval Josef Riss,²⁶² ale také František Otakar Novotný, který svou cvičebnici pojmenoval opravdu podobně, a to *Latinská kniha cvičebná pro druhou gymnasiální třídu*.²⁶³ Od českého filologa Aloise Vaníčka, vlastnila přílohu česká knihovna dílo zabývající se latinskou gramatikou *Elementar Grammatik der lateinischen Sprache*.²⁶⁴ Český pedagog Jan Evangelista Kosina vydal v roce 1867 *Grammatiku jazyka latinského pro gymnasia československá v českém jazyce*.²⁶⁵ *Slovníkem latinsko-česko-německým* disponovala knihovna od Václava Vojáka.²⁶⁶ V kategorii latinského jazyka byly sepsány především jiné římské literatury. Ty byly do knihovny umístěny v podobě díla *Geschichte der*

²⁵² František TŘEBEK, *Iliada*, Jindřich v Hradec 1872.

²⁵³ Jan VLČEK, *Homérova Iliada*, Praha 1842.

²⁵⁴ Karl Friedrich AMEIS, *Homers Ilias*, Leipzig 1868.; Karl Friedrich AMEIS, *Homers Odyssea*, Leipzig 1872.

²⁵⁵ Alfred HOLDER, *Belli persici historia a Historiarum libri*, Praha 1888.

²⁵⁶ Arnold HUG, *Xenophontis expeditio Cyri*, Lipsiae 1888.

²⁵⁷ Karl SCHENKL, *Xenophon Kyropaedie und Anabasis*, Berolini 1869.

²⁵⁸ Jan KVIČALA, *Beiträge zur Kritik und Exegese der taurischen Iphigenia des Euripides*, Wien 1859.; Alfred LUDWIG, *Zur Kritik des Aeschylus ; eine Reihe von Abhandlungen*, Wien 1860.; Gottfried BÖHME, *Thukydides*, Leipzig 1882.; Wilhelm August HARTEL, *Demosthenische Studien*, Wien 1878.; Augustin KREJČÍ, *fiery o thesmoforiích, komedie Aristofanova*, Praha 1914.

²⁵⁹ Josef KOŘÍNEK, *Latinská mluvnice*, Praha 1873.

²⁶⁰ Josef Václav VOJÁEK, *Mluvnice latinská pro všechny třídy gymnasiální*, Praha 1873.

²⁶¹ František PATOČKA, *Stručná mluvnice jazyka latinského*, Praha 1874.

²⁶² Josef RISS, *Latinská cvičebná kniha pro první gymnasiální třídu*, Praha 1873.; Josef Riss, *Latinská cvičebná kniha pro druhou gymnasiální třídu*, Praha 1872.

²⁶³ František Otakar NOVOTNÝ, *Latinská kniha cvičebná pro druhou gymnasiální třídu*, Praha 1874.

²⁶⁴ Alois VANÍČEK, *Elementar Grammatik der lateinischen Sprache*, Lipsko 1873.

²⁶⁵ Jan Evangelista KOSINA, *Grammatika jazyka latinského pro gymnasia československá*, Praha 1867.

²⁶⁶ Václav VOJÁEK, *Slovník latinsko-česko-německý*, Praha 1870.

römischen Literatur a sepsala je dvojce Eduard Munk a Oskar Seyffert.²⁶⁷ Ítanku starých klasik ve spise *Altclassisches Lesebuch* sestavil Albert Wittstock.²⁶⁸ Stejn jako v š e tin ō se n kolik desítek knih z profesorské knihovny v novalo jednotlivým autor m. Marcus Tullius Cicero je jedním z nich a v knihovn se objevují jak originály jeho d íl, které byly znovu vydané, jako nap íklad *Opera omnia*²⁶⁹ nebo *Oratine pro Archia Poeta*,²⁷⁰ tak jeho díla, která byla znovu publikována autory 18. a 19. století. Nejvíce takových prací pochází od Aloise Kornitzera.²⁷¹ Na e i Ciceronovy se orientoval také Robert Novák²⁷² nebo Hermann Nohl.²⁷³ Otto Jahn vydal dílo *Brutus de claris oratibus*, ve kterém Cicero popisuje vlastnosti hlavních ímských e ník .²⁷⁴ A nakonec Otto Heine publikoval Ciceronovo dílo *De officiis ad Marcum filium libri tres*.²⁷⁵ Také spisy jednoho z nejslavn j ích ímských básník , kterým byl Publius Vergilius Maro, byly v profesorské knihovn uchovány. Didaktickou báse *Georgica* p elofíl a upravil Emil Glaser.²⁷⁶ Tu pro –kolní pot eby vysv ttil spolu s Vergiliovou *Bucolicou* také Karl Kapes,²⁷⁷ stejn jako hrdinský epos *Aeneis*.²⁷⁸ Do e–tiny *Aeneis* hexametrem p elofíl Timothej Hrubý.²⁷⁹ Práci *P. Vergilia Marona vybrané básn* pak sestavil Josef Podstatný.²⁸⁰ Dal í ímský básník, od kterého bylo v profesorské knihovn ulofleno n kolik d íl, byl Publius Ovidius Naso a rozhodn nemohlo chyb t jak jeho hlavní dílo *Metamorphoses* z roku 1709,²⁸¹ tak také nové vydání od Morice Haupta²⁸² a Konráda Friedricha Polla.²⁸³ Hermann Peter pak pro –kolní pot eby vylofíl Ovidiovy knihy *Fastorum libri sex* a do knihovny bylo jeho dílo také za azeno.²⁸⁴ A nakonec *P. Ovidia Nasona vybrané básn : –kolám eským ku pot eb uspo ádal jíl zmi ovaný*

²⁶⁷ Eduard MUNK a Oskar SEYFFERT, *Geschichte der römischen Literatur : für Gymnasien, höhere Bildungsanstalten und zum Selbstunterrichte / I Geschichte der Literatur der Römer bis zum Ausgange der Republik*, Berlin 1875.

²⁶⁸ Albert WITTSTOCK, *Altclassisches Lesebuch*, Halle 1879.

²⁶⁹ Marcus Tullius CICERO, *Opera omnia*, Lipsiae 1737.

²⁷⁰ Marcus Tullius CICERO, *Pro archia poeta oratio*, Glasguae 1778.

²⁷¹ Alois KORNITZER, *M. Tullii Ciceronis Laelius de amicitia*, Wien 1888.; Alois KORNITZER, *M. Tullii Ciceronis Cato maior de senectute*, Wien 1888.

²⁷² Robert NOVÁK, *M. Tullii Ciceronis pro T. Annio Milone, pro Q. Ligario, pro rege Deiotaro orationes*, Pragae 1892.

²⁷³ Hermann NOHL, *M. Tullii Ciceronis De imperio Cn Pomleki oratio*, Pragae 1890.

²⁷⁴ Otto JAHN, *Brutus De claris oratoribus*, Berlin 1865.

²⁷⁵ Otto HEINE, *M. Tullii Ciceronis De officiis ad Marcum filium libri tres*, Berlin 1871.

²⁷⁶ Emil GLASER, *Georgica*, Halle 1872.

²⁷⁷ Karl KAPPES, *Vergils Bucolica und Georgica*, Leizig 1876.

²⁷⁸ Karl KAPPES, *Vergils Aeneide*, Leipzig 1875.

²⁷⁹ Timothej HRUBÝ, *P. Vergilia Marona Aeneis*, P íbram 1884.

²⁸⁰ Josef PODSTATNÝ, *P. Vergilia Marona vybrané básn* , Klatovy 1882.

²⁸¹ Publius Ovidius NASO, *P. Ovidii Nasonis Metamorphosis*, Augspurg 1709.

²⁸² Moric HAUPT, *Die Matamorphosen des P. Ovidii Nasoni*, Berlin 1862.

²⁸³ Konrád Friedrich POLLE, *P. Ovidii Nasonis Metamorphoseon delectus Siebelisianus*, Lipsiae 1886.

²⁸⁴ Hermann PETER, *Fastorum libri sex*, Leipzig 1874.

Josef Podstatný.²⁸⁵ Ve skupině latinsky psaných děl nechybí ani v knihovně také práce Gaia Iulia Caesara *Commenatrii de bello Galico*, kterou v latině vydal Václav Otakar Slavík²⁸⁶ a pro češtiny v českém jazyce upravil Julius Koráb.²⁸⁷ Samozřejmě i v kategorii šlatiny byly do profesorské knihovny zařazeny spisy dalších antických básníků, historiků a spisovatelů, jako byl například Quintus Horatius Flaccus, Gaius Sallustius Crispus, Quintus Curtius Rufus nebo Publius Cornelius Tacitus.²⁸⁸

šG. e-tinao

Dále profesorská knihovna disponovala knihami, které se týkaly šlatiny. *Mluvnice jazyka českého pro nižší třídy středních škol* zformuloval Václav Zikmund,²⁸⁹ ale *Uvedení do mluvnice české* vytvořil také český bohemista Jan Gebauer.²⁹⁰ Druhé vydání *Mluvnice české pro nižší třídy středních škol* knihovna obsahovala od Matěje Kováře.²⁹¹ Mluvnice českou a slovenskou porovnával Martin Hattala ve své práci *Srovnávací mluvnice jazyka českého a slovenského*.²⁹² Dále byly do péče ústřední knihovny zahrnuty mluvnice od českého spisovatele Jana Slavomíra Tomíka,²⁹³ filologa Matyáše Blážíka²⁹⁴ nebo redaktora časopisu *Osvěta* Františka Otakara Mikeše.²⁹⁵ *Uebnou a cvičebnou knihu jazyka českého pro první třídu středních a měšťanských vlastních knihoven* od Václava Plánského.²⁹⁶ Uebnici gramatiky v německém jazyce *Böhmische Grammatik* sestavil český básník a překladatel Jan Nejedlý.²⁹⁷ Již zmíněný Václav Zikmund vydal také *Gramatiku jazyka českého pro nižší gymnasia*.²⁹⁸ Do oddělení českého jazyka byly zařazeny také slovníky, hlavně naučné, a to *Ottův slovník naučný*,²⁹⁹ *Slovník naučný* od Františka Ladislava Riegra,³⁰⁰ ale také

²⁸⁵ Josef PODSTATNÝ, *P. Ovidia Nasona vybrané básně : kolám českým ku potěbě*, Praha 1880.

²⁸⁶ Václav Otakar SLAVÍK, *Commenatrii de bello Galico*, Pragae 1885.

²⁸⁷ Julius KORÁB, *Výklad J. Caesara, Paměti o válce galské*, Plzeň 1879.

²⁸⁸ Carl Wilhelm NAUCK, *Des Q. Horatii Flacci Oden und Epoden*, Leipzig 1853.; Gustav LINKER, *C. Sallusti Crispi, Iugurtha : ex historiis quae extant orationes et epistulae*, Wien 1857.; Max Carl Paul SCHMIDT, *Q. Curtii Rufi Historie Alexandri Magni*, Praha 1886.; Karl HALM, *Cornelii Taciti libri duo supersunt*, Lipsiae 1857.

²⁸⁹ Václav ZIKMUND, *Mluvnice jazyka českého pro nižší třídy středních škol*, Praha 1874.

²⁹⁰ Jan GEBAUER, *Uvedení do mluvnice české*, Praha 1876.

²⁹¹ Matěj KOVÁŘ, *Mluvnice česká pro nižší třídy středních škol*, Wien 1873.

²⁹² Martin HATTALA, *Srovnávací mluvnice jazyka českého a slovenského*, Praha 1857.

²⁹³ Jan Slavomír TOMÍK, *Česká mluvnice*, Praha 1858.

²⁹⁴ Matyáš BLÁŽÍK, *Mluvnice jazyka českého*, Brno 1879.

²⁹⁵ František Otakar MIKEŠ, *Strážce jazyka českého*, Praha 1874.

²⁹⁶ Václav PLÁNSKÝ, *Uebná a cvičebná kniha jazyka českého pro první třídu středních a měšťanských*, Praha 1879.

²⁹⁷ Jan NEJEDLÝ, *Böhmische Grammatik*, Prag 1804.

²⁹⁸ Václav ZIKMUND, *Gramatika jazyka českého pro nižší gymnasia*, Praha 1865.

²⁹⁹ *Ottův slovník naučný*, Praha 1888-1909

³⁰⁰ *Slovník naučný*, Praha 1860-1874.

Slovník esko-n mecký od Josefa Jungmanna.³⁰¹ Ten sepsal také *Historii literatury eské: aneb saustawný p ehled spis eských s krátkou historií národu, osvícení a jazyka*.³⁰² Knihovna zahrnovala také dílo literárního historika Josefa Jireka *Rukov k d jinám literatury eské do konce XVIII. v ku: ve sp sob slovníka fivotopisného a mnohoslovného*,³⁰³ ale také spis dalšího významného eského spisovatele, básníka, historika, archiváře Karla Jaromíra Erbena *Výbor z literatury eské. Díl druhý, Od po átku XV. afl do konce XVI. století*.³⁰⁴ Dalšími autory, kteří také psali o d jinách eské literatury a jejich knihy byly do profesorské knihovny za azeny, jsou František Bayer, Karel Tieftrunk nebo Karel Ninger.³⁰⁵ Z ítanek, které knihovna obsahovala, m flem jmenovat *eskou ítací knihu pro nift-í t ídy gymnasiální. Díl první* od Františka Ladislava elakovského,³⁰⁶ dále pak *eskou ítanku pro první t ídu -kol st edních* od Františka Bartoše,³⁰⁷ ítanku se stejným názvem od Františka Martináka³⁰⁸ nebo n kolik ástí *ítanky pro nift-í t ídy st edních -kol* od editel pelh imovského gymnázia Václava Petr .³⁰⁹ Z oblasti literatury nebylo v tomto oddílu za azeno mnoho knih, proto ffe ty budou následovat v samostatné kapitole š e-tina ó belletristika.õ Najde se zde v-ak p edev-ím soubor knih Václava Rodomila Krameria,³¹⁰ *Karolinská epopeja* Julia Zeyera,³¹¹ *Stará láska nezahyne: weselohra we 4 jednáních* od Aloise Vlastislava Riren-afy,³¹² *Krásné ve ery: sbírka zábavných a pou ných povídek* od Bene-e Metody

³⁰¹ Josef JUNGSMANN, *Slovník esko-n mecký*, 1834-1839.

³⁰² Josef JUNGSMANN, *Historie literatury eské: aneb saustawný p ehled spis eských s krátkou historií národu, osvícení a jazyka*, Praha 1849.

³⁰³ Josef JIREK, *Rukov k d jinám literatury eské do konce XVIII. v ku: ve sp sob slovníka fivotopisného a mnohoslovného*, Praha 1875-1876.

³⁰⁴ Karel Jaromír ERBEN, *Výbor z literatury eské. Díl druhý, Od po átku XV. afl do konce XVI. Století*, Praha 1868.

³⁰⁵ František BAYER, *Stru né d jiny literatury eské*, Olomouc 1878.; Karel TIEFTRUNK, *Historie literatury eské*, Praha 1880.; Karel NINGER, *Historie literatury eské*, Praha 1874.

³⁰⁶ František Ladislav ELAKOVSKÝ, *eská ítací kniha pro nift-í t ídy gymnasiální. Díl první*, Praha 1852.

³⁰⁷ František BARTOŠ, *eská ítanku pro první t ídu -kol st edních*, Praha 1883.

³⁰⁸ František MARTINÁK, *eská ítanku pro první t ídu -kol st edních*, Praha 1873.

³⁰⁹ Václav PETR , *ítanka pro nift-í t ídy st edních -kol ást první*, Praha 1887.; Václav PETR , *ítanka pro nift-í t ídy st edních -kol ást druhý*, Praha 1888. Václav PETR , *ítanka pro nift-í t ídy st edních -kol ást t etí*, Praha 1887.; Václav PETR , *ítanka pro nift-í t ídy st edních -kol ást tvrtá*, Praha 1890.

³¹⁰ Václav Rodomil KRAMERIUS, *Bitva u Malplaketu, aneb, Mnohdy z neyw tssjho nesst stíj také stálá blafnost pogde : posádka dle prawdiwého p jb hu vzd laná pro wlastenké krásenky*, Jind ich v Hradec 1853.; Václav Rodomil KRAMERIUS, *Nehoda a sst stíj gedným dnem*, Jind ich v Hradec 1856.; Václav Rodomil KRAMERIUS, *fielezná ko-ile: Wyprowovánj, Tábor 1831.*; Václav Rodomil KRAMERIUS, *Nestegné d ti : wyprawovánj ze skute ného fivota*, Jind ich v Hradec 1859.; Václav Rodomil KRAMERIUS, *Hrab Polgo ow, aneb, Wypow zenec z wlasti : prawdivá P íhoda z nedáwných dob*, Jind ich v Hradec 1853.

³¹¹ Julius ZEYER, *Karolinská epopeja*, Praha 1896.

³¹² Aloise Vlastislava RIFENAFY, *Stará láska nezahyne : weselohra we 4 jednáních*, Praha 1844.

Kuldy³¹³ nebo *Dráteník; zpewohra we d su dejistwich* od Josefa Chmelenského.³¹⁴ Co se týče poezie, je v tomto oddílu zastoupena knihami od ěbastiána Hn vkovského *Básn drobné*,³¹⁵ od Josefa Vlastimila Kamarýta *Smí-ené básn*³¹⁶ nebo od Jana Hercoga *Básn*.³¹⁷ Poslední v t-í skupinou knih, se kterou knihovna disponovala, jsou životopisy. *život Josefa Jungmanna* sepsal Václav Zelený,³¹⁸ *Nástin životopisu Franti-ka Palackého; na oslavu dokonání d jin národu eského* vydal Josef Kalousek³¹⁹ a dílo *První rektor eské university v Praze Wácslaw Wladiwoj Tomek; nástin jeho života i práce v deké. V úpomínku ty icetileté v deké práce* sepsal Coelstin Fri.³²⁰ Knihu *Václav Stach, jeho doba a spisy* vytvo il Karel Sabina³²¹ a *Komenského život a práce* p íblífil Josef Klika.³²²

šGa. e-tina ó asopisyō

Prvním asopisem, který knihovna měla ve svém seznamu v této kategorii napsaný, byl *Krok: we egný spis w-enauný pro vzdlance národu esko-slovanského*.³²³ Toto periodikum vycházelo od roku 1821 do roku 1840 a knihovna obsahovala prvních p t ísel. Nejvíce ísel v-ak m l v knihovn zapsaný *asopis eského musea*.³²⁴ Tento asopis, zvaný také *šMusejník*,ō byl založen Franti-kem Palackým v roce 1827 a vycházel pod názvem *asopis spole nosti vlasteneckého Museum v echách*, od roku 1830 jako *asopis eského Museum*, v roce 1855 byl p ejmenován na *asopis Musea království eského*.³²⁵ Tento tvrtletník je vydáván dodnes, ov-em v roce 1920 se definitivn p ejmenoval na *asopis Národního muzea*. Do knihovny bylo uloženo p es 100 ro ník , od roku 1832 do roku 1934. Dal-ím asopisem, který byl v knihovn zapsán v souvislé ad ro ník , se jmenoval *Osv ta*.³²⁶ Profesorská knihovna vlastnila

³¹³ Bene-Metoda KULDA, *Krásné ve ery: sbírka zábavných a pou ných povídek*, Brno 1852.

³¹⁴ Josefa CHMELENSKÝ, *Dráteník; zpewohra we d su dejistwich*, Praha 1826.

³¹⁵ ěbastián HN VSKOVSKÝ, *Básn drobné*, Praha 1820.

³¹⁶ Josef Vlastimil KAMARÝT, *Smí-ené básn* , Praha 1822.

³¹⁷ Jan HERCOG, *Básn* , Praha 1822.

³¹⁸ Václav ZELENÝ, *život Josefa Jungmanna*, Praha 1873.

³¹⁹ Josef KALOUSEK, *Nástin životopisu Franti-ka Palackého; na oslavu dokonání d jin národu eského*, Praha 1876.

³²⁰ Coelstin FRI , *První rektor eské university v Praze Wácslaw Wladiwoj Tomek; nástin jeho života i práce v deké. V úpomínku ty icetileté v deké práce*, Praha 1882.

³²¹ Karel SABINA, *Václav Stach, jeho doba a spisy*, Praha 1870.

³²² Josef KLIKA, *Komenského život a práce*, Praha 1892.

³²³ *Krok* ó [online].[cit. 2014-04-21]. Dostupné z WWW:

http://aleph.nkp.cz/F/22IA2GA1BQH3D291FFMQSX9VUBEQ85JAR4IVTCXKUCQQ7FIRDB-22170?func=full-set-set&set_number=073293&set_entry=000014&format=999

³²⁴ *asopis eského Museum* ó [online].[cit. 2014-04-21]. Dostupné z WWW:

<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPageDoc.do?id=9441974&picp=&it=&s=djvu>

³²⁵ *asopis eského Museum - Ott v slovník nau ný, C- ech vky, V. díl*, Praha 1892, s. 879.

³²⁶ *Osv ta ó Ott v slovník nau ný, Navary-Ofivnutí, XVIII, díl*, s. 957.

tento časopis od prvního ročníku, tj. od roku 1871, kdy ho začal vydávat Václav VI. ek. Periodikum vycházelo až do roku 1921, knihovna vlastnila ročníky jen do roku 1903.³²⁷

časopisu *Sv. tozor*³²⁸ vlastnila knihovna také několik ročníků, konkrétně od roku 1872 do roku 1899.³²⁹ Tento ilustrovaný týdeník založený roku 1867 Františkem Skrejšovským vycházel pod jeho vedením do roku 1899, kdy časopis převzalo Nakladatelství J. Otto. Od roku svého vzniku (1892) do roku 1914 odebírala knihovna také *esky lid*.³³⁰ Tento etnologický časopis vychází dodnes. V knihovně nemohl chybět také *esky asopis historický*, který je zde zapsán až od roku 1905, přičemž časopis vychází již od roku 1895.³³¹ Knihovna však odebírala toto periodikum dlouhých téměř pět let, tedy až do roku 1940.

šGb. eřina o belletristika

A koliv dnes do beletrie začneme vřít nejen prózu, do této kategorie byla začnena i díla poetická a dramatická. Do profesorské knihovny byly umístěny prozaické spisy například od Aloise Jiráska *Skály: několik výjev z d. jin samoty*³³² nebo *Povídky a novelly*,³³³ od Prokopa Chocholouška *Sebrané spisy*,³³⁴ od Františka Heritese *Malom stské humoresky*³³⁵ nebo od Svatopluka Echa *R. zné rty flertovné i váfné*³³⁶ i *N. kolik povídek a r. zných rt*.³³⁷ Dále knihovna vlastnila knihu povídek Antonína Schulze *Na váfkách spravedlnosti*,³³⁸ ale také povídky od Františka Xavera Svobody *Drobné p řhody*³³⁹ nebo povídky *Bavlnkovy fleny*, které napsali bratři Alois a Vilém Mrtníkové.³⁴⁰ Knihovna obsahovala také Vilémův román *Pohádka máje*.³⁴¹ Jak bylo již řečeno, v tomto oddělu šbelletristiky se objevovaly knihy, které jsou poetické. Do

³²⁷ *Osv. ta o* [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z WWW:

http://aleph.nkp.cz/F/4XFUPL5GRH8XVRL2IMTQM4Y6GTJG8CIMS9YUKEBGU73J547HH3-01180?func=full-set-set&set_number=076039&set_entry=000039&format=999

³²⁸ *Sv. tozor o Ott v slovník naučný, Staroflenské-řyl, XXIV, díl*, Praha 1906, s. 434.

³²⁹ *Sv. tozor o* [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupný z WWW: <http://archiv.ucl.cas.cz/?path=SvetozorII>

³³⁰ *esky lid o* [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupný z WWW:

http://aleph.nkp.cz/F/Y6TK9BYMX4JS6XM6NT4D78KGYKYXLCUXBPAQVC4N8D7C2P5JSB-54611?func=full-set-set&set_number=076649&set_entry=000003&format=999

³³¹ *esky asopis historický o* [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupný z WWW:

<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPeriodical.do?id=2965>

³³² Alois JIRÁSEK, *Skály: několik výjev z d. jin samoty*, Praha 1888.

³³³ Alois JIRÁSEK, *Povídky a novelly. řást druhá*, Praha 1887.

³³⁴ Prokop CHOCHOLOUŠEK, *Sebrané spisy*, Praha 1887.

³³⁵ František HERITES, *Malom stské humoresky*, Praha 1887.

³³⁶ Svatopluk ECH, *R. zné rty flertovné i váfné*, Praha 1887.

³³⁷ Svatopluk ECH, *N. kolik povídek a r. zných rt*, Praha 1888.

³³⁸ Antonín SCHULZ, *Na váfkách spravedlnosti*, Praha 1895.

³³⁹ František Xaver SVOBODA, *Drobné p řhody*, Praha 1896.

³⁴⁰ Alois MRTNÍK a Vilém MRTNÍK, *Bavlnkovy fleny a jiné povídky*, Praha 1897.

³⁴¹ Vilém MRTNÍK, *Pohádka máje*, Praha 1900.

knihovny byly uloženy *Spis básnických knihy –estery* od Františka Ladislava Elakovského,³⁴² *Vy-ehrad* od Julia Zeyera,³⁴³ *Báseň* od Josefa Václava Sládka,³⁴⁴ *Báseň* vydal také Jaroslav Goll, známý spíše jako historik.³⁴⁵ Dále byl v knihovně umístěn soubor básní od Jaroslava Vrchlického.³⁴⁶ Více básnických spisů zahrnovala knihovna také od Adolfa Heyduka.³⁴⁷ *Z máje flití* jsou básně od Elišky Krásnohorské,³⁴⁸ které byly v knihovně uchovávané. Dále byly do profesorské knihovny zařazeny edice *Poetické besedy*³⁴⁹ nebo *Sborník sv. tové poesie*,³⁵⁰ které zahrnují více autorů. Do *Poetických besed* bylo zahrnuto 41 knih, které byly vydané z rozmezí let 1883-1890 a přelomová knihovna obsahovala všechny. *Sborník sv. tové poesie* vycházel od roku 1892 do roku 1942 a obsahuje 180 děl, profesorská knihovna jich zahrnovala 21. Poslední skupinou knih, které knihovna v této kategorii obsahovala, jsou divadelní hry. Z veseloher bychom mohli uvést *Prodanou lásku* od Jana Nerudy,³⁵¹ naopak tragédii představovala *Stanislav a Ludmila* od Josefa Durdíka³⁵² a historickou tragédii v knihovně zastávala *Královna Barbora* od Josefa Jiřího Kolára.³⁵³ Knihovna zahrnovala také komedie, konkrétně od Jaroslava Vrchlického *Pomsta Cattulova*³⁵⁴ nebo *K flivotu*.³⁵⁵ Soubor deseti dramat obsahovala knihovna také od evropského dramatika Williama Shakespeara.³⁵⁶

Š. H. N. m. inaň

Kategorie š. h. n. m. inaň je posledním oddílem knih, které knihovna z oblasti jazyk obsahovala. *Mluvnici jazyka německého pro střední školy* sepsal středněškolský profesor

³⁴² František Ladislav ELAKOVSKÝ, *Spis básnických knihy –estery*, Praha 1847.

³⁴³ Julius ZEYER, *Vy-ehrad*, Praha 1880.

³⁴⁴ Josef Václav SLÁDEK, *Báseň*, Praha 1875.

³⁴⁵ Jaroslav GOLL, *Báseň*, Praha 1874.

³⁴⁶ Jaroslav VRCHLICKÝ, *Rok na jihu*, Praha 1878.; Jaroslav VRCHLICKÝ, *Mythy : Cyklus I*, Praha 1879.; Jaroslav VRCHLICKÝ, *Sny o třetí*, Praha 1876.; Jaroslav VRCHLICKÝ, *Z hlubin*, Praha 1882.; Jaroslav VRCHLICKÝ, *Poutí k Eldorádu*, Praha 1882.; Jaroslav VRCHLICKÝ, *Zlomky epopoje*, Praha 1886.; Jaroslav VRCHLICKÝ, *Eklogy a písně*, Praha 1917.

³⁴⁷ Adolf HEYDUK, *Lesní kvítí*, Praha 1873.; Adolf HEYDUK, *Cimbal a husle*, Praha 1876.; Adolf HEYDUK, *V zátiší*, Praha 1883.; Adolf HEYDUK, *Zaváté listy*, Praha 1886.

³⁴⁸ Eliška KRÁSNOHORSKÁ, *Z máje flití, Báseň*, Praha 1874.

³⁴⁹ *Poetické besedy* o Dostupné z WWW: [online]. [cit. 2014-04-21].

http://www.worldcat.org/title/poeticke-besedy/oclc/834492385&referer=brief_results

³⁵⁰ *Sborník sv. tové poesie* o Jiří OPELNÍK a kol., *Lexikon české literatury, 3/I*, Praha 2000, s. 717-718.

³⁵¹ Jan NERUDA, *Prodaná láska: Veselohra v jednom jednání*, Praha 1887.

³⁵² Josef DURDÍK, *Stanislav a Ludmila*, Praha 1881.

³⁵³ Josef Jiří KOLÁR, *Královna Barbora: historická tragédie o čtyřech jednáních*, Praha 1887.

³⁵⁴ Jaroslav VRCHLICKÝ, *Pomsta Cattulova: Komédie o jednom jednání*, Praha 1908.

³⁵⁵ Jaroslav VRCHLICKÝ, *K flivotu : Komédie o jednom jednání*, Praha 1902.

³⁵⁶ William SHAKESPEARE, *Dramatická díla*, Praha 1856-1873.

Karel Antonín Madiera³⁵⁷ a *Mluvnici jazyka n meckého pro eské -koly st ední i odborné zase Mat j Ková .*³⁵⁸ *Mluvnici ur enou pro nif-í t ídy -kol st edních* vytvo il Karel Kunz,³⁵⁹ který byl také u itel na st ední -kole. *Cvi ebnou knihu jazyka n meckého pro prvou t ídu nif-ích ústav st edních* vydal v roce 1877 Karel Koblífek.³⁶⁰ Podobnou cvi ebnici zpracoval také Julius Roth,³⁶¹ ale pro t etí a tvrté t ídy -kol st edních. V t-ina n meckých gramatik v profesorské knihovn je psána v n meckém jazyce a dozv d t se o nich m feme od Antona Heinricha, Huga Jana Karlíka nebo Friedricha Bauera.³⁶² *D jiny n mecké národní literatury* zkoumal Franti-ek Vymazal,³⁶³ ale také Robert König ve své knize *Deutsch Literaturgeschichte*. Dále m feme jmenovat také Johannese Scherra³⁶⁴ nebo Maxe Koch a Friedricha Vogta, kte í spolu vytvo ili práci s názvem *Geschichte der deutschen Literatur von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart*.³⁶⁵ N meckou ítanku obsahovala knihovna pro vy-í t ídy gymnázií a sestavil ji Johann Mozart pod názvem *Deutsches Lesebuch: für die oberen Klassen der Gymnasien*.³⁶⁶ Naopak Maurus Pfannerer³⁶⁷ uspo ádal n meckou ítanku pro nif-í t ídy gymnázií. Nejv t-í zastoupení zastávala v profesorské knihovn díla n meckého spisovatele, básníka a dramatika Fridricha Schillera. Rozhodn zde nechyb lo jeho dramatická trilogie *Wallenstein*.³⁶⁸ Dal-ím spisem, který knihovna také obsahovala, je divadelní hra *Die Jungfrau von Orleans*,³⁶⁹ která se v eském jazyce jmenuje *Panna Orleánská*. Tuto práci pro -kolní pot eby vydal Franz Ullsperger. Naproti tomu Karl Eduard Putsche³⁷⁰ vydal soubor Schillerovy poezie. Pelh imovská knihovna obsahuje také dal-í souhrn d í³⁷¹ od nemén významného autora, ale i právníka, politika a v dce Johanna Wolfganga Goetheho. Nakonec m feme jmenovat také jednu z nejslavn j-ích

³⁵⁷ Karel Antonín MADIERA, *Mluvnice jazyka n meckého pro st ední -koly*, Praha 1874.

³⁵⁸ Mat j KOVÁ , *Mluvnice jazyka n meckého pro eské -koly st ední i odborné*, Praha 1877.

³⁵⁹ Karel KUNZ, *Mluvnice jazyka n meckého pro nif-í t ídy -kol st edních*, Plze 1879.

³⁶⁰ Karel KOBLÍFEK, *Cvi ebná knihu jazyka n meckého pro prvou t ídu nif-ích ústav st edních*, Praha 1877.

³⁶¹ Julius ROTH, *Cvi ebná kniha jazyka n meckého: Pro 3. a 4. t ídy -kol st edních*, Praha 1884.

³⁶² Anton HEINRICH, *Deutsche Gramatik für die österreichischen Gymnasien*, Laibach 1887.; Hugo Johann KARLIK, *Praktische Gramatik zur leichten und schnellen Erlernung der böhmischen Sprache zum Gebrauche für Deutsche*, Prag 1859; Friedrich Bauer, *Grudzüge der neuhochdeutschen Gramatik für höhere Bildungs-Anstalten*, Nördlingen 1856.

³⁶³ Franti-ek VYMAZAL, *D jiny n mecké národní literatury*, Brno 1879.

³⁶⁴ Johannes SCHERR, *Allgemeine geschichte der Literatur*, Stuttgart 1875.

³⁶⁵ Friedrich VOGT, Max KOCH, *Geschichte der deutschen Literatur von den ältesten Zeiten bus zur Gegenwart*, Leipzig 1910.

³⁶⁶ Johann MOZART, *Deutsches Lesebuch: für die oberen Klassen der Gymnasien*, Wien 1877.

³⁶⁷ Maurus PHANNERER, *Deutsches lesebuch für die unteren Classen der Gymnasien*, Prag 1879.

³⁶⁸ Friedrich SCHILLER, *Wallenstein*, Stuttgart 1823.

³⁶⁹ Friedrich SCHILLER, *Die Jungfrau von Orleans*, Prag 1893.

³⁷⁰ Karl Eduard PUTSCHE, *Schillers Gedichte*, Leipzig 1884.

³⁷¹ *Gothe s sämtliche Werke*, Leipzig 1870

knih tohoto německého spisovatele, která se v knihovně nacházela v německém znění, a tou je *Utrpení mladého Werthera*.³⁷²

š Ch. Cizí jazyky

Jak napovídá pojmenování této kategorie, obsahuje spisy, které se zabývaly několika cizími jazyky. Nejvíce byly v této knihovně zastoupeny knihy, které se v nově francouzskému jazyku. Štedo-kolský učitel Emanuel Kregcz vytvořil *Elementární mluvnici jazyka francouzského*³⁷³ a další český pedagog Vilém Gabler publikoval *Mluvnici francouzskou pro vyší dívčí školy*.³⁷⁴ Od štedo-kolského profesora Jakuba Třkody bylo v profesorské knihovně uloženo více učebnic. Jedná se o *Francouzskou cvičebnou knihu pro nižší školy reálné a pro reálná gymnázia*,³⁷⁵ ale také o *Gramatiku francouzskou pro střední školy*.³⁷⁶ Profesorská knihovna vlastnila také dvoudílný francouzsko- český slovník vytvořený dvěma pány Janem Herzerem a Emelem Iblem.³⁷⁷ Na dějiny francouzské literatury se ve své publikaci *Geschichte der französischen Nationallitteratur von ihren Anfängen bis auf die neueste Zeit* zaměřil Friedrich Alexander Theodor Kreyszig.³⁷⁸ Naopak Ferdinand Lotheissen ve svém díle *Geschichte der französischen Literatur 17. Jahrhundert* prostudoval jen 17. století francouzské literatury.³⁷⁹ Přímě ve francouzském jazyce sepsala dějiny francouzské literatury pro střední školy Marie Krejčová a toto dílo nazvala *Abrégé de l'histoire de la littérature française: à l'usage des écoles secondaires*.³⁸⁰ O český přeložka díla *Dějiny novodobé literatury francouzské* od Gustava Lanson se postaral Oldřich Šýkora.³⁸¹ Již zmíněný Vilém Gabler sestavil také *Štánku francouzskou pro vyší dívčí školy*.³⁸²

Profesorská knihovna obsahovala také mluvnice několika dalších jazyků, například Josef Kolář sestavil *Mluvnici ruského jazyka v příkladech a rozmlouvách*,³⁸³

³⁷² Johann Wolfgang GOETHE, *Die Leiden des Jungem Werthers*, Stuttgart 1840.

³⁷³ Emanuel KREGCZ, *Elementární mluvnice jazyka francouzského*, Praha 1872.

³⁷⁴ Vilém GABLER, *Mluvnice francouzská pro vyšší dívčí školy*, Praha 1865.

³⁷⁵ Jakub TŘKODA, *Francouzská cvičebná kniha pro nižší školy reálné a pro reálná gymnázia*, Praha 1878.

³⁷⁶ Jakub TŘKODA, *Gramatiku francouzskou pro střední školy*, Praha 1878.

³⁷⁷ Jan HERZER, Emelem IBL, *Slovník francouzsko- český, díl první*, Praha 1894.; Jan HERZER, Emelem IBL, *Slovník francouzsko- český, díl druhý*, Praha 1896.

³⁷⁸ Friedrich Alexander Theodor KREYSSIG, *Geschichte der französischen Nationallitteratur von ihren Anfängen bis auf die neueste Zeit*, Berlin 1889.

³⁷⁹ Ferdinand LOTHEISSEN, *Geschichte der französischen Literatur 17. Jahrhundert*, Wien 1878.

³⁸⁰ Marie KREJČOVÁ, *Abrégé de l'histoire de la littérature française : à l'usage des écoles secondaires*, Prague 1882.

³⁸¹ Gustave, LANSON, *Dějiny novodobé literatury francouzské*, Praha 1900.

³⁸² Vilém GABLER, *Štánku francouzská pro vyšší dívčí školy*, Praha 1871.

³⁸³ Josef KOLÁŘ, *Mluvnice ruského jazyka v příkladech a rozmlouvách*, Praha 1873.

Jan Wagner uspořádal *Mluvnici jazyka bulharského*,³⁸⁴ František Brábek sepsal *Mluvnici jazyka maarského*³⁸⁵ a *Mluvnici polského jazyka* vytvořil Václav Hanka.³⁸⁶ *Dějiny literatury polské* od významného polského profesora, filologa a historika polské literatury a kultury Alexandra Brücknera přeložil Bořivoj Prusík.³⁸⁷ *Dějiny anglické literatury* se ve svém díle přeloženém do němčiny pod názvem *Geschichte der englischen Literatur nebst proben aus den bedeutenderen Schriftstellern und einer Entwicklungsgeschichte der englischen Sprache* snažil přiblížit William Spalding.³⁸⁸ Knihovna obsahovala také něsko-anglický slovník³⁸⁹ a z anglické literatury studoval Josef Janko *Shakespeara, jeho život a dílo*.³⁹⁰ Z ostatních jazyků byly dále zastoupeny u německé itálie³⁹¹ nebo něpanštiny,³⁹² ve kterých se však autoři zmíní spíše o jednotlivých změnách ve vývoji jazyka nebo určitých obdobích jejich národní literatury.

Š.J. Matematika

Po rozboru jazyků se můžeme zařadit v nově přirodním vědám, nyní konkrétně šmatematice, ve které má nejvyšší zastoupení v profesorské knihovně u německé. *Po tá ství pro první třídu reálných -kol*³⁹³ a *Po tá ství pro druhou třídu reálných -kol* publikoval František Vossyka³⁹⁴ a *Po tá ství pro první třídu niflích i vyřích -kol reálných, jakofli i pro vyř t idy -kol ob anských*³⁹⁵ vytvořil Vincenc Jarolímek. Františkovi Josefovi Studnickovi byly v roce 1868 uvedeny *Základové vyř matematiky*³⁹⁶ a v roce 1875 *Základové nauky o íslech*.³⁹⁷ V německé knihovně se nacházely také u německé algebry. Jednu takovou vytvořil již zmíněvaný něský

³⁸⁴ Jan WAGNER, *Mluvnice jazyka bulharského*, Praha 1883.

³⁸⁵ František BRÁBEK, *Mluvnice jazyka maarského*, Praha 1875.

³⁸⁶ Václav HANKA, *Mluvnice polského jazyka*, Praha 1850.

³⁸⁷ Alexander BRÜCKNER, *Dějiny literatury polské*, Praha 1906.

³⁸⁸ William SPALDING, *Geschichte der englischen Literatur nebst proben aus den bedeutenderen Schriftstellern und einer Entwicklungsgeschichte der englischen Sprache*, Halle 1854.

³⁸⁹ Václav Emanuel MOUREK, *Slovník jazyka něského i anglického*, Praha 1877.

³⁹⁰ Josef JANKO, *Shakespeare, jeho život a dílo*, Praha 1909.

³⁹¹ Dominiku Anton FILIPI, *Italienische Sprachlehre*, Leipzig 1809.

³⁹² Maxmilián K. EPINSKÝ, *O vlivu palatálních hlásek na přecházející samohlásky ve něpanštině*, Praha 1918.

³⁹³ František VOŠYKA, *Po tá ství pro první třídu reálných -kol*, Praha 1868.

³⁹⁴ František VOŠYKA, *Po tá ství pro druhou třídu reálných -kol*, Praha 1871.

³⁹⁵ Venc Jarolímek, *Po tá ství pro první třídu niflích i vyřích -kol reálných, jakofli i pro vyř t idy -kol ob anských*, Praha 1873.

³⁹⁶ František Josef STUDNICKA, *Základové vyř matematiky, díl první. O přtu diferenciálním*, Praha 1868.; František Josef STUDNICKA, *Základové vyř matematiky, díl druhý. O přtu integrálním*, Praha 1871.

³⁹⁷ František Josef STUDNICKA, *Základové nauky o íslech. Kniha první, O vlastnostech ísel prostých a jejich upotřebení*, Praha 1875.

matematik František Josef Studnička,³⁹⁸ ale také František Makovec pod názvem *Algebra pro vyšší školy kollektivních*.³⁹⁹ Dalším odvětvím matematiky, které bylo v této kolektivní knihovně také zastoupeno, je aritmetika. A právě publikací *Aritmetika pro nižší školy kollektivních* sepsal František Xaver Fischer,⁴⁰⁰ na toto téma se zaměřili také Václav Starý, František Tuma nebo Josef Tmkoła.⁴⁰¹ Z matematických funkcí byly v profesorské knihovně nejvíce sledovány u ebnice o rovnicích, kterým se v noval Josef Smolík a sestavil o nich dílo *Rovnice prvního a druhého stupně o jedné, dvou a více neznámých pro gymnasia a vyšší školy reálné*⁴⁰² a dále logaritmy, o kterých napsal své dílo *Taschenbuch der Logarithmen für Mittelschulen und höhere Lehranstalten* Viktor Adam.⁴⁰³

Další skupinou knih jsou u ebnice geometrie, kterou se pro určitý typ kolektivních zabývalo více matematik, například jím zmíněný Vincenc Jarolímek nebo uitel Alois Strnad.⁴⁰⁴ Poslední skupinou u ebnic, které knihovna také zahrnovala, jsou publikace pojednávající o mectví, kterému se v noval Alois Studnička, bratr jím zmíněného Františka Josefa Studničky, dále Dominik Ryšavý, Martin Kuchyňa nebo Jan Dížhal.⁴⁰⁵

šJa. Fyzika a chemie

Z kategorie šfyziky a chemie bylo v profesorské knihovně více knih zaměřeno na obor fyziky, ve které byly nejčastěji knihami také u ebnice. *Fysiku pro nižší školy gymnasií a reálných kolektivních* sepsal Josef Klika⁴⁰⁶ a *Fysiku pro nižší školy* publikoval Antonín Majer,⁴⁰⁷ ale také Jan Kopecký pod stejným názvem.⁴⁰⁸ Petr Jan Müller

³⁹⁸ František Josef STUDNIČKA, *Algebra pro vyšší školy kollektivních*, Praha 1879.

³⁹⁹ František MAKOVEC, *Algebra pro vyšší školy kollektivních*, Praha 1886.

⁴⁰⁰ František Xaver FISCHER, *Aritmetika pro nižší školy kollektivních*, Praha 1873.

⁴⁰¹ Václav STARÝ, *Arithmetika pro vyšší školy gymnasií*, Praha 1877.; František TUMA, *Aritmetika pro první a druhou školu kollektivních gymnasií*, Praha 1888.; Josef TMKOLA, *Arithmetika pro tvrdou školu gymnasií a reálných gymnasií*, Tabor 1882.

⁴⁰² Josef SMOLÍK, *Rovnice prvního a druhého stupně o jedné, dvou a více neznámých pro gymnasia a vyšší školy reálné*, Praha 1864.

⁴⁰³ Viktor ADAM, *Taschenbuch der Logarithmen für Mittelschulen und höhere Lehranstalten*, Wien 1888.

⁴⁰⁴ Vincenc JAROLÍMEK, *Geometrie pro druhé školy kollektivních reálných*, Praha 1880.; Alois STRNAD, *Geometrie pro vyšší gymnasia*, Praha 1893.

⁴⁰⁵ Alois STUDNIČKA, *Mectví pro první školy reálných gymnasií a reálných kolektivních jako-li pro školy mectví*, Praha 1874. Dominik RYŠAVÝ, *Základové mectví a kreslení pro první školu nižších reálných kolektivních*, Praha 1875. Martin KUCHYŇA, *Základové mectví, kreslení a rýsování*, Hradec Králové 1874.; Jan DÍZHAL, *Mectví pro nižší gymnasia*, Praha 1881.

⁴⁰⁶ Josef KLIKA, *Fysika pro nižší školy gymnasií a reálných kolektivních*, Praha 1873.

⁴⁰⁷ Antonín MAJER, *Fyzika pro nižší školy*, Praha 1880.

⁴⁰⁸ Jan KOPECKÝ, *Fyzika pro nižší školy*, Praha 1880.

a Jaroslav Simonides společně upravili *Fysiku pro vyšší třídy škol státních*,⁴⁰⁹ která se v knihovně objevila dokonce ve dvou vydáních. V profesorské knihovně byla uložena i německy psaná učebnice od Paula Reise *Lehrbuch der Physik*.⁴¹⁰ Na které učebnice, které se v tomto oddělení nacházely, se specializovaly jen na určitou oblast fyziky, nejčastěji na elektřinu. Té se v nově Stefan Doubrava ve dvou německých dílech *Über Elektrizität*⁴¹¹ a *Untersuchungen über die beiden elektrischen Zustände*.⁴¹² Elektřinou se zabýval také profesor matematiky a fyziky František Kolářek v díle *Elektrina a magnetismus*.⁴¹³

Následující skupina knih z profesorské knihovny se zaměřovala nad vesmírem. Například kometu, kterou objevil německý astronom Friedrich August Theodor Winnecke studoval ve své knize *Über den Winnecke schen Kometen* Theodor von Oppolzer.⁴¹⁴ Eduard Wenzel se zaměřil na studium dráhy komety z roku 1874 v publikaci *Bestimmung der Bahn des zweiten Kometen vom Jahre 1874*.⁴¹⁵ Také rakouský astronom Johann Holetschek zkoumal dráhu komety, ale z roku 1871 ve spise *Bahnbestimmung des ersten Kometen vom Jahre 1871*.⁴¹⁶ Dále se zabýval také dráhami planet 111 Ate a 118 Peitho ve svých pracích *Über die Bahn des Planeten 111 Ate*⁴¹⁷ a *Bahnbestimmung des Planeten 118 Peitho*.⁴¹⁸

Posledním v této námětem knih v profesorské knihovně byly magnety. Na jejich pozorování se zaměřil Karl Kreil v díle *Anleitung zu den magnetischen Beobachtungen*,⁴¹⁹ napsal však také *Einfluss des Mondes auf die magnetische Declination*, kde se zabýval vlivem měsíce na magnetické deklinace.⁴²⁰

I v oboru šaržemieů byly nejčastěji knihami učebnice. *Základové chemie pro nižší školy státní a školy měřanské, pro ústavy učitelské a.j.* připravil Eduard Stoklas.⁴²¹ *Chemii zkušební pro střední školy a reálných gymnasií zpracoval*

⁴⁰⁹ Petr Jan MÜLLER a Jaroslav SIMONIDES, *Fysika pro vyšší třídy škol státních*, Praha 1884.; Petr Jan MÜLLER a Jaroslav SIMONIDES, *Fysika pro vyšší třídy škol státních*, Praha

⁴¹⁰ Paul REIS, *Lehrbuch der Physik*, Leipzig 1885.

⁴¹¹ Stefan DOUBRAVA, *Über Elektrizität*, Prag 1882.

⁴¹² Stefan DOUBRAVA, *Untersuchungen über die beiden elektrischen Zustände*, Prag 1881.

⁴¹³ František KOLÁŘEK, *Elektrina a magnetismus*, Praha 1904.

⁴¹⁴ Theodor von OPPOLZER, *Über den Winnecke schen Kometen*, Wien 1878.

⁴¹⁵ Eduard WENZEL, *Bestimmung der Bahn des zweiten Kometen vom Jahre 1874*, Wien 1878

⁴¹⁶ Johann HOLETSCHEK, *Bahnbestimmung des ersten Kometen vom Jahre 1871*, Wien 1874.

⁴¹⁷ Johann HOLETSCHEK, *Über die Bahn des Planeten 111 Ate*, Wien 1875.

⁴¹⁸ Johann HOLETSCHEK, *Bahnbestimmung des Planeten 118 Peitho*, Wien 1875.

⁴¹⁹ Karl KREIL, *Anleitung zu den magnetischen Beobachtungen*, Wien 1858.

⁴²⁰ Karl KREIL, *Einfluss des Mondes auf die magnetische Declination*, Wien 1852.

⁴²¹ Eduard STOKLAS, *Základové chemie pro nižší školy státní a školy měřanské, pro ústavy učitelské a.j.*, Praha 1880.

–kolní inspektor František Hejzlar⁴²² a v profesorské knihovně byla uložena dokonce ve dvou vydáních. Dále následují u ebnice, které se zaměřují jen na určitou oblast šemie. Na u ebnici organické chemie *Kurzes Lehrbuch der organischen Chemie* spolupracovali Victor Regnault a Adolph Strecker.⁴²³ *Chemii nerostnou pro vy–í –koly eské* vytvořil český chemik a odborný spisovatel Jiljí Vratislav Jahn.⁴²⁴ A konečně editel vy–í reálky rakovnické Mikuláš Hofmann sepsal u ebnici *Chemie mineralna: Na základ pokus pro vy–í t idy st edních –kol esko-slovanských*.⁴²⁵ Dlefitou u ebni pomůckou pro výuku chemie určitě představují také chemické tabulky. Ty profesorská knihovna vlastnila jen jedny od Georga Krause.⁴²⁶

Dále byly v knihovně obsažena díla, která zkoumala určitě sloučeniny, nejvíce kyseliny. Působením bromu a tvořením kyseliny fumarové se zabýval Eugen Kisielinski v publikaci *Über die Einwirkung von Brom auf Succinimid und eine neue Bildungsweise der Fumarsäure*.⁴²⁷ Karl von Hauer pozoroval u které sloučeniny kyseliny vanadické v knize *Beiträge zur Charakteristik einiger Verbindungen der Vanadinsäure*.⁴²⁸ Sledoval ale také jednotlivé prvky, například rovnocennost kadmia a manganu sledoval ve spise *Über das chemische Äquivalenz der Metalle Cadmium und Mangan*.⁴²⁹

šN. Varia

Jak napovídá název, tato kategorie obsahovala publikace z různých oddílů. Není ale jasné, proč byly tyto knihy zařazeny do tohoto oddílu, když by se daly zařadit do oddílů uvedených výše. V oddílu švariů máme kromě větanek nebo slovníků nalézt publikace o archeologii nebo knihy z oboru přírodních věd, kterých je v tomto oddílu nejvíce. Jmenovat tedy máme například *Dlefitost nauky o vřiv rostlin pro zji–ní a zvy–ní sklizní* od Antonína Emanuela Komerse,⁴³⁰ do českého jazyka přeložil toto dílo Jan Srb. Z oblasti šzoologie se v tomto oddílu objevila kniha od Christofa Josche

⁴²² HEJZLAR, *Chemie zku–ebnou pro tvrtou –kolu gymnasií a reálných gymnasií*, Praha 1879.; František HEJZLAR, *Chemie zku–ebnou pro tvrtou –kolu gymnasií a reálných gymnasií*, Praha 1880.

⁴²³ Victor REGNAULT a Adolph STRECKER, *Kurzes Lehrbuch der organischen Chemie*, Braunschweig 1874.

⁴²⁴ Jiljí Vratislav JAHN, *Chemie nerostnou pro vy–í –koly eské*, Praha 1874.

⁴²⁵ Mikuláš HOFMANN, *Chemie mineralna: Na základ pokus pro vy–í t idy st edních –kol esko-slovanských*, Praha 1878.

⁴²⁶ Georg KRAUSE, *Internationale Tabelle der chemischen Elementen und ihrer Eigenschaften in deutscher, französischer und englischer Sprache*, 1876.

⁴²⁷ Eugen KISIELINSKI, *Über die Einwirkung von Brom auf Succinimid und eine neue Bildungsweise der Fumarsäure*, Wien 1877.

⁴²⁸ Karl von HAUER, *Beiträge zur Charakteristik einiger Verbindungen der Vanadinsäure*, Wien 1856.

⁴²⁹ Karl von HAUER, *Über das chemische Äquivalenz der Metalle Cadmium und Mangan*, Wien 1857.

⁴³⁰ Antonín Emanuel KOMERS, *Dlefitost nauky o vřiv rostlin pro zji–ní a zvy–ní sklizní*, Praha 1876.

Die Pferdezucht in Österreich-Ungarn nach ihren Haupt-Typen dargestellt,⁴³¹ která se zabývala různými typy koní v Rakousku a Maarsku. Za šmatematiku o m fleme uvést *O mathematickém u ení na universit pražské od jejího založení afd do po átku na-eho století a o vlasteneckém tu p sobení profesora Stanislava Vydry* od Franti-ka Josefa Studni ky.⁴³² Ani šfyzika o nebyla v tomto odd lení vynechána a prezentuje ji kniha *Fysika pokusná i výkonná* od Karla Václava Zengera a Fridricha echá e.⁴³³ Od p írodních v d se p esuneme k v dám humanitním, kde mají své zastoupení knihy z oboru archeologie nebo filologie. Z archeologie tedy knihovna vlastnila knihu *Archeologische Analecten*, kterou sepsal Joseph Kalasanz Ritter von Arneth.⁴³⁴ Z oblasti eského jazyka obsahovala knihovna *Jiho eskou útanku* od Prokopa Miroslava Ha-kovce.⁴³⁵ Z n meckého jazyka zahrnovala knihovna dopl kový slovník *Ergänzungs-Wörterbuch der deutschen Sprache*, který sestavil Daniel Sanders.⁴³⁶

šLa. Zoologie o

Také v oblasti šzoologie o vévodily knihovn nejvíce u ebnice. *fiivo ichopis pro niřt-í t údy -kol st edních* uspo ádal eský botanik, p sobící p edev-ím v Olomouci, Franti-ek Polívka.⁴³⁷ Profesorská knihovna byla posílena také o dílo *Zoologie v-eobecná i soustavná* od profesora šzoologie o na Karlov univerzit Franti-ka Vejdoovského.⁴³⁸ Do knihovny p ibyla také u ebnice Jana Nepomuka Wold icha *Rukov zoologie pro vy-í odd lení st edních -kol*.⁴³⁹ U ebnice psána n meckým jazykem, která byla do profesorské knihovny také zahrnuta, se jmenuje *Lehrbuch der Zoologie* a napsal ji Richard Hertwig.⁴⁴⁰ U ebních pom cek v podob atlas vlastnila knihovna n kolik. D leffitý byl nepochybn ty svazkový soubor *Bilder Atlas* od významného rakouského zoologa Leopolda Josefa Franze Johanna Fitzingera.⁴⁴¹ Co se tý e jednotlivých druh fiivo ich , nejvíce knih je v knihovn o rybách. Rakouský

⁴³¹ Christof JOSCH, *Die Pferdezucht in Österreich-Ungarn nach ihren Haupt-Typen dargestellt*, Klagenfurt 1878.

⁴³² Franti-ek Josef STUDNI KA, *O mathematickém u ení na universit pražské od jejího založení afd do po átku na-eho století a o vlasteneckém tu p sobení profesora Stanislava Vydry*, Praha 1888.

⁴³³ Karel Václav ZENGER a Friedrich ECHÁ , *Fysika pokusná i výkonná*, Praha 1882.

⁴³⁴ Joseph Kalasanz Ritter von ARNETH, *Archeologische Analecten*, Wien 1851.

⁴³⁵ Prokop Miroslav HA-ŤKOVEC, *Jiho eská útanka; Sborník pou ných statí o povaze a rázu kraj v i řivot v jifních echách*, Praha 1921.

⁴³⁶ Daniel SANDERS, *Ergänzungs-Wörterbuch der deutschen Sprache*, Berlin 1885.

⁴³⁷ Franti-ek POLÍVKA, *fiivo ichopis pro niřt-í t údy -kol st edních*, Olomouc 1897.

⁴³⁸ Franti-ek VEJDOVSKÝ, *Zoologie v-eobecná i soustavná*, Praha 1898.

⁴³⁹ Jan Nepomuk WOLD ICH, *Rukov zoologie pro vy-í odd lení st edních -kol*, Víde 1892.

⁴⁴⁰ Richard HERTWIG, *Lehrbuch der Zoologie*, Jena 1897.

⁴⁴¹ Leopold Josef Franz Johann FITZINGER, *Bilder Atlas*, Víde 1860-1864.

zoolog Franz Steindachner se v noval sladkovodním rybám v Jiřní Americe.⁴⁴² Také vedl výzkum v Latinské Americe, a proto mohl vypracovat knihu o rybách v ece Magdalena, která se nachází na území Kolumbie.⁴⁴³ Knihovna obsahuje také díly *Savci, Ptáci, Hmyz a Plazi* z desetidílné zoologické encyklopedie *řivot zvířat* významného n meckého zoologa Alfreda Edmunda Brehma.⁴⁴⁴ Na plazy a obořřivelníky se zaměřil také Adolf Franke ve svém díle *Die Reptilien und Amphibien Deutschlands*.⁴⁴⁵ Na brouky se ve své práci orientoval jifř zmiřovaný Josef Klika⁴⁴⁶ nebo Friedrich Berge.⁴⁴⁷ A nakonec motýly v N mecku a jejich vývoj zkoumal Anton Benedikt Reichenbach ve svém díle *Der Schmetterlingsfreund*.⁴⁴⁸

řLb. Botanikař

U ebnice p evládají i v úseku řbotaniky.ř Uvéřt m řleme nap řklad *Rostlinopis pro niřř t řdy řkol st edních*⁴⁴⁹ od Frantiřka Polívky, *P řrodopis rostlinstva pro niřř t řdy st edních řkol*⁴⁵⁰ od Alexandra Joseřa Bernarda, *Rostlinopis pro niřř odd lení st edních řkol*⁴⁵¹ od Gottharda Smola e nebo zahraniř ní *Das Pflanzenreich* od Wilhelma Ludwiga Petermanna.⁴⁵² Do pelh imovské knihovny bylo zahrnuto také dílo jednoho z nejvýznař n řřích řeských p řrodov dcř , kterým je Jan Svatopluk Presl *Po ářkové rostlinosloví*.⁴⁵³ Jeden z následovňřř tohoto profesora byl Ladislav Josef řelakovský a do profesorské knihovny byla za azena jeho práce s názvem *Pokorného názorný p řrodopis rostlinstva*.⁴⁵⁴ D řleřřité byly i názorné ukázky, proto knihovna obsahovala i *Atlas rostlinstva pro řkolu i d řm* od Joseřa Velenovského.⁴⁵⁵ O jednotlivých rostlinách se zmiřovaly spíře samostatné spisy. Nap řklad o rařelinách psal Jan Vilhelm ve své

⁴⁴² Franz STEINDACHNER, *Die Süßwasserfische des südöstlichen Brasilie*, Wien 1874.

⁴⁴³ Franz STEINDACHNER, *Zur Fisch-Fauna des Magdalenen-Stromes*, Wien 1878.

⁴⁴⁴ Alfred Edmund BREHM, *řivot zvířat. Díl I., řsavci. řvazek první*, Praha 1892-1895.; Alfred Edmund BREHM, *řivot zvířat. Díl II., Ptáci. řvazek první*, Praha 1893.; Alfred Edmund BREHM, *řivot zvířat. Díl III., Plazi, obořřivelníři a ryby. řvazek první*, Praha 1895.; Alfred Edmund BREHM, *řivot zvířat. Díl IV., řhmyz*, Praha 1896 nebo 1897.

⁴⁴⁵ Adolf FRENKE, *Die Reptilien und Amphibien Deutschlands*, Leipzig 1881.

⁴⁴⁶ Josef KLIKA, *Brouci: řoustavný popis broukř ve st ední ř Evropř : zvlářř v řechách řřjřřících, se zvlářřnřm vřhledem ku řkodř , kterou brouci a larvy jejich řinř a s vyknuřm prost edkř , jimřřlze řkodu tuto zameřiti nebo aspořř umřřřiti*, Praha 1873.

⁴⁴⁷ Friedrich BERGE, *Käferbuch*, Stuttgart 1844.

⁴⁴⁸ Anton Benedikt REICHENBACH, *Der Schmetterlingsfreund: řusführliche Beschreibung der deutschen Schmetterlinge, ihrer Raupen und Puppen*, Leipzig 1852.

⁴⁴⁹ Frantiřek POLÍVKA, *Rostlinopis pro niřř t řdy řkol st edních*, Olomouc 1896.

⁴⁵⁰ Alexander Josef BERNARD, *P řrodopis rostlinstva pro niřř t řdy st edních řkol*, Praha 1898.

⁴⁵¹ Gotthard SMOLA , *Rostlinopis pro niřř odd lení st edních řkol*, Praha 1903.

⁴⁵² Wilhelm Ludwig PETERMANN, *Das Pflanzenreich in vollständigen Beschreibungen dargestellt, nach dem natürlichen řystēme geordnet und in naturgetreuen Abbildungen gezeichnet*, Leipzig 1845.

⁴⁵³ Jan Svatopluk PRESL, *Po ářkové rostlinosloví*, Praha 1848.

⁴⁵⁴ Ladislav Josef řELAKOVSKÝ, *Pokorného názorný p řrodopis rostlinstva*, Praha 1870.

⁴⁵⁵ Josef VELENOVSKÝ, *Atlas rostlinstva pro řkolu i d řm*, řábor 1886.

knize *O útvárné biologii ra-elin jiho eských*.⁴⁵⁶ asami se zaobíral Anton Hansgirg v díle *Prodromus eských as sladkovodních*.⁴⁵⁷ Houby jedlé a jim podobné jedovaté zkoumal eský mykolog Jan Bezd k.⁴⁵⁸ Botanik a p írodov decký spisovatel Josef D de ek pozoroval *Mechy jatrovkovité kv teny eské*.⁴⁵⁹ Herbá lé ivých rostlin sestavil Franti-ek Dlouhý.⁴⁶⁰ *Klí -t pa ský, ili navedení k -t pování ovocných strom a popis nejznám j-ích druh ovocných v echách* sepsal Franti-ek Pixa.⁴⁶¹ O -t pa ství se zajímal také eský odborný spisovatel Ladislav Burket se svou publikací *Jablo : Monografické pojednání pro eské -t pa e a p átelé -t pa ství*.⁴⁶²

šLc. Mineralogieõ

Prvním v t-ím souborem knih, který profesorská knihovna v oblasti šmineralogieõ obsahovala, jsou u ebnice o šnerostopisu.õ *Nerostopis pro vy-í gymnaziální a reální -koly. S 543 výkresy na 402 obrazcích* vytvo il eský univerzitní profesor mineralogie a geologie Emanuel Bo ický.⁴⁶³ *Nerostopisem pro niř-í t ídy st edních -kol* se zabýval st edo-kolský profesor Franti-ek Vilém Rosický,⁴⁶⁴ ale také Karel Kopecký,⁴⁶⁵ který vydal svou práci pod stejným názvem, a to *Nerostopis. Pro vy-í gymnázia* sepsal editel gymnázia v Litomy-li Franti-ek Xaver Fischer.⁴⁶⁶ Knihovna vlastnila také u ebnici geologie, kterou sestavil Jan Krej í a pojmenoval ji *Geologie, ili nauka o útvarech zemských, se zvlá-tním ohledem na krajiny eskoslovenské*.⁴⁶⁷ Geologií ur ité oblasti se pak v novali spí-e n me tí auto i. Pelh imovská knihovna obsahovala práci od Cornelia Doeltera *Vorläufige Mittheilung über den geologischen Bau der pontinischen Inseln*, která se zabývá Pontinskými ostrovy.⁴⁶⁸ Knihu o geologických podmínkách v zemích u Egejského pob effí *Überblick*

⁴⁵⁶ Jan VILHELM, *O útvárné biologii ra-elin jiho eských*, Praha 1901.

⁴⁵⁷ Anton HANSGIRG, *Prodromus eských as sladkovodních*, Praha 1889.

⁴⁵⁸ Jan BEZD K, *Houby jedlé a jim podobné jedovaté: Podrobné popsání d leřt j-ích druh hub, etné p edpisy jich p ípravování a p stování*, Praha 1901.

⁴⁵⁹ Josef D DE EK, *Mechy jatrovkovité kv teny eské*, Praha 1884.

⁴⁶⁰ Franti-ek DLOUHÝ, *Lé ivé rostliny: herbá*, Praha 1904.

⁴⁶¹ Franti-ek PIXA, *Klí -t pa ský, ili navedení k -t pování ovocných strom a popis nejznám j-ích druh ovocných v echách*, Praha 1848.

⁴⁶² Ladislav BURKET, *Jablo : Monografické pojednání pro eské -t pa e a p átelé -t pa ství díl první*, Praha 1882.

⁴⁶³ Emanuel BO ICKÝ, *Nerostopis pro vy-í gymnaziální a reální -koly. S 543 výkresy na 402 obrazcích*, Praha 1876.

⁴⁶⁴ Franti-ek Vilém ROSICKÝ, *Nerostopis pro niř-í t ídy st edních -kol*, Praha 1882.

⁴⁶⁵ Karel KOPECKÝ, *Nerostopis pro niř-í t ídy st edních -kol*, Praha 1892.

⁴⁶⁶ Franti-ek Xaver FISCHER, *Nerostopis. Pro vy-í gymnázia*, Praha 1877.

⁴⁶⁷ Jan KREJ Í, *Geologie, ili nauka o útvarech zemských, se zvlá-tním ohledem na krajiny eskoslovenské*, Praha 1877.

⁴⁶⁸ Cornelio DOELTER, *Vorläufige Mittheilung über den geologischen Bau der pontinischen Inseln*, Wien 1875.

über die geologischen Verhältnisse eines Theiles der ägäischen Küstenländer vydal kolektiv autor Alexandr Bittner, Melchior Neumayr a Friedrich Teller.⁴⁶⁹ Franz Toula se v noval výzkumu v západní ásti Balkánu a p ílehlých oblastech, a proto mohl sepsat publikaci *Geologische Untersuchungen im Westlichen Theine des Balkan und in den Angrenzenden Gebieten*.⁴⁷⁰ Mnoho n mecky psaných spis z profesorské knihovny se zaobírá krystaly. Jedná se nap íklad o dílo *Vielfache Brechung eines Lichtstrahles in Kalkspath-Krystallen* od Eduarda Schöbla, které pojednává o lomu sv tla krystal .⁴⁷¹ Práce Jakoba Schabuse *Bestimmung der Krystallgestalten* popisuje r zné tvary krystal .⁴⁷² V profesorské knihovn byly obsařeny také dokumenty, které mají jako p edm t svého bádání minerály. Alexander Bernard sestavil *Atlas mineral*⁴⁷³ a vyufitelnost minerál popsal Johann Grimm v knize *Die lagerstätten der nutzbaren Mineralien*.⁴⁷⁴

šLd. asopisyõ

První p írodov decký asopis, který pelh imovské gymnázium vlastnilo ve své knihovn (i kdyřl jen dva ro níky), byla *fiiva*.⁴⁷⁵ Tento asopis zalofíl v roce 1853 Jan Evangelista Purkyn a jedná se o nejstar-í stále vycházející asopis v oboru.⁴⁷⁶ Dal-í významný a také stále vycházející asopis, který gymnázium odebíralo, se jmenoval *Vesmír*.⁴⁷⁷ Tento m sí níř vychází od roku 1871 a jeho zakladatelem byl student medicíny Václav F. Kumpo-t.⁴⁷⁸ T etí asopis, který do profesorské knihovny také pravideln p ícházet, byl *Verhandlungen der kaiserlich-königlichen Geologischen Reichsanstalt*. Tento asopis dnes jifl nevychází. Vydáván byl od roku 1867 do roku 1917. Poté se asopis n kolikrát p ejmenoval.⁴⁷⁹ tvrtý odebíraný asopis m l název *Anzeiger der kaiserliche Akademie der Wissenschaften*. Vycházet od roku 1864 do roku

⁴⁶⁹ Alexandr BITTNER, Melchior NEUMAYR a Friedrich TELLER, *Überblick über die geologischen Verhältnisse eines Theiles der ägäischen Küstenländer*, Wien 1880.

⁴⁷⁰ Franz TOULA, *Geologische Untersuchungen im Westlichen Theine des Balkan und in den Angrenzenden Gebieten*, Wien 1877.

⁴⁷¹ Eduard SCHÖBL, *Vielfache Brechung eines Lichtstrahles in Kalkspath-Krystallen*, Wien 1852.

⁴⁷² Jakob SCHABUS, *Bestimmung der Krystallgestalten in chemischen Laboriem erzeugter Producte*, Wien 1855.

⁴⁷³ Alexander BERNARD, *Atlas mineral*, Praha 1907.

⁴⁷⁴ Johann GRIMM, *Die lagerstätten der nutzbaren Mineralien*, Prag 1869.

⁴⁷⁵ Ott v slovníř nau ný XXVII, s. 849.

⁴⁷⁶ *fiiva* ó [online].[cit. 2014-04-22]. Dostupné na WWW: <http://ziva.avcr.cz/> ; <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPageDoc.do?id=6423560>

⁴⁷⁷ Ott v slovníř nau ný XXVI, s. 613.

⁴⁷⁸ *Vesmír* ó [online].[cit. 2014-04-22]. Dostupné na WWW: <http://www.vesmír.cz/> ; <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPageDoc.do?id=10986133&picp=&it=&s=djvu>

⁴⁷⁹ *Verhandlungen der kaiserlich-königlichen Geologischen Reichsanstalt* ó [online].[cit. 2014-04-22]. Dostupné na WWW: <http://www.oeab.at/kulturgeologie/biblio2.htm>

1917, od roku 1947 se jmenuje *Österreichische Akademie der Wissenschaften, Mathematisch-naturwissenschaftliche Klasse, Anzeiger*.⁴⁸⁰ Poslední časopis, který byl uveden v seznamu, nesl název *Naturwissenschaftliche Rundschau*, založen byl v roce 1948 a vychází dodnes.⁴⁸¹

šLe. R zné z p írodopisuõ

Do této kategorie byl na prvním místě zahrnut každoročně vycházející časopis *Die feierliche Sitzung der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften*,⁴⁸² který vycházel od roku 1852 do roku 1914, přičemž knihovna vlastnila ročníky od roku 1854 do roku 1884. Dále můžeme v tomto oddělení nalézt u edice *P írodopis pro nif-í reálné -koly* od Františka Xavera Maximiliana Zippeho, kterou přeložil Jan Krejčí.⁴⁸³ *Botaniku pro vy-í t ídy st edních -kol: s 620 výkresy na 259 obrazcích* sestavil již zmíněný František Václav Rosický.⁴⁸⁴ Fenologickému pozorování z rostlinné a živočišné říše se ve svém díle *Phänologische Beobachtungen aus dem Pflanzen-und Thierreiche* věnoval Carl Fritsch.⁴⁸⁵ Ze živočišné říše pak můžeme v tomto úseku nalézt také několik knih, které se zabývají hospodářstvím. Konkrétně *O ústrojnosti v ely* napsal Vítězslav Ruth⁴⁸⁶ a *V ely ství podběrné* sepsal Josef A. Pitra.⁴⁸⁷ *O Plemenech, tvarech těla a živobytí skotu* sepsal dílo František Kraupner.⁴⁸⁸ Nakonec *Nauku o kovárnictví: knihu pro kováře, rolníky a milovníky koní v obecné vyobrazení* vytvořil František Těšák.⁴⁸⁹

šOa. ó Od. V decké spisy eské akademie v dõ

Akoliv byla tato kategorie nazvána v decké spisy eské akademie vědy, ve skutečnosti byly do tohoto úseku zahrnuty všechny vědecké sborníky eské akademie vědy. Tato kategorie byla rozdělena do čtyř samostatných částí a každá z nich obsahovala soupis jednotlivých ročníků určitého sborníku.

⁴⁸⁰ *Anzeiger der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften* [online]. [cit. 2014-04-22]. Dostupné na WWW: <http://www.oeab.at/kulturgeologie/biblio9.htm>

⁴⁸¹ *Naturwissenschaftliche Rundschau* [online]. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z WWW: <http://www.naturwissenschaftliche-rundschau.de/>

⁴⁸² *Die feierliche Sitzung der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften* [online]. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z WWW: http://www.worldcat.org/title/feierliche-sitzung-der-kaiserlichen-akademie-der-wissenschaften/oclc/183371322&referer=brief_results

⁴⁸³ František Xaver Maximilian ZIPPE, *P írodopis pro nif-í reálné -koly*, Praha 1862.

⁴⁸⁴ František Václav ROSICKÝ, *Botanika pro vy-í t ídy st edních -kol: s 620 výkresy na 259 obrazcích*, Praha 1884.

⁴⁸⁵ Carl FRITSCH, *Phänologische Beobachtungen aus dem Pflanzen-und Thierreiche*, Wien 1869.

⁴⁸⁶ Vítězslav RUTH, *O ústrojnosti v ely*, Praha 1881.

⁴⁸⁷ Josef A. PITRA, *V ely ství podběrné*, Praha 1873.

⁴⁸⁸ František KRAUPNER, *Plemena, tvary těla a živobytí skotu*, Praha 1873.

⁴⁸⁹ František TĚŠÁK, *Nauka o kovárnictví: kniha pro kováře, rolníky a milovníky koní v obecné vyobrazení*, Praha 1882.

První část zahrnovala sborník *Rozpravy české akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída I.*⁴⁹⁰ Toto periodikum vycházelo od roku 1891 do roku 1918 a do knihovny byly zařazeny ročníky 1891-1906.

Druhá část obsahovala také *Rozpravy české akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída II, Mathematicko-přírodnická.*⁴⁹¹ Tento seriál vycházel také od roku 1892 do roku 1916 a knihovna disponovala všemi ročníky.

Třetí část zahrnovala *Rozpravy české akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída III.*⁴⁹² Toto periodikum vycházelo od roku 1892 do roku 1920. V knihovně byly uloženy ročníky od roku 1892 do roku 1915.

V poslední části byl zařazen sborník *Almanach české akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.*⁴⁹³ Tento seriál vycházel od roku 1891 do roku 1918 a knihovna vlastnila všechny vydané ročníky.

šOe. Soupis rukopisů

První soupis rukopisů, který byl v katalogu knihovny zapsán, byl *Soupis rukopisů Knihovny Metropolitní kapitoly pražské* a sestavil ho Adolf Patera s Antonínem Podlahou.⁴⁹⁴ Druhý soupis představovala kniha *Rukopisy Majorátní knihovny hraběte z Nostitz a Rhienecka v Praze*, který sestavil Josef Vítězslav Týmák.⁴⁹⁵ A poslední soupis profesorské knihovny *Bohemika knížete Dietrichsteinské Knihovny v Mikulově* podal opět Adolf Patera.⁴⁹⁶

⁴⁹⁰ *Rozpravy české akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída II, Mathematicko-přírodnická* [online]. [cit. 2014-04-24]. Dostupné z WWW:

<http://kramerius.lib.cas.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae767057-435d-11dd-b505-00145e5790ea>

⁴⁹¹ *Rozpravy české akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída II, Mathematicko-přírodnická* [online]. [cit. 2014-04-24]. Dostupné z WWW:

<http://kramerius.lib.cas.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae767058-435d-11dd-b505-00145e5790ea>

⁴⁹² *Rozpravy české akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída III* [online]. [cit. 2014-04-24]. Dostupné z WWW:

<http://kramerius.lib.cas.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ae74754a-435d-11dd-b505-00145e5790ea>

⁴⁹³ *Almanach české akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění* [online]. [cit. 2014-04-24]. Dostupné na WWW: <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowMonograph.do?id=17367>

⁴⁹⁴ Adolf PATERA a Antonín PODLAHA, *Soupis rukopisů Knihovny Metropolitní kapitoly pražské*, Praha 1915.

⁴⁹⁵ Josef Vítězslav TÝMÁK, *Rukopisy Majorátní knihovny hraběte z Nostitz a Rhienecka v Praze*, Praha 1910.

⁴⁹⁶ Adolf PATERA, *Bohemika knížete Dietrichsteinské Knihovny v Mikulově*, Praha 1915.

Správci profesorské knihovny

Po rozboru této rozsáhlé knihovny zbývá ještě zmínit, kdo se o ní staral.⁴⁹⁷ V době jejího vzniku, tedy ve školním roce 1871/1872, dostal profesorskou knihovnu na starost učitel matematiky a přírodopisu Karel Mollenda, v následujícím školním roce převedl vedení profesorské knihovny učitel Otomar Vít, který však v roce 1879 zemřel. Proto tuto funkci od školního roku 1879/1880 zastával opět učitel náboženství, tentokrát Jan Kukla. Ten se tohoto úkolu vzdal v roce nástupu svého následovníka, což bylo ve školním roce 1885/1886. Knihovníkem profesorské knihovny se tedy stal učitel českého a latinského jazyka Jan Kocišek, který ji však vedl jen jeden školní rok. Poté se na dlouhých dvanáct školních let ujal profesorské knihovny učitel latinského a českého jazyka Jan Soukup. Ten ale ve školním roce 1897/1898 přešel z gymnázia v Pelhřimově na gymnázium do Písku, a tak se o knihovnu staral učitel stejných předmětů Vincenc Kovara, který ovšem v roce 1902 také přešel na jiné gymnázium, konkrétně do Brna. Na zbytek roku 1902 se tedy stal knihovníkem učitel dějepisu, zeměpisu a francouzštiny Eduard Janáček. Od roku 1903/1904 byl správcem učitel latinského a českého Ferdinand Hoffmeister, který o knihovnu peval až do školního roku 1910/1911, s výjimkou druhého pololetí v roce 1905 a ve školním roce 1905/1906, kdy tuto úlohu dočasně zastával učitel totofných předmětů Tomáš Snitvý. Známý pelhřimovský učitel dějepisu a zeměpisu Karel Polesný vedl profesorskou knihovnu od školního roku 1910/1911 do školního roku 1914/1915 a poté ji převedl Josef Trnka, který na pelhřimovském gymnáziu učil také dějepis a zeměpis. Na školní rok 1918/1919 byl jako knihovník profesorské knihovny zapsán opět Karel Polesný, ovšem od následujícího školního roku až do roku 1933/1934 zastával tento post opět Josef Trnka. Protože ten ale odešel na post zatímního správce reálného gymnázia v Jilemnici, převedl profesorskou knihovnu učitel latinského a českého jazyka Gustav Eduard, který tento post ponechal poslednímu dožitému knihovníkovu profesorské knihovny a tím byl učitel dějepisu a zeměpisu Jan Friedl.

⁴⁹⁷ Informace o správcích profesorské knihovny jsou získány z *Výročních zpráv gymnázia Pelhřimov* od roku 1872 do 1939.; Příslušné informace o jednotlivých učitelích a jejich zaměstnání pocházejí z *Památník Státního reálného gymnasia*, s. 138-142.

5.2 flákovská knihovna

5.2.1 Dochování knih z flákovské knihovny, chronologický a jazykový rozbor

Jak již bylo řečeno, gymnázium Pelhřimov mělo v době svého založení knihovnu také pro fláky. Prameny k této knihovně však nejsou uloženy ve Státním okresním archivu v Pelhřimově jako prameny k profesorské knihovně, ale v učitelské knihovně gymnázia Pelhřimov. K rozboru flákovské knihovny jsem zpracovala knihu s názvem *Katalog knihovny flákovské*.⁴⁹⁸ Tento dokument nemá oíslované stránky, po jejich spoítání se ukázalo, že pramen by měl mít 435 stran. Záznamy knih nebyly rozděleny stejně jako v knihovně profesorské podle jednotlivých oborů, nýbrž podle věkové skupiny fláků.⁴⁹⁹ Každé oddělení bylo totiž určeno pro dva ročníky, což znamená, že knihy z prvního oddělení byly určeny pro fláky primy a sekundy, publikace z druhého oddělení pro studenty tercie a kvarty, třetí oddělení zase pro studující v kvintě a sextě a poslední čtvrté oddělení bylo určeno pro poslední dva ročníky – septimu a oktávu.

Z popisu jednotlivých knih se nám kromě dohledat podobné informace jako u publikací z knihovny profesorské a pro větší přehlednost si můžeme prohlédnout tabulku 3. První údaj o knihách je stejný a je jím signatura, dále následuje inventární číslo, které v profesorské knihovně jako samostatná kolonka chybí. Poté následuje políčko pro vyplnění jména spisovatele a nápis knihy a kde, u koho a kdy byla vydána. Stejně jako profesorské knihovně se vyplnil počet svazků, sešitů, navíc byl v *Katalogu* prostor i pro počet listů, který ovšem původně i když byl, ale nebyl. Poslední informací byla cena knihy v korunách a haléřích a dále poznámky, ve kterých se mohla objevit informace o ročníku, ve kterém byla kniha do flákovské knihovny přijata, její přesunutí, nahrazení nebo vyřazení. A protože v *Katalogu knihovny flákovské* nebylo u ceny vymezeno místo pro dary, jako tomu bylo v případě profesorské knihovny, byly dary zapisovány právě do poznámky.

Tabulka 3 Ukázka popisu jednotlivé knihy v flákovské knihovně

Signatura katalogu	číslo inventáře	Jméno spisovatele	Obsahuje			Cena	Poznámky
			Svazk	Sešit	List		

⁴⁹⁸ *Katalog knihovny flákovské*, Učitelská knihovna gymnázia Pelhřimov.

⁴⁹⁹ Kolik mělo každé oddělení flákovské knihovny přesně knih, se nám kromě dohledat u tabulky 4.

Stejně jako u knihovny profesorské bude nyní následovat rozbor po obsahové, jazykové, ale také dochování knih z flákovské knihovny, kterým opíráme se.

Dočování knih z flákovské knihovny

V dnešní učitelské knihovně gymnázia v Pelhřimově jsou uloženy knihy také z bývalé knihovny flákovské. Z celkového počtu 4017 knih je však dochováno jen mizivé procento. Nejvíce se zachovala stejnojmenná díla knihovny v několika vydáních. Tyto spisy představuje *Babinka* od Boženy Němcové,⁵⁰⁰ *Staré pověsti české*⁵⁰¹ a *Psůhlavci*⁵⁰² od Aloise Jiráska, *Máj* od Karla Hynka Máchy⁵⁰³ nebo *Květy u potoka* od Karolíny Světlé.⁵⁰⁴ Z historických povídek se zachovala díla Václava Beneše Tebízského.⁵⁰⁵ Z poezie je v dnešní učitelské knihovně uložena *Kytice* od Karla Jaromíra Erbena,⁵⁰⁶ ale také *Slávy dcera* od Jána Kolára⁵⁰⁷ a sbírka básní *Lesní kvítí* od Adolfa Heyduka.⁵⁰⁸ Nakonec z dobrodružných románů, které flákovská knihovna vlastnila se dochovaly jen některé knihy Julese Vernea.⁵⁰⁹

Chronologický rozbor

Ani chronologický rozsah flákovské knihovny není tak pestrý jako rozsah knihovny profesorské, protože se sem nezařazovaly žádné zastaralé publikace, nýbrž díla, která vycházela nově. I proto 69 % knih v flákovské knihovně pochází z 20. století a zbylých 31 % zastávají knihy z 19. století. Nejstarší kniha, která byla do knihovny zařazena je z roku 1829 a jednalo se o divadelní hru *Der silberne Hochzeit* od německého dramatika a spisovatele Augusta von Kotzebue.⁵¹⁰

Jazykový rozbor

Jazykové složení flákovské knihovny se od profesorské liší zejména tím, že zastoupení různých jazyků, kterými byly knihy napsány, není tak rozdílné. Vyplývá to především ze zaměření knihovny, která byla vymezena především pro děti a mládež.

⁵⁰⁰ Božena Němcová, *Babinka*, Praha 1892.; Božena Němcová, *Babinka*, Praha 1906.

⁵⁰¹ Alois Jirásek, *Staré pověsti české*, Praha 1899.; Alois Jirásek, *Staré pověsti české*, Praha 1910.

⁵⁰² Alois Jirásek, *Psůhlavci*, Praha 1910.

⁵⁰³ Karel Hynek Mácha, *Máj*, Praha 1906.

⁵⁰⁴ Karolína Světlá, *Květy u potoka*, Praha 1900.

⁵⁰⁵ Václav Beneš Tebízský, *Z různých dob, Po adéresté*, Praha 1888.; Václav Beneš Tebízský, *Z různých dob, Po adé sedmé*, Praha 1888.

⁵⁰⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1893.

⁵⁰⁷ Ján Kollár, *Slávy dcera*, Praha 1896.

⁵⁰⁸ Adolf Heyduk, *Lesní kvítí*, Praha 1873.

⁵⁰⁹ Jules Verne, *Dvacet tisíc mil pod mořem*, Praha 1884.; Jules Verne, *Doktor Ox*, Praha 1893.; Jules Verne, *Cesta kolem světa za osmdesát dní*, Praha 1895. Jules Verne, *Do stědu země*, Praha 1929.

⁵¹⁰ August von Kotzebue, *Der silberne Hochzeit*, Wien 1829.

I proto 90 % knih v flákovské knihovně bylo napsáno českým jazykem. Jen malá skupinka knih (7 %), které byly určené především starším flákům, byly psány jazykem francouzským a zbylá 3 % zastávají knihy psané jazykem německým.

5.2.2 Tématický rozbor flákovské knihovny

V *Katalogu knihovny flákovské* bylo zapsáno 4017 knih. Protože knihovna byla určena především pro studenty gymnázia, odpovídala tomu i skladba knih. A to nejen v knihovně jako celku, ale také v jednotlivých odděleních, protože na rozdíl od knihovny profesorské obsahovala knihovna flákovská především knihy z oblasti literatury. Navíc, jak už víme z jazykového rozboru naprostá většina knih je psána česky, tudíž i autoři byli českého původu a jen malé procento představovaly překlady zahraničních autorů. Jednotlivá oddělení se vyznačovala tím, že na rozdíl od prvního a druhého oddělení, kde nejpočetnější skupinu knih zastupovaly povídky a pohádky, ve třetím a zejména ve čtvrtém oddělení převládaly spíše romány a hojně je zastoupena také poezie.

Tabulka 4.4: Počet knih v jednotlivých odděleních flákovské knihovny

Oddělení	Počet knih
1. oddělení	645
2. oddělení	683
3. oddělení	1342
4. oddělení	1347
Celkem	4017

Z této tabulky můžeme vidět, že třetí a čtvrté oddělení obsahuje dvakrát tolik knih než oddělení první a druhé, z čehož se dá usuzovat, že na fláky kvinty, sexty, septimy a oktávy byl kladen vyšší požadavek.

š1. oddělení

Jak již bylo řečeno, první oddělení bylo určeno pro první dva ročníky gymnaziální výuky, tedy pro fláky primy a sekundy a největší skupinou knih představovaly povídky. Z těchto můžeme jmenovat povídku pro mládež *Chudé dítě* od profesora náboženství Bohumila Františka Hakla,⁵¹¹ povídku ze studentského života

⁵¹¹ Bohumil František HAKL, *Chudé dítě a jeho kaple a strážka na Vrcholci : Povídka pro mládež*, Praha 1875.

Zapomenutý od prozaika a fejetonisty Josefa Leopolda Hrdiny,⁵¹² která se v prvním oddělení objevila dokonce v několika výtiscích, nebo publikaci *Za slávou p veckou* od Ladislava Benýka.⁵¹³ Dále flákovská knihovna zahrnovala povídky od Aloise Dostála *Jen poctiv*⁵¹⁴ nebo *Z lásky sesterské*,⁵¹⁵ od Františka Josefa Andrlíka *Spolufláci*⁵¹⁶ nebo *Tobiá- v t drý den a n kolik flertovných povídek* od Ignáce Hermanna.⁵¹⁷ Do prvního oddělení bylo zařazeno také několik knih s pohádkami, například *Pohádky* od Jana Václava Nováka,⁵¹⁸ *Pohádky národní pro českou mládež* vybral Jan Karel Hra-⁵¹⁹ a *Pohádky hradního zbrojno-*e** upravil Ignác Hofírek.⁵²⁰ Dále tato knihovna obsahovala také *Pohádku o hloupém Honzovi* od Adama Chlumeckého⁵²¹ nebo soubor *Pohádka za pohádkou* od Josefa Kalenského.⁵²² Do prvního oddělení se řadila také díla významných prozaiků. Mezi ty patřila Boflena Němcová se svou *Babi kou*, která se v tomto oddělu objevovala v několika vydáních.⁵²³ Z několika vydání si mohli fláci vybrat i dílo *Národní báchorky a poví-*sti**⁵²⁴ nebo *Chý-*e* pod horami*.⁵²⁵ Studenti si mohli od této autorky najít také *Pohorskou vesnici*.⁵²⁶ Od Eli-ky Krásnohorské obsahovalo toto oddělení díla *Ji inky*, *Trojflístek*, *Z tajemných í-*í**, nebo *Pohádky z daleka i z blízka*.⁵²⁷ Od Julia Zeyera vlastnila flákovská knihovna *Maeldunovu výpravu*.⁵²⁸ Ze zahraničních autorů, jejichž knihy četla především mládež, jsou nejvíce zastoupeny knihy Julese Vernea, a to *P t ned l v balon*, *Patnáctiletý kapitán* a *Oceánem na k e ledové* z cyklu *Podivuhodné cesty*.⁵²⁹ Z historických povídek byla do prvního oddělení flákovské

⁵¹² Josef Leopold HRDINA, *Zapomenutý: povídka ze studentského flivota*, Praha 1894.

⁵¹³ Ladislav BENÝK, *Za slávou p veckou: povídka*, Praha 1903.

⁵¹⁴ Alois DOSTÁL, *Jen poctiv*, Praha 1897.

⁵¹⁵ Alois DOSTÁL, *Z lásky sesterské*, Praha 1905.

⁵¹⁶ František Josef ANDLÍK, *Spolufláci: Povídka pro mládež*, Tel 1908.

⁵¹⁷ Ignác HERRMANN, *Tobiá-*k* v t drý den a n kolik flertovných povídek o zví átkách*, Praha 1909.

⁵¹⁸ Jan Václav NOVÁK, *Pohádky*, Praha 1896.

⁵¹⁹ Jan Karel HRA-⁵¹⁹, *Pohádky národní*, Praha 1873.

⁵²⁰ Ignác HOFÍREK, *Pohádky hradního zbrojno-*e**, Praha 1899.

⁵²¹ Adam CHLUMECKÝ, *Pohádka o hloupém Honzovi*, Tel 1905.

⁵²² Josef KALENSKÝ, *Pohádka za pohádkou*, Praha 1911.

⁵²³ Boflena Němcová, *Babi ka*, Praha 1901.; Boflena Němcová, *Národní báchorky a poví-*sti**, Díl II., Praha 1880.; Boflena Němcová, *Babi ka*, Praha 1906.; Boflena Němcová, *Babi ka*, Praha 1909.

⁵²⁴ Boflena Němcová, *Národní báchorky a poví-*sti**, Díl I., Praha 1880.; Boflena Němcová, *Národní báchorky a poví-*sti**, Díl I. ó IV., Praha 1905.

⁵²⁵ Boflena Němcová, *Chý-*e* pod horami*, Praha 1925.

⁵²⁶ Boflena Němcová, *Pohorská vesnice: Povídka ze flivota lidu venkovského*, Praha 1921.

⁵²⁷ Eli-ka Krásnohorská, *Ji inky: tení pro mládež*, Praha 1875.; Eli-ka Krásnohorská, *Trojflístek*, Praha 1895.; Eli-ka Krásnohorská, *Trojflístek*, Praha 1895.; Eli-ka Krásnohorská, *Pohádky z daleka i z blízka*, Praha 1904.

⁵²⁸ Julius ZEYER, *Maeldunova výprava*, Písek 1895.

⁵²⁹ Jules VERNE, *P t ned l v balon*, Praha 1912.; Jules VERNE, *Patnáctiletý kapitán*, Praha 1901.; Jules VERNE, *Oceánem na k e ledové*, Praha 1892.

knihovny za azena díla Aloise Jiráska *Staré pověsti české*⁵³⁰ a *Z dávná i nedávná*.⁵³¹ V prvním oddělení se však objevují také u ebnice, zejména d jepis a p írodopisu. flákovská knihovna tak disponovala *D jepisem pro mládeř eskoslovanskou na -kolách národních* od Jana Václava Poklopa,⁵³² *Ohlasem na-ich d jin*⁵³³ od Filipa Hy-mana nebo *Stru né d jiny národa eského* od Karla Vorovky.⁵³⁴ Z p írodopisu zahrnovalo první oddělení knihy o *Rostlinopisu* od Gottharda Smola e⁵³⁵ nebo *fivo ichopisu* od Franti-ka Polívky,⁵³⁶ který byl v d ív j-ím vydání ulofen také v profesorské knihovn .

š2. odd lení

V druhém oddělení, které bylo ur ené pro studující tercie a kvarty, byly povídky nejpo etn j-í skupinou knih stejn jako v prvním oddělení. Za adit do nich m fme povídky od Karla Václava Raise, nap íklad *Povídky o eských um lcích, Potm chu , Za sv tem* nebo *Lopata*.⁵³⁷ Z dal-ích povídek m fme jmenovat *Bodlák a r fle* od Josefa Sokola,⁵³⁸ *Povídku o sv tle* od Antonína Svobody⁵³⁹ nebo *U dolinské továrny* od Jana Nálevky.⁵⁴⁰ Na rozdíl od prvního oddělení bylo v druhém daleko mén pohádek. *N kolik pohádek a pov stí z moravského Vala-ska* sestavil Matou- Václavek.⁵⁴¹ Studenti m li k dispozici také dva díly *Pohádek* od n meckého autora Wilhelma Hauffa,⁵⁴² které p elofila Teréza Turnerová. A nakonec *O Popelu-ee a jiné slovenské pohádky* si fláci mohli p j it od Bofleny N mcové⁵⁴³ a ani druhé oddělení se neobe-lo bez její *Babi ky*. V flákovské knihovn se v-ak objevily i dal-í spisy Bofleny N mcové,⁵⁴⁴ a to *Chudí lidé*, nebo *Obrázek vesnický*. Dal-í prozaické práce, které flákovská knihovna vlastnila, byly od Eli-ky Krásnohorské. Do druhého oddělení od ní

⁵³⁰ Alois JIRÁSEK, *Staré pověsti české*, Praha 1899.; Alois JIRÁSEK, *Staré pověsti české*, Praha 1910.

⁵³¹ Alois JIRÁSEK, *Z dávná i nedávná*, Praha 1920.

⁵³² Jan Václav POKLOP, *D jepis pro mládeř eskoslovanskou na -kolách národních*, Praha 1872.

⁵³³ Filip HYTMAN, *Ohlas na-ich d jin*, Praha 1895.

⁵³⁴ Karel VOROVKA, *Stru né d jiny národa eského*, Praha 1897.

⁵³⁵ Gotthard SMOLA , *Rostlinopis pro st edních -kol*, Praha 1922.

⁵³⁶ Franti-ek POLÍVKA, *fivo ichopis pro nřt-í t ídy -kol st edních*, Olomouc 1922.

⁵³⁷ Karel Václav RAIS, *Povídky o eských um lcích*, Praha 1891.; Karel Václav RAIS, *Potm chu : povídky a kresby z Podho í (1884-1891)*, Praha 1892.; Karel Václav RAIS, *Za sv tem*, Praha 1896.; Karel Václav RAIS, *Lopata*, Praha 1902.

⁵³⁸ Josef SOKOL, *Bodlák a r fle: Povídka pro mládeř*, Praha 1873.

⁵³⁹ Antonín SVOBODA, *Povídka o sv tle*, Praha 1892.

⁵⁴⁰ Jan NÁLEVKA, *U dolinské továrny: povídka z Jizerských hor*, Bobnice u Nymburka 1898.

⁵⁴¹ Matou-VÁCLAVEK, *N kolik pohádek a pov stí z moravského Vala-ska*, Praha 1897.

⁵⁴² Wilhelm HAUFF, *Pohádky*, Praha 1903.

⁵⁴³ Boflena N MCOVÁ, *O Popelu-ee a jiné slovenské pohádky*, Praha 1927.; Boflena N MCOVÁ, *Babi ka*, Praha 1902.; Boflena N MCOVÁ, *Babi ka*, Praha 1903.; Boflena N MCOVÁ, *Babi ka*, Praha 1906.

⁵⁴⁴ Boflena N MCOVÁ, *Chudí lidé*, Praha 1906.; Boflena N MCOVÁ, *Obrázek vesnický*, Praha 1899.

byl do flákovské knihovny za azen soubor povídek *Srdcem i skutkem*⁵⁴⁵ a dále sbírka básní *Rezedky*.⁵⁴⁶ Další flena, jejíž publikace byly do druhého oddělení také za len ny, byla Karolína Sv tlá. *Kresby z Je-t dí* obsahovala knihovna n kolik vydání, ale knihy *K ífl u potoka* a *Vesnický román* m la jen jednou.⁵⁴⁷ Ze zahrani ních autor nelze opomenout Julese Vernea, protože do druhého oddělení byly za azeny odli-né knihy neřl do oddělení prvního. Jedná se o díla *Cesta kolem sv ta za osmdesát dní*, *Do st edu zem*, *Dva Robinsoni* op t z cyklu *Podivuhodné cesty* nebo sbírku povídek *Doktor Ox*.⁵⁴⁸ Historické povídky v knihovně prezentovaly knihy p edního autora tohoto flánu, kterým byl Václav Bene-T ebízský. Jedná se o n kolik výtisk *Pob lohorských elegií* a *V zá i kalicha*, ale také jeden výtisk *Obrázek z na-í minulosti*.⁵⁴⁹ Josef Ehrenberger je také ozna ován za autora historické prózy a knihovna obsahovala jeho spis *Boj a vít zství pravdy Boflí v echách*⁵⁵⁰ v n kolika vydáních. A ani v druhém oddělení nechyb ly *Staré pov sti eské* od Aloise Jiráska, ov-em k nalezení zde byl i spis *Z ech afl na konec sv ta*, dobrodružný román *V cizích slufbách* nebo román *Psohlavce*.⁵⁵¹ Druhé oddělení se ov-em od prvního li-í tím, že obsahuje mnohem více knih ze flánu poezie. Zde byl nej ast j-ím zástupcem Adolf Heyduk a jeho epické spisy *Old ich a Boflena*, *Na p ástkách* nebo *D d v odkaz*.⁵⁵² A nakonec ani v druhém oddělení nechyb ly u ebnice. flákovská knihovna vlastnila *D jepis eský v obrazcích pro eskoslovanskou mládeřl na -kolách* od Jana Václava Nikolaua,⁵⁵³ *D jiny národa eského v echách a na Morav* od Vladimíra ackého⁵⁵⁴ nebo *Ohlasy eských d jin* od Karla Václava Kuttana.⁵⁵⁵ A nakonec z p írodopisu zahrnovalo druhé oddělení knihu

⁵⁴⁵ Eli-ka KRÁSNOHORSKÁ, *Srdcem i skutkem: povídky pro eskou mládeřl*, Praha 1889.

⁵⁴⁶ Eli-ka KRÁSNOHORSKÁ, *Rezedky: sbírka drobných básní pro eskou mládeřl*, Praha 1892.

⁵⁴⁷ Karolína SV TLÁ, *Kresby z Je-t dí*, Praha 1900.; Karolína SV TLÁ, *Kresby z Je-t dí*, Praha 1922.; Karolína SV TLÁ, *Kresby z Je-t dí*, Praha 1930.; Karolína SV TLÁ, *K ífl u potoka*, Praha 1900.; Karolína SV TLÁ, *Vesnický román*, Praha 1899.

⁵⁴⁸ Jules VERNE, *Cesta kolem sv ta za osmdesát dní*, Praha 1895.; Jules VERNE, *Do st edu zem*, Praha 1929.; Jules VERNE, *Dva Robinsoni*, Praha 1931.; Jules VERNE, *Doktor Ox*, Praha 1893.

⁵⁴⁹ Václav Bene-T EBÍZSKÝ, *Pob lohorských elegií*, Praha 1906.; Václav Bene-T EBÍZSKÝ, *V zá i kalicha*, Praha 1906.; Václav Bene-T EBÍZSKÝ, *Obrázky z na-í minulosti*, Praha 1885.

⁵⁵⁰ Josef EHRENBERGER, *Boj a vít zství pravdy Boflí v echách*, Praha 1872.; Josef EHRENBERGER, *Boj a vít zství pravdy Boflí v echách*, Praha 1901.

⁵⁵¹ Alois JIRÁSEK, *Staré pov sti eské*, Praha 1899.; Alois JIRÁSEK, *Z ech afl na konec sv ta*, Praha 1890.; Alois JIRÁSEK, *V cizích slufbách*, Praha 1910.; Alois JIRÁSEK, *Psohlavci*, Praha 1910.

⁵⁵² Adolf HEYDUK, *Old ich a Boflena*, Praha 1893.; Adolf HEYDUK, *Na p ástkách*, Praha 1884.; Adolf HEYDUK, *D d v odkaz*, Praha 1902.

⁵⁵³ Jana Václava NIKOLAU, *D jepis eský v obrazcích pro eskoslovanskou mládeřl na -kolách*, Praha 1873.

⁵⁵⁴ Vladimír ACKÝ, *D jiny národa eského v echách a na Morav*, T ebí 1897.

⁵⁵⁵ Karel Václav KUTTAN, *Ohlasy eských d jin*, Praha 1892.

Uvedení do v dy p írodní, kterou napsal Thomas Henry Huxley a p elofil Franti-ek Bayer.⁵⁵⁶

š3. odd leníõ

Ani ve t etím odd lení flákovské knihovny, které bylo ur eno pro studenty kvinty a sexty, nechyb ly povídky, nebylo jich v-ak zdaleka tolik jako v prvních dvou odd leních. M fme v-ak uvést *Ona má rukavi ky! Praflátko* od Franti-ka Pravdy,⁵⁵⁷ *Starý pán z Domafllic* a *Latinská babi ka* od Ferdinanda Schulze⁵⁵⁸ nebo *V esová víla* od V nceslavy Luffické.⁵⁵⁹ Co se tý e pohádek, ty ufl se v t etím odd lení neobjevují. Místo nich jsou daleko více zastoupeny romány. Ty zahrnovaly *Rodinu Kavanovu* a *V-eko nebo nic* od Václava Bene-e Tmavského,⁵⁶⁰ román šdív ího srdceõ *Vlasti a Tob* od Berty Mühlsteinové⁵⁶¹ nebo román z idylického zákoutí *Setník Halaburd* od Václava Vl ka.⁵⁶² Z jednotlivých významn j-ích autor obsahovalo t etí odd lení op t *Babi ku*⁵⁶³ a dále *Sebrané spisy: III sv. Pohorská vesnice. Chý-e pod horami. Obrazy ze flivota slovenského*⁵⁶⁴ od Bofeny N mcové. Ve t etím odd lení mohli fláci nalézt dal-í dílo Eli-ky Krásnohorské, tentokrát sbírku básní *Tmavský Robinson*.⁵⁶⁵ Od Karolíny Sv tlé se ve t etím odd lení objevily publikace *Tkapulí*, *Na úsvit* a *Hubi ka*.⁵⁶⁶ I do t etího odd lení byly zahrnuty knihy z cyklu *Podivuhodné cesty* od Julese Vernea, v tomto p ípad *Cesta kolem M síce*, *Dvacet tisíc mil pod mo em* nebo *Zmatek nad zmatek*.⁵⁶⁷ Nechyb ly historické povídky od Václava Bene-e T ebízského, konkrétn *Z r zných dob*.⁵⁶⁸ Tento povídkový soubor se í p es sv j název zam oval na 17. století. Od vý-e zmín ného Josefa Ehrenbergera bylo do t etího odd lení umíst no dílo *Obrázky a obrazy ze flivota*.⁵⁶⁹ Naopak do tohoto odd lení jifl nebyly za azeny *Staré*

⁵⁵⁶ Thomas Henry HUXLEY, *Uvedení do v dy p írodní*, Praha 1902.

⁵⁵⁷ Franti-ek PRAVDA, *Ona má rukavi ky! Praflátko*, Praha 1853.

⁵⁵⁸ Ferdinand SCHULZ, *Starý pán z Domafllic*, Praha 1878.; Ferdinand SCHULZ, *Latinská babi ka*, Praha 1886.

⁵⁵⁹ V nceslava LUfiICKÁ, *V esová víla*, Praha 1893.

⁵⁶⁰ Václav Bene-TMMAVSKÝ, *Rodina Kavanova: román*, Praha 1891.; Václav Bene-TMMAVSKÝ, *V-eko nebo nic: román*, Praha 1889.

⁵⁶¹ Berta MÜHLSTEINOVÁ, *Vlasti a Tob !: Román dív ího srdce*, Praha 1886.

⁵⁶² Václav HALABURD, *Setník Halaburd: román z idylického zákoutí*, Praha 1892.

⁵⁶³ Bofena N MCOVÁ, *Babi ka*, Praha 1870.; Bofena N MCOVÁ, *Babi ka*, Praha 1892.

⁵⁶⁴ Bofena N MCOVÁ, *Sebrané spisy : III sv. Pohorská vesnice. Chý-e pod horami. Obrazy ze flivota slovenského*, Praha 1895.

⁵⁶⁵ Eli-ka KRÁSNOHORSKÁ, *Tmavský Robinson*, Praha 1887.

⁵⁶⁶ Karolína SV TLÁ, *Tkapulí*; vzpomínka z válek s Napoleonem I., Praha 1889.; Karolína SV TLÁ, *Na úsvit*, Praha 1902.; Karolína SV TLÁ, *Hubi ka*, Praha 1910.

⁵⁶⁷ Jules VERNE, *Cesta kolem M síce*, Praha 1870.; Jules VERNE, *Dvacet tisíc mil pod mo em*, Praha 1884.; Jules VERNE, *Zmatek nad zmatek*, Praha 1897.

⁵⁶⁸ Václav Bene-T EBÍZSKÝ, *Z r zných dob, Po adí sedmé*, Praha 1888.

⁵⁶⁹ Josef EHRENBERGER, *Obrázky a obrazy ze flivota*, Praha 1901-1902.

povídky od Aloise Jirásky, které oddělení se však mohlo být povídkou *Nevolnice*, historickým románem *Proti všem* nebo jimi zmíněnými *Psohlavci*.⁵⁷⁰ Stejně jako druhé oddělení i toto obsahovalo spisy se flánrem poezie, avšak do tohoto oddílu jich bylo méně než v prvním. Dále se zde objevovaly básně Adolfa Heyduka, tentokrát však lyrické. Mezi povídkami o básnické sbírky *Lesní kvítí*, *Ptačí motivy* nebo *Parnasie*.⁵⁷¹ Lyrickoepickou poezií v knihovně zastupuje *Máj*⁵⁷² od Karla Hynka Máchy. Dalším významným básníkem, jehož sbírky byly do tohoto oddělení také zařazeny, je Svatopluk ECH. Jako první jsme jmenovali *Zpěv vln Jana Buriana*, *Ve stínu lípy* a dále eposy *Hanuman* a *Dagmar*.⁵⁷³ Nakonec i toto oddělení obsahovalo učebnice, a to *Ilustrovaný dějepis český* od Petra Koudela a Jana Bedřicha Nováka.⁵⁷⁴ Z oboru přírodopisu si fláci mohli vybrat *Malý výběr z užitečných a zajímavých rostlin*, od Petra Hobzy.⁵⁷⁵

Š4. oddělení

Poslední čtvrté oddělení bylo určeno pro studenty septimy a oktávy. Samostatných povídek v tomto oddělení mnoho není, spíše se zde objevovaly jejich soubory. Jmenovali jsme *Povídky*, které sepsal Ferdinand Schulz,⁵⁷⁶ *Dvě povídky* od Františka Heritesse⁵⁷⁷ nebo *Nové povídky* od Boženy Vikové-Kuntické.⁵⁷⁸ Stejně jako v předchozím oddělení byly i zde daleko více zastoupeny romány. Mohlo se jednat i o přeložená díla zahraničních autorů, jako například *Svenský statek*, který napsala autorka švédského povídkového žánru Emilie Flygaré-Carlénová⁵⁷⁹ a do češtiny toto dílo přeložil Bohumil Klika. Dalším takovým dílem byla *Novina* od Ivana Sergejeviče Turgenjeva⁵⁸⁰ a přeložil ho Jan Štáfek. Stejný případ je také román *Garman a Worse* od norského spisovatele Alexandra Langa Kiellanda,⁵⁸¹ který přeložil editel gymnázia Václav Petr.

⁵⁷⁰ Alois JIRÁSEK, *Nevolnice*, Praha 1888.; Alois JIRÁSEK, *Proti všem*, Praha 1911.; Alois JIRÁSEK, *Psohlavci*, Praha 1910.

⁵⁷¹ Adolf HEYDUK, *Lesní kvítí*, Praha 1873.; Adolf HEYDUK, *Ptačí motivy*, Praha 1897.; Adolf HEYDUK, *Parnasie: 1887-1896*, Praha 1900.

⁵⁷² Karel Hynek MÁCHA, *Máj*, Praha 1906.; Karel Hynek MÁCHA, *Máj*, Praha 1913.

⁵⁷³ Svatopluk ECH, *Zpěv vln Jana Buriana*, Praha 1894.; Svatopluk ECH, *Ve stínu lípy*, Praha 1903.; Svatopluk ECH, *Hanuman*, Praha 1889.; Svatopluk ECH, *Dagmar*, Praha 1903.

⁵⁷⁴ Petr KOUDELA a Jan Bedřich NOVÁK, *Ilustrovaný dějepis český*, Praha 1889.

⁵⁷⁵ Petr HOBZA, *Malý výběr z užitečných a zajímavých rostlin*, Praha 1871.

⁵⁷⁶ Ferdinand SCHULZ, *Povídky*, Praha 1879.

⁵⁷⁷ František HERITES, *Dvě povídky*, Praha 1887.

⁵⁷⁸ Božena VIKOVÁ-KUNTICKÁ, *Nové povídky*, Praha 1893.

⁵⁷⁹ Emilie FLYGARÉ-CARLÉNOVÁ, *Svenský statek*, Praha 1904.

⁵⁸⁰ Ivan Sergejevič TURGENEV, *Novina*, Praha 1884?.

⁵⁸¹ Alexander Lange KIELLAND, *Garman a Worse*, Praha 1884.

Z d l znám j-ích autor nechyb la ani ve tvrtém odd lení *Babi ka*⁵⁸² Boflena N mcové a ani její povídka *Chudí lidé*.⁵⁸³ Od Eli-ky Krásnohorské obsahovalo tvrté odd lení adu básní *Vlny v proudu*,⁵⁸⁴ a dále *Rozpomínky*.⁵⁸⁵ fiákovská knihovna disponovala také *Upomínkami* od Karolíny Sv tlé.⁵⁸⁶ Co ale ve tvrtém odd lení chyb lo, byly dobrodrufné knihy Julese Vernea. Co bylo do tohoto odd lení op t zahrnuto, byly spisy Aloise Jiráska, jako nap íklad historické romány *Skály*, *Na dvo e vévodském*, *F. L. V k* nebo kronika *U nás*.⁵⁸⁷ Mezi historické povídky pak m fleme za adit *Záho anský hon*,⁵⁸⁸ ale také dal-í díly historických povídek *Z r zných dob* od Václava Bene-e T ebízského.⁵⁸⁹ Stejn jako ve dvou p edchozích odd leních, ani ve tvrtém nechyb ly knihy s poezií. Za azen byl op t *Máj* od Karla Hynka Máchy⁵⁹⁰ a od Adolfa Heyduka byly do fiákovské knihovny za len ny sbírky básní *V záti-í, samotách, Ritornelly* nebo *Básn*.⁵⁹¹ Nem fleme opomenout také díla Jaroslava Vrchlického *Legenda o sv. Prokopu*⁵⁹² nebo *Nové básn epické*.⁵⁹³ Do tvrtého odd lení byla umíst na v n kolika vydáních také báse *Slávy dcera* od Jána Kollára.⁵⁹⁴ tvrté odd lení zahrnovalo také divadelní hry. Nejv t-í soubor t chto her byl v fiákovské knihovn zachován od Williama Shakespeara a byly v n m jeho nejznám j-í hry *Hamlet*, *Romeo a Julie*, *Král Lear*, *Ve er t íkrálový*, *Král Richard II.*, *Macbeth*, *Král Jind ich IV.*, *Mnoho povyku pro nic a za nic*, *Bou e*, *Jak se vám to líbí* v p ekladu od Ladislava elakovského, Franti-ka Douchy, Jakuba Malého nebo Josefa Ji ího Kolára.⁵⁹⁵ A nakonec ani tvrté odd lení nez stalo bez u ebnic. Jan Stan k p ipravil

⁵⁸² Boflena N MCOVÁ, *Babi ka*, Praha 1901.

⁵⁸³ Boflena N MCOVÁ, *Chudí lidé*, Praha 1888.

⁵⁸⁴ Eli-ka KRÁSNOHORSKÁ, *Vlny v proudu: ada básní*, Praha 1885.

⁵⁸⁵ Eli-ka KRÁSNOHORSKÁ, *Rozpomínky: Básn*, Praha 1896.

⁵⁸⁶ Karolína SV TLÁ, *Upomínky*, Praha 1888.

⁵⁸⁷ Alois JIRÁSEK, *Skály: n kolik výjev z d jin samoty*, Praha 1892.; Alois JIRÁSEK, *Na dvo e vévodském: Ráj sv ta : dva historické obrazy*, Praha 1893.; Alois JIRÁSEK, *F. L. V k, ást II*, Praha 1895.; Alois JIRÁSEK, *F. L. V k, ást III*, Praha 1898.; Alois JIRÁSEK, *U nás, Kniha I*, Praha 1897.; Alois JIRÁSEK, *U nás, Kniha II*, Praha 1899.

⁵⁸⁸ Alois JIRÁSEK, *Záho anský hon*, Praha 1894.

⁵⁸⁹ Václav Bene-T EBÍZSKÝ, *Z r zných dob, Po adí -esté*, Praha 1888.; Václav Bene-T EBÍZSKÝ, *Z r zných dob, Po adí osmé*, Praha 1888.; Václav Bene-T EBÍZSKÝ, *Z r zných dob, Po adí deváté*, Praha 1889.

⁵⁹⁰ Karel Hynek MÁCHA, *Máj*, Praha 1893.; Karel Hynek MÁCHA, *Máj*, Praha 1906.

⁵⁹¹ Adolf HEYDUK, *V záti-í*, Praha 1883.; Adolf HEYDUK, *V samotách*, Praha 1901.; Adolf HEYDUK, *Ritornelly*, Praha 1902.; Adolf HEYDUK, *Básn*, Praha 1859.

⁵⁹² Jaroslav VRCHLICKÝ, *Legenda o sv. Prokopu*, Praha 1888.

⁵⁹³ Jaroslav VRCHLICKÝ, *Nové básn epické*, Praha 1881.

⁵⁹⁴ Ján KOLLÁR, *Slávy dcera*, Praha 1868.; Ján KOLLÁR, *Slávy dcera*, Praha 1896.

⁵⁹⁵ William SHAKESPEARE, *Hamlet, princ dánský*, Praha 1855.; William SHAKESPEARE, *Romeo a Julie*, Praha 1847.; William SHAKESPEARE, *Král Lear*, Praha 1855.; William SHAKESPEARE, *Ve er t íkrálový aneb Cokoli chcete?*, Praha 1862.; William SHAKESPEARE, *Král Richard II.*, Praha 1862.; William SHAKESPEARE, *Macbeth*, Praha 1864.; William SHAKESPEARE, *Král Jind ich IV.*, Praha

*Chemii V-eobecnou*⁵⁹⁶ a flákovská knihovna obsahovala také dílo *O slune ní soustav* od Franti-ka Josefa Studni ky.⁵⁹⁷

Správci flákovské knihovny

Od po átku zalofení flákovské knihovny ji vedl, stejn jako knihovnu profesorskou, u ítel matematiky a p írodopisu Karel Mollenda, a to afl do -kolního roku 1885/1886.⁵⁹⁸ Jen do -kolního roku 1887/1888 p evzal tuto funkci u ítel d jepisu, zem pisu a francouz-tiny Eduard Janá ek. Na dal-ích deset let se pak knihovníkem stal u ítel latinského, eského a n meckého jazyka Bohumír Paulík. Na -kolní rok 1899/1900 se knihovny op t ujal Eduard Janá ek. Když v-ak v roce 1900 nastoupil na pelh imovské gymnázium nový u ítel latinského, eského a eckého jazyka Karel Trakal, dostal knihovnu na starost on. Opatroval ji afl do -kolního roku 1906/1907 a poté se stal jejím knihovníkem Václav Těbek, ov-em jen na jeden -kolní rok. Na dlouhou dobu byla pak flákovská knihovna sv ena u íteli eského a n meckého jazyka Karlu Junovi, který ji vedl afl do -kolního roku 1920/1921. Na dal-í dlouhé období byl za flákovskou knihovnu odpov dný u ítel eského a n meckého jazyka Franti-ek Koucký. Není v-ak mofné íci s jistotou, do kterého roku knihovnu vedl, protofle výro ní zprávy pelh imovského gymnázia jsou souvisle dochovány jen do roku 1938/1939. Protofle v-ak Franti-ek Koucký z pelh imovského gymnázia ode-el afl v roce 1941, dá se p edpokládat, fle se o knihovnu staral afl do svého odchodu.

Získávání knih do -kolní knihovny v Pelh imov

Jak je zmín no v *Seznamu profesorské knihovny*, knihy sem byly získávány koupí nebo darem. Práv darovaných knih bylo v profesorské knihovn afl 46% z celkového po tu. Nej ast ji byly p íjímány od nakladatel , autor samotných, u ítel pelh imovského gymnázia, pozd ji také od Ministerstva -kolství a národní osv ty. Stejn tak jsou i v *Katalogu knihovny flákovské* zapsány knihy, které do ní byly darovány, je jich v-ak podstatn mén , a to necelých 7%.

1858.; William SHAKESPEARE, *Mnoho povyku pro nic a za nic*, Praha 1864.; William SHAKESPEARE, *Bou e*, Praha 1864.; William SHAKESPEARE, *Jak se vám to líbí*, Praha 1898.

⁵⁹⁶ Václav STAN K, *Chemie v-eobecná, Díl I*, Praha 1858.

⁵⁹⁷ Franti-ek Josef STUDNI KA, *O soustav slune ní*, Praha 1868.

⁵⁹⁸ Informace o správcích profesorské knihovny jsou získány z *Výro ních zpráv gymnázia Pelh imov* od roku 1872 ó 1939.; P íslu-né informace o jednotlivých u ítelích a jejich zam ení pocházejí z *Památník Státního reálného gymnasia*, s. 138-142.

Co se týče návrhů na nákupy knih, ty se vypisovaly každým rokem v prosinci. *Návrhy na nákupy knih a školních pomůcek*⁵⁹⁹ zahrnovaly období let 1882 až 1905, a to jak z knihovny profesorské, tak flákovské. Kromě navrhovaných knih se mluví i o dalších údajích, kolik bylo pro jednotlivé knihovny vyčleněno peněz. Obecně se dá říct, že více peněz bylo přiděleno knihovně profesorské, a to v průměru 200 zlatých. Pro knihovnu flákovskou pak bylo vymezeno okolo 50-ti zlatých.

Půjčování knih z profesorské knihovny

Co se týče samotného půjčování knih, pro profesorskou knihovnu jsou ve fondu Gymnázium Pelhřimov dochovány dvě knihy s výpůjčkami uitelů.⁶⁰⁰ První dochovaná kniha je ze školního roku 1905/1906 a druhá z roku 1916. První kniha však zachycuje delší časové období, a to právě od roku 1905/1906 až do roku 1915, a proto na ni navazuje kniha z roku 1916. V knihách jsou nadepsána jména profesora a dále vypsány všechny výpůjčky z profesorské knihovny. V jednotlivých záznamech je zachyceno datum, jméno knihy, signatura, podpis při půjčování knihy, datum a podpis pro odvedení knihy. Profesorem nejvíce záznamů byl jednoznačně uitel českého a německého jazyka Karel Jun, dále uitel latinského a českého jazyka Ferdinand Hoffmeister nebo uitel matematiky a fyziky Josef Krkoška. Naopak nejméně výpůjček bylo zaznamenáno u jména Zdeněk Ezníček, což byl uitel latinského a českého jazyka, je to ovšem způsobeno tím, že na gymnázium nastoupil až ve školním roce 1913/1914. Se stejným případem se pak setkáváme také u uitele českého a německého jazyka Františka Pacáka, který na gymnázium v Pelhřimov strávil jen školní rok 1913/1914. Všeobecně se však dá říct, že uitelé si z profesorské knihovny půjčovali převážně díla, která náležela k jejich oboru.

Půjčování knih z flákovské knihovny

Princip půjčování knih ze flákovské knihovny je popsán od školního roku 1902/1903 do roku 1906/1907 ve výročních zprávách gymnázia Pelhřimov.⁶⁰¹ Na počátku obou pololetí vydal knihovník do tří částí (I.-IV.) počet knih půjčených po tu a tuděvní dosplosti fláků. Po určitých intervalech byly knihy vyměňovány.

⁵⁹⁹ SOkA Pelhřimov, Gymnázium Pelhřimov, inv. . 175.

⁶⁰⁰ SOkA Pelhřimov, Gymnázium Pelhřimov, inv. . 135.; SOkA Pelhřimov, Gymnázium Pelhřimov, inv. . 136.

⁶⁰¹ *Výroční zpráva vyššího gymnasia v Pelhřimov za školní rok 1902/1903*, s. 39.; *Výroční zpráva vyššího gymnasia v Pelhřimov za školní rok 1903/1904*, s.32.; *Výroční zpráva vyššího gymnasia v Pelhřimov za školní rok 1904/1905*, s. 47.; *Výroční zpráva vyššího gymnasia v Pelhřimov za školní rok 1905/1906*, s. 28.; *Výroční zpráva vyššího gymnasia v Pelhřimov za školní rok 1906/1907*, s. 44.

Ve vy—ích ro nících (V.-VIII.) p j oval knihovník flák m vždy p ílefitostn
v knihovn samé. Konkrétní jména flák v-ak zapsána nebyla.

6. Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo vytvořit rozbor školní knihovny gymnázia v Pelhřimově se zaměřením na léta 1871-1918. Tato školní knihovna byla rozdělena na dvě samostatné, a to na knihovnu profesorskou a flákovskou. V páté kapitole jsem přiblížila obsahy těchto dvou částí. Dále porovnám tyto knihovny z hlediska jazykové, chronologické a tématické stránky.

V *Seznamu knih profesorské knihovny* bylo zapsáno celkem 4729 knih a v *Katalogu knihovny flákovské* bylo zaznamenáno jen o něco kolik set knih méně, a to 4017 kusů.

Z porovnání chronologického hlediska obou knihoven vyplývá, že profesorská knihovna měla v tomto ohledu daleko větší rozsah. Zahrnovala totiž knihy z 16. a 20. století, kdežto publikace ze flákovské knihovny pocházely jen z 19. nebo 20. století.

Pokud jde o jazykový rozbor, měla profesorská knihovna převahu, protože knihy v ní obsažené byly psány v téměř mnohostupňových jazycích nejen v knihovně flákovské. V té byla většina děl, které byly do knihovny získány, psána českým jazykem, poté francouzsky a německy. Tyto jazyky byly psány i spisy v profesorské knihovně, navíc se zde hojně objevovaly knihy psané latinsky a řecky. Knihovna pro profesory však zahrnovala také oddíl cizích jazyků, ve kterém se daly nalézt publikace psané méně obvyklými jazyky jako byla angličtina, ruština, chorvatština nebo ukrajinština.

Co se týče tématického rozboru, v knihovně profesorské byly knihy rozdělené do 23 oddílů podle využívaných podmětí. Největší počet knih byl získán do oddílu šedé jehy, dále šedé-tyň a šlatiny. Naopak v knihovně flákovské by bylo toto rozdělení zbytečné, protože knihovna obsahovala především publikace z oblasti literatury. Z toho vyplývá, že byla rozdělena šedě do čtyř oddílů podle věkové kategorie flák, pro které byla určena.

Pokud se nyní zaměříme na složení publikací v knihovně, ať už profesorské nebo flákovské, domnívám se, že sem byly získány z velké části získány spisy, které byly psány odborníky v určitém oboru a byly aktuální k dané problematice. To se týče především oddílů přírodních a jazykových věd v profesorské knihovně, ale také flákovské knihovny, kam byla zahrnuta díla hlavních českých spisovatelů, prozaiků, dramatiků a básníků. Proto usuzuji, že využitelnost obou knihoven byla jistě vysoká.

a pro studenty i profesory znamenala –kolní knihovna gymnázia v Pelh imov velký pínos.

Jak jifl bylo e eno v úvodu této práce, –kolní knihovny nejsou p íli– astým tématem, kterým by se n kdo zabýval. I proto doufám, fle tato práce bude prosp –ná v prohloubení znalostí k této problematice.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny

SOkA Pelh imov, Gymnázium Pelh imov, inv. . 134a. (*Seznam knih profesorské knihovny*)

SOkA Pelh imov, Gymnázium Pelh imov, inv. . 135.

SOkA Pelh imov, Gymnázium Pelh imov, inv. . 136.

SOkA Pelh imov, Gymnázium Pelh imov, inv. . 175. (*Návrhy na nákupy knih a kolních pomůcek*)

Gymnázium Pelh imov *Katalog flákovské knihovny*

Dnešní učitelská knihovna gymnázia Pelh imov

Literatura

BALÍK, Ivo a kol., *Pelh imovsko ve druhém tisíciletí*, Pelh imov 2000.

BOHÁČ, Antonín et al., *Dějiny kolství v československu 1945-1975, první díl*, Praha 1982.

CEJPEK, Jiří a kol., INČERA, Jan a HLAVÁČEK, Ivan, *Dějiny knihoven a knihovnictví*, Praha 2002.

UMPLOVÁ, Ludmila, HANZOVÁ, Marie, *Školní knihovny a výchova k práci s informacemi*, Praha 1993.

DOBIÁK, Josef, *Dějiny královského města Pelh imova a jeho okolí. Díl V., Doba poblohorská. část 1., Tisíciletá válka*, Praha 1970.

DRAŽANOVÁ, Milada, FIFKOVÁ, Eva, *Školní knihovny : Informativní příručka pro řídící pracovníky*, Praha 1985.

Gymnázium a školy gymnaziálního typu. Retrospektiva let 1788-1990, Praha 1992.

Gymnázium Pelh imov : Almanach 1996, Pelh imov 1996.

HLAVÁČEK, Ivan, NOVÝ, Rostislav, KATPÁR, Jaroslav, *Vademecum pomocných v dějinách historických*, Praha 1988.

HURDOVÁ, Jana, *Gymnázium v Pelh imov v letech 1871-1921*, české Budějovice 2013.

KRÁL, Josef, *Sbírka říšských zákonů kolských*, Praha 1894.

KVÁČOVÁ, Miroslava, *Pelh imov v proměnách*, Třebíč 2009.

MORKES, František, *Kapitoly o kolství, ministerstvu a jeho představitelích. (Období let 1848-2001)*, Praha 2002.

- OPELNÍK, Jiří a kol., *Lexikon české literatury*, 3/I, Praha 2000.
- Ottův slovník naučný X. díl, Praha 1896.
- Památník gymnasia v Pelhřimově 1871-1921*, Pelhřimov 1921.
- Památník Státního reálného gymnasia plukovníka Jos. Jiřího Těvce v Pelhřimově k 75. výročí obnovení ústavu*, Pelhřimov 1948.
- Pelhřimovské gymnasium 1871-1971*, Pelhřimov 1971.
- Pelhřimovsko = Pelhřimov a okolí*, Pelhřimov 1996.
- PETRTÝL, Miroslav, TĚLAMPOVÁ, Jiřina, *Průručka pro školní knihovny : základní směrnice a metodické pokyny pro budování, správu, vedení a činnost školních knihoven*, Praha 1986.
- PETR, Václav, *Z paměti král. města Pelhřimova*, Pelhřimov 1901.
- Průručka pro školní knihovny Severomoravského kraje*, Olomouc 1974.
- Průruční kniha českých a zemských zákonů, nařízení a předpisů v záležitostech školství obecného na Moravě*, Brno 1908.
- EZNÍ KOVÁ, Kateřina, *Mučáči a kantoři za starého Rakouska. české státní školy v letech 1867-1918*, Praha 2007.
- SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha 1987.
- SROGO, Tomáš a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Bratislava 1986.
- TĚAFRÁNEK, Jan, *Školy české. Obraz jejich vývoje a osud*. I. svazek, r. 862-1848, Praha 1913.
- TĚAFRÁNEK, Jan, *Školy české. Obraz jejich vývoje a osud*. II. svazek, r. 1848-1913, Praha 1918.
- TĚNDELÁ, Karel, *Dějiny knihoven v českých zemích do roku 1918*, Praha 1989.
- TĚTÍCHOVÁ, Marie, *Minulost Pelhřimovska v dějepisném vyučování*, Jihlava 1958.
- VESELÁ, Zdenka, *Vývoj českého školství*, Praha 1988.
- VESELÁ, Zdenka, *Vývoj českých škol a učitelství v období osvícenství*, Brno 1992.
- Výroční zpráva c. k. reálného gymnasia v Pelhřimově za školní rok (1909-1917)*, Pelhřimov 1909-1917.
- Výroční zpráva Reálného gymnasia v královském městě Pelhřimově za školní rok (1872-1881)*, Tábor 1872-1881.
- Výroční zpráva vyššího gymnasia v Pelhřimově za školní rok (1885-1909)*, Pelhřimov 1885-1909.
- WIRTH, Zdeněk a POLESNÝ, Karel, *Pelhřimov*, Pelhřimov 1911.

Internetové odkazy

<http://www.worldcat.org/>

<http://www.nkp.cz/>

<http://www.lib.cas.cz/>

<http://www.mzk.cz/>

<http://kramerus.nkp.cz/kramerus/Welcome.do> (elektronická databáze pro vyhledávání on-line asopis)

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/160-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a->

[telovychovy](http://www.msmt.cz/ministerstvo/160-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy)> *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: 160 let Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2014-04-23].

<http://knihovna.nkp.cz/knihovna82/82096.htm> Ludmila UMPLOVÁ, ^Tkolní knihovny v České republice. *Knihovna* [online]. 2008, s. 96-100. [cit. 2014-04-23].

<http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html> *Zákon, jímž se ustanovují pravidla vyučování ve školách obecných, daný dne 14. května 1869* - [online]. [cit. 2014-05-03].

<http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=30349&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Vyhláška ministerstva školství a kultury ze dne 25. června 1963. [online][cit. 2014-05-03].

SEZNAM ZKRATEK

. ó íslo

kol. - kolektiv

s. ó strana

tj. ó to jest

tzn. ó to znamená

SEZNAM P ÍLOH

Grafické p ílohy

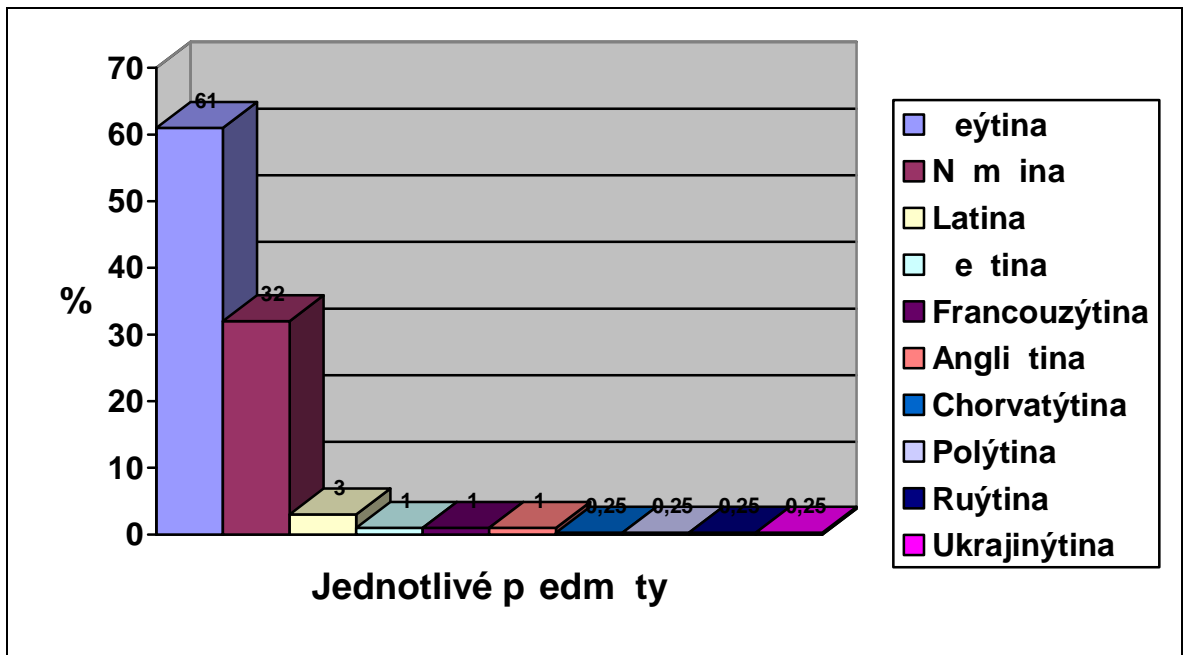
- P íloha . 1 ó Jazykový rozbor knih z profesorské knihovny
- P íloha . 2 ó Chronologický rozbor knih profesorské knihovny
- P íloha . 3 ó Jazykový rozbor knih flákovské knihovny
- P íloha . 4 ó Chronologický rozbor knih flákovské knihovny

Obrazové p ílohy

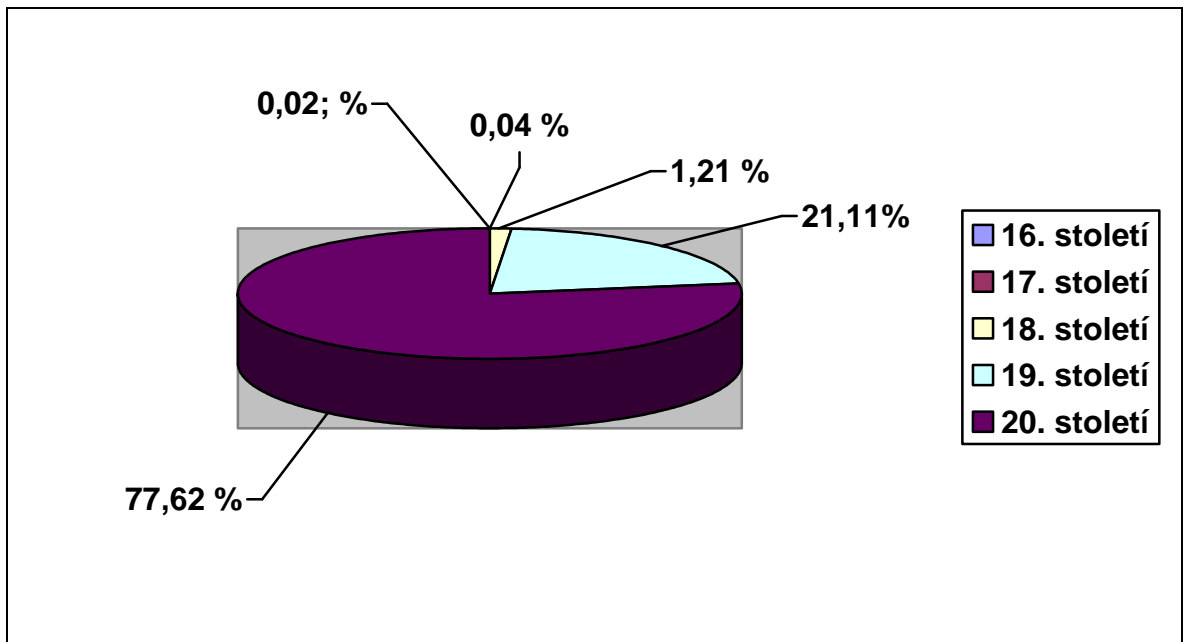
- P íloha . 5 ó Ukázka obsahu ze *Seznamu knih profesorské knihovny*
- P íloha . 6 ó Ukázka ze *Seznamu knih profesorské knihovny*
- P íloha . 7 ó Ukázka desek *Katalogu flákovské knihovny*
- P íloha . 8 ó Ukázka z *Katalogu flákovské knihovny*
- P íloha . 9 ó Ukázka zachovaných knih (Ott v slovník naučný)
- P íloha . 10 ó Budova gymnázia

P ÍLOHY

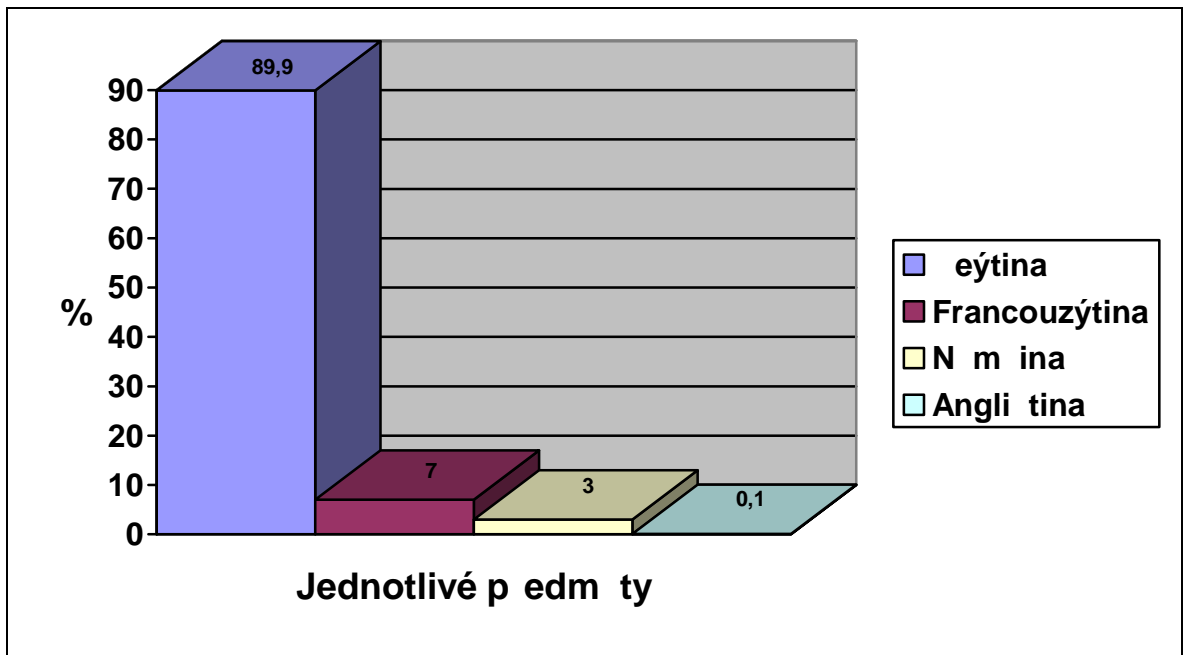
P íloha . 1 ó Jazykový rozbor knih z profesorské knihovny

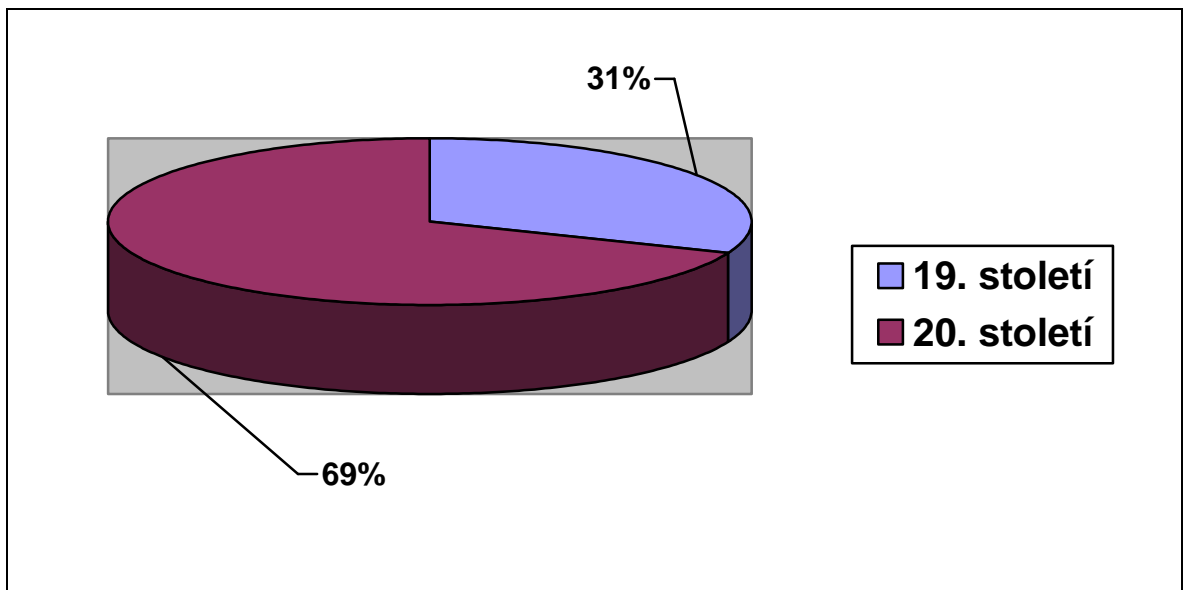
P íloha . 2 ó Chronologický rozbor knih profesorské knihovny

Příloha . 3 ó Jazykový rozbor knih fákovské knihovny

Příloha . 4 ó Chronologický rozbor knih fákovské knihovny

P íloha . 5 ó Ukázka obsahu ze Seznamu knih profesorské knihovny

Obsah

A. mitorinstei	1
B. filosofie a pedagogika	17
I. dějiny...	43
II. učebnice...	77
III. statistika...	93
IV. učebnice...	111
V. latina...	141
VI. čeština...	173
VII. časopisy...	205
VIII. bibliotéka...	237
IX. němčina...	317
X. cír. jazyky...	345
C. matematika	363
D. fyzika a chemie...	383
I. fyzikální texty...	307
II. chemie...	407
E. přírodopis	421
F. vědecké práce akademie	440

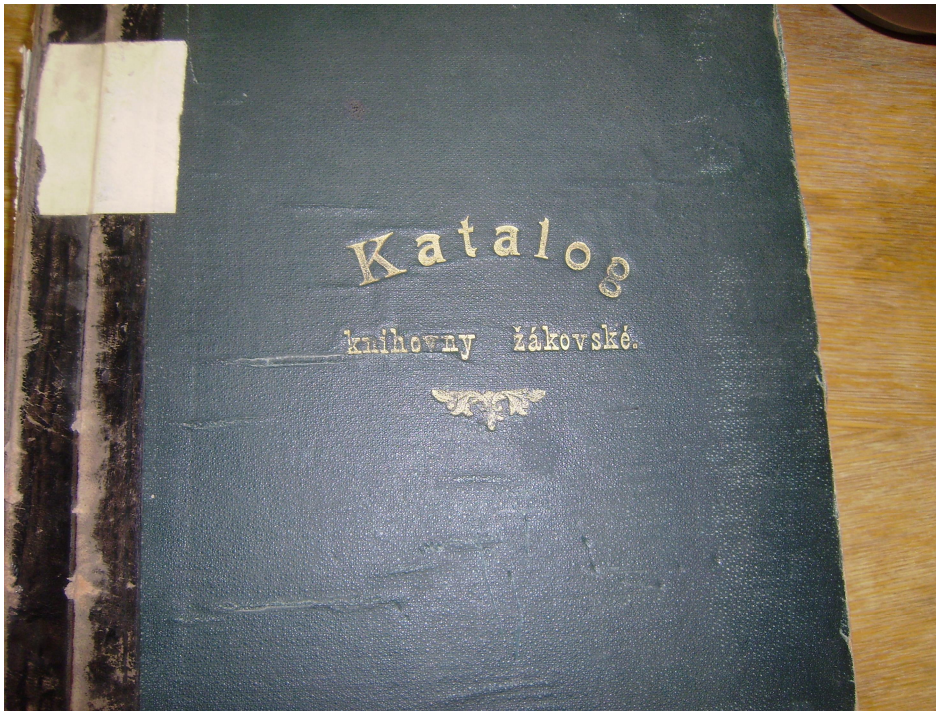
Číslo knihy...
Všechny knihy jsou v pořádku
a v 18. století byly v celém množství

P íloha . 6 ó Ukázka ze Seznamu knih profesorské knihovny

Geografie

Číslo	Název knihy. rok a vydání	Počet		Poznámka
		originál	opis	
1	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	
2	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	
3	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	
4	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	
5	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	
6	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	
7	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	
8	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	
9	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	
10	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	3	1	opisová 1811
11	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	3	50
12	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	24	opisová 1811
13	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	18	opisová
14	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	3	7	
15	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	2	11	8
16	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	opisová
17	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	opisová 1811
18	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	opisová 1811
19	Atlas de l'Europe en perspective géométrique Paris 1780	1	1	opisová

P íloha . 7 ó Ukázka desek *Katalogu flákovské knihovny*

P íloha . 8 ó Ukázka z *Katalogu flákovské knihovny*

Oddělení IV.

Poznámky	Číslo inventurní	Signatura katalogu	Jméno spisovatele a nápis knihy	Obsahuje			Cena		Poznámky
				vydána kde?	n koho?	kdy?	stran	sešit	
	x 41	388	Volb. Mlék: Milada. Pauzobojan a 5 jedn. Praha. F. Řimáčků. 1886.	1	-	-	-	60	
	x 42	389	J. H. Týl: Stará Malá a Staré Město. Příloha č. 1. Praha. J. Špígl. 1888.	1	-	-	-	50	A 1795
	x 43	390	Malejší grad z malejší. Praha. J. Špígl. 1876.	1	-	-	-	50	
	x 44	391	J. H. Týl: Cestník. Dram. kómy v 5 jedn. a 1 sc. Praha. J. Špígl. 1878.	1	-	-	-	50	A 1791
	x 45	392	B. Jbsen, přel. G. Šim: Podpenny společnosti. R. Demis, přel. E. Šteková: Klíč o pokladnice. Praha. J. Špígl. 1879.	1	-	-	-	50	A 1797
	x 46	393	J. Ev. Dunear: Dynamik. B. Jbsen, přel. K. Šim: Mozi umělci. Praha. přel. K. Šim: U klavíru.	1	-	-	-	50	

Příloha . 9 Ukázka zachovaných knih (Ottův slovník naučný)

Příloha . 10 Budova gymnázia

